

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Creative Tourism Development based on Local Ways of Life and
Local Culture; Case Study Huahin, Prajuab-Kirikhan, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทร์ฉาย

ดร.อัคราพรรณ เพ็ญวันศุกร์

นางรัมภา จำลองราช

นางสาวสุชาดา อภิรัตน์

ดร.รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รายงานการวิจัย
เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Creative Tourism Development based on Local Ways of Life and
Local Culture; Case Study Huahin, Prajuab-Kirikhan, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทร์ฉาย
(โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ)

ดร.อัคราพรรณ เพ็ญวันศุกร์
(ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน)

นางรัมภา จำลองราช
(เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

นางสาวสุชาดา อภิรัตน์
(โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ)

ดร.รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์
(โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2560)

หัวข้อวิจัย	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทน์ฉาย ดร.อัคราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ นางรัมภา จำลองราช นางสาวสุชาดา อภิรัตน์ ดร.รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์
ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันท์แรม เรือนแป้น นายณพพร วุฒิกุล นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองหัวหิน
หน่วยงาน	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2561

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) กระบวนการวิจัยประกอบด้วย การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเมืองหัวหิน จำนวน 403 คน การประชุมเชิงปฏิบัติการและการสัมภาษณ์ชุมชนท้องถิ่นเพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และสมาชิกในชุมชน จากชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนไทรย้อย จำนวน 104 คน และการจัดรายการนำเที่ยวและทดลองเที่ยวเพื่อพัฒนาและประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว นักศึกษาและคนวัยทำงานที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน ร่วมประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักท่องเที่ยว และแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับชุมชนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 62.53 ต้องการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวหัวหิน โดยมีเหตุผลและแรงจูงใจหลัก ได้แก่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ ตามลำดับ ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ ได้แก่ การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง การเรียนรู้

เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ ศรัทธา และความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และการเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน ตามลำดับ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนไทรย้อย จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น พบว่า มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีลักษณะร่วมกันของทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวตามรอยเสด็จรัชกาลที่ 9 ฟังเรื่องเล่าความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น สัมผัสวิถีประมงเรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด ในบรรยากาศริมหาดทรายชายทะเล นอกจากนั้น ในแต่ละชุมชนยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การทอดผ้าด้วยกี่กระตุก อาชีพพระราชทานในชุมชนเขาเต่า การอนุรักษ์พันธุ์ปูม้าด้วยธนาคารปูของชุมชนบางไทรย้อย และการเรียนรู้ประเพณีทำบุญทุ่งและพิธีส่งเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์ในชุมชนเขาตะเกียบ

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในเมืองหัวหิน ประกอบด้วย การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคำบอกเล่า การเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อท้องถิ่น การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ การทำประมงเรือเล็ก การทอดผ้า และการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำอาหารและถนอมอาหาร โดยการศึกษาแนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น การกำหนดลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พึงประสงค์ ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับจากการท่องเที่ยว และผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นที่ควรพิจารณา

Research Title	Creative Tourism Development based on Local Ways of Life and Local Culture; Case Study Huahin, Prajuab-Kirikhan, Thailand
Researcher	Assistant Professor Dr.Napaporn Janchai Dr.Acharawan Penwansuk Mrs. Rampha Chamlongrach Ms. Suchada Aphirat Dr.Runghapa Leartpatcharaphong
Research Consultants	Professor Dr.Sombat Karnchanakij Assistant Professor Dr.Chanram Reanpan Mr.Nopporn Wutthikul
Organization	Tourism Program, School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University
Year	2018

This research was aimed to study tourists' demands on creative tourism, to analyse the local potential which in line with the tourists' demands and to develop creative tourism based on local culture and local ways of life in accordance with tourists' demands and potential of local communities. This research is a participatory action research (PAR). The research process consisted of 403 travelers' demands surveys and focus groups and interviews 104 local people. This included a trial tour to develop creative tourism activities. Target groups were 30 tourists; academics, students and working people; and 30 local people; local leaders, local scholars and community members, to evaluate the trial tour by questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics; frequency, percentage, means, and standard deviation; including content analysis and grouping.

It was found that most tourists wanted to participate in creative tourism activities. To learn, understand and appreciate the local ways of life and local culture. Their motivations were to promote balanced development of community and tourism; to learn and experience real life by participating and doing tourism activities; to learn about history, local ways of life and local culture; to promote good awareness of the local community; and to exchange stories and friendships with the communities. Characteristics of creative tourism in tourists' demands included learning folk tale, history, name of places; learning festivals and traditions; learning local ways of life and occupation; and learning local arts and plays.

In terms of creative tourism development, It was found that creative tourism in Khao Tao, Khao Takieb and Sai Yoi communities, that were in common of the three communities, mainly, follow the King Rama IX, listen to the story of the local community, experience local ways of life of a small boat fishing or coastal fishing, listen to the story from the sea to your favorite dishes. In addition, there were unique creative tourist activities in each community including cotton weaving, given career by the King Rama IX and his queen for Khao Tao community, learning the local traditions of merit making and ritual exorcise of Khao Takieb community, and crab conservation by the crab bank of Sai Yoi community.

In addition, this research found that development of creative tourism should be based on the concepts and principles of creative tourism, tourists' demands and potential of local communities. After that, the nature of the creative tourism activity should be defined and the benefits and impacts of the creative tourism should be considered.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” สามารถดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน โครงการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประกอบกับการได้รับคำแนะนำในการดำเนินงานจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์แรม เรือนแป้น และนายณพพร วุฒิกุล นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองหัวหิน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และสมาชิกในชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนบางไทร้อยย รวมถึงคณะผู้วิจัย โดยเฉพาะ คุณธัมภา จำลองราช ผู้อำนวยการฝ่ายสวัสดิการและสังคม เทศบาลเมืองหัวหิน ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี พร้อมทั้งให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม	9
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	13
ความต้องการของนักท่องเที่ยว	24
ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น	26
คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว	28
ความภักดีของนักท่องเที่ยว	30
การท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน	33
กรอบแนวคิดในการวิจัย	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
ส่วนที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิต	51
และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	
และศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น	51
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือการสำรวจ	52
การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจ	53
การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล	53

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพชุมชนท้องถิ่นและพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	53
ประชากรเป้าหมายและการเลือกผู้ให้ข้อมูล	53
วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	54
การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพ	54
การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล	55
ส่วนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	55
กลุ่มเป้าหมายและการเลือกตัวอย่าง	55
เครื่องมือการวิจัย	56
การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
บทที่ 4 ผลการวิจัย	60
ส่วนที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยว	60
ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น	64
ส่วนที่ 3 การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	88
ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	95
ส่วนที่ 5 แนวทางพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	116
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย	120
อภิปรายผล	129
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	133
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	133
บรรณานุกรม	135
บรรณานุกรมภาษาไทย	135
บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ	143
ภาคผนวก	148
ภาคผนวก ก แบบสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยว	149
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว	153
ภาคผนวก ค แบบสอบถามสำหรับชุมชนท้องถิ่น	160
ประวัติผู้วิจัย	165

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ความต้องการและแรงกระตุ้นด้านการท่องเที่ยว	25
2.2	สถิตินักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย และรายได้ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	35
2.3	Internal Visitors in Hua-Hin, Prachuap Khiri Khan	36
3.1	โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	56
3.2	เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ	57
3.3	เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	58
3.4	โครงสร้างเนื้อหาของแบบประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	58
4.1	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ	61
4.2	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่เคยไป	62
4.3	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเทศกาลท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยว	63
4.4	จำนวนและร้อยละของความต้องการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหิน	64
4.5	จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ต้องการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น	64
4.6	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามลักษณะของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการร่วมทำกับชุมชนท้องถิ่น	65
4.7	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระยะเวลาที่เหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการกับชุมชนท้องถิ่น	66
4.8	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับจากการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น	66
4.9	จำนวนและร้อยละ จำแนกตามค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจ่ายในการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น	67
4.10	ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	67
4.11	สรุปแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองหัวหิน	92
4.12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	95
4.13	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	95
4.14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	95
4.15	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	96

4.16	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	96
4.17	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่มาเที่ยวหัวหิน	97
4.18	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชอบ	97
4.19	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรู้จักชุมชนไทรย้อยหรือบางควาย	97
4.20	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยมาเที่ยวชุมชนไทรย้อยหรือบางควาย	98
4.21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรู้จักบ้านเขาเต่า	98
4.22	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยมาเที่ยวที่บ้านเขาเต่า	98
4.23	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรย้อย	99
4.24	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามราคาที่พักท่องเที่ยว คิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนไทรย้อยในครั้งนี	100
4.25	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบางไทรย้อย	100
4.26	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของชุมชนบางไทรย้อย	101
4.27	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า	103
4.28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามราคาที่พักท่องเที่ยว คิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนเขาเต่า	104
4.29	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านเขาเต่า	104
4.30	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเขาเต่า	105
4.31	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพหรือบทบาทในชุมชน	107
4.32	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	107
4.33	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	107
4.34	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	108
4.35	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	108
4.36	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	108
4.37	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี	109

4.38	ความคิดเห็นของชุมชนไทรย้อยต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	109
4.39	ความคิดเห็นของชุมชนไทรย้อยต่อผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	110
4.40	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพหรือบทบาทในชุมชน	111
4.41	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	111
4.42	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	112
4.43	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	112
4.44	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	112
4.45	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	113
4.46	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้	113
4.47	ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	114
4.48	ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	115
5.1	ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	123
5.2	การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น	126
5.3	สิ่งที่ควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	128

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	Determinants of Customer-Perceived Value 29
2.2	Model of travel experience 31
2.3	จับไม้ (จับหลัก) 36
2.4	หอยเสียบ+มะละกอ 36
2.5	ต้มปลาทุพริกนก 37
2.6	ขนมจีน+ทอดมัน 37
2.7	ตุ๋กตาสงเคราะห์ทางทะเล 40
2.8	พิธีทำการปล่อยเรือสงเคราะห์ทางทะเล 41
2.9	การละเล่นผีฟุ้งได้ 48
2.10	กรอบแนวคิดในการวิจัย 50
4.1	อ่างเก็บน้ำเขาเต่า 69
4.2	ภาพอาคารเอนกประสงค์ ณ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า 69
4.3	วัดถ้ำเขาเต่า 70
4.4	หาดทรายน้อย 70
4.5	สวนป่าหาดทรายใหญ่ 71
4.6	เกาะสิงโต 72
4.7	เกาะเต่า 72
4.8	เรือประมงของชุมชนที่จอดริมหาด ณ บ้านเขาเต่า 73
4.9	หมู่บ้านชาวประมงเขาเต่า 73
4.10	ศูนย์ฝึกอบรมทอผ้า หมู่บ้านเขาเต่า 75
4.11	ชายหาดเขาตะเกียบ 77
4.12	สิ่งประดิษฐ์ฐานในวัดเขาตะเกียบ 78
4.13	ร้านขายของที่ระลึกในตลาดชีเคด้า 79
4.14	บรรยากาศภายในตลาดมะขาม 79
4.15	หมู่บ้านชาวประมงและวิถีชีวิตของชุมชนเขาตะเกียบ 80
4.16	การทำบุญเพื่อขอฝน 81
4.17	ประเพณีการทำบุญทุ่ง 82
4.18	พระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะแล้ว 84
4.19	การลอดใต้พระอุโบสถ 84
4.20	ทำเทียบเรือประมงพื้นบ้าน และวิถีชีวิตของชาวประมง 84
4.21	การแร่ปลาและการตากปลาเค็ม ณ ชายหาดชุมชนบางไทรน้อย 85
4.22	การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาหนึ่ง 86

5.1	แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น	120
-----	---	-----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมและท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น การแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ศิลปวัตถุ และสิ่งปลูกสร้างที่สะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเป็นทรัพยากรสำคัญด้านการท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละประเทศและภูมิภาคต่างพยายามสร้างความโดดเด่นและความแตกต่างเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาศักยภาพด้านการแข่งขัน (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2556)

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Boniface, 2012) ประเทศไทยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่องดังปรากฏในนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวในระดับต่าง ๆ ของไทย ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 นโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560 และยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559

ในปี พ.ศ.2552 ประเทศไทยได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการนำเสนอวัฒนธรรมและความเป็นไทยเป็นจุดขายสำคัญ 1 ใน 7 Wonders of Amazing Thailand คือ การนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และตัวตนของคนไทยและวิถีชีวิตไทยแบบดั้งเดิมและเรียบง่าย (Thainess) และการนำเสนอด้านวัฒนธรรมไทยที่สร้างคุณค่าและเป็นมรดกแก่คนไทยที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและมีความภาคภูมิใจของคนในชาติ (Treasures) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 มีนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทยที่มีการส่งเสริมและพัฒนาเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2557 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติและเห็นชอบให้ปี พ.ศ.2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทยและเป็นวาระแห่งชาติ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) รวมถึงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ที่มุ่งเน้นการยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสู่การเป็น Quality Leisure Destination โดยใช้วิถีไทยเป็นตัวนำในการสร้างเอกลักษณ์และส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งปลูกกระแสให้คนไทยนิยมไทย ภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งวิถีไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ประกอบกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นสุนทรีภาพจากการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมและเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยว

ในประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) นอกจากนั้น (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2560-2564 ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์วิถีไทย “เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” (การประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนฯ, 2559)

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ดี การท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ดังเช่นผลจากงานวิจัยต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวชุมชนชาวเกาะพะงัน พบว่าผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน สังคม และวัฒนธรรม คือ ความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นแบบสังคมเมืองมากขึ้น มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น มีการรักษาประเพณีดั้งเดิมของชุมชนน้อยลง มีการแต่งกายเลียนแบบชาวตะวันตกมากขึ้น แต่งกายแบบท้องถิ่นน้อยลง ซึ่งอาจทำให้เอกลักษณ์ที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวของชาวชุมชนเกาะพะงันน้อยลง ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม คือ มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ส่งกลิ่นเหม็น และทำลายทัศนียภาพในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม มีน้ำเสียมากขึ้นจากโรงแรม ที่พัก ตลาด และชุมชน และปล่อยลงสู่แม่น้ำตามธรรมชาติ และมลพิษทางเสียงจากผับ บาร์ และสถานบันเทิง รบกวนความสงบและการพักผ่อนในชุมชน ส่งผลต่อสุขภาพจิต (ปานจิตร จินศิริ และพิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2556) การศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่ พบว่า ในขณะที่ ข้อดีของการท่องเที่ยวต่อชุมชน คือ ชุมชนภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น มีการสืบสานฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมมากขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวและนำมาพัฒนาพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และอาคารเก่าที่มีคุณค่า ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก็ส่งผลกระทบในการก่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น ประเพณีและวัฒนธรรมถูกทำให้กลายเป็นสินค้ามากขึ้น วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามาในชุมชนมากขึ้น และมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว (วิภาดา ศุภปริชา, 2553) นอกจากนั้น การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการจัดการท่องเที่ยวกรณีศึกษา เมืองเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ผลกระทบต่อสภาพสังคม คือ ชุมชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้นในด้านสาธารณูปโภค คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง และสังคมมีความแออัดมากขึ้น ผลกระทบในด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ ชุมชนเห็นความสำคัญ ห่วงแหนรักษาความเป็นเอกลักษณ์และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง แต่การท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมของชุมชนถูกลดคุณค่า มีการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติที่มาท่องเที่ยวมากขึ้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน (อัญญรัตน์ ธรรมธร และมริวรรณ ผิวนิม, 2557)

นอกจากนั้น มรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของการท่องเที่ยว กำลังจะจางหายไปตามกาลเวลาและอายุขัยของคนรุ่นก่อน ได้แก่ การทำอาหารไทย การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน อาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การละเล่น ศิลปพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555) มรดกอันทรงคุณค่าเหล่านี้ อาจหลงเหลือเพียงแค่ชื่อ หรืออาจไม่เป็นที่รู้จักของคนรุ่นต่อไปและหายไปจาก

ความทรงจำของคนไทยในอนาคต หากไม่มีใครเห็นคุณค่าและไม่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้คงอยู่ต่อไปเพื่อเป็นมรดกตกทอดของคนไทยและเป็นมรดกของชาติ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงในชุมชนของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งในแง่รายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน (นาฬิกอติภัค แสงสนิท, 2556; อพท., 2559) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมประโยชน์และลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาโดย (Tripadvisor, 2015) ซึ่งเป็นการสอบถามนักท่องเที่ยวและเจ้าของหรือผู้บริหารโรงแรมกว่า 44,000 ราย ทั่วโลก พบว่า แนวโน้มสำคัญด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก ได้แก่ การมองหาประสบการณ์ใหม่ที่นักท่องเที่ยวยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน การใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น เนื่องจาก “ความคุ้มค่า” ที่นักท่องเที่ยวได้รับ เช่น ความคุ้มค่าต่อสุขภาพและด้านจิตใจ และการเลือกจุดหมายปลายทางจากวัฒนธรรมและผู้คนในประเทศนั้น ซึ่งความต้องการนี้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่หรือชุมชน

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองสำคัญด้านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเมืองหัวหินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากแก่อำเภอหัวหินและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากนักท่องเที่ยวจำนวนกว่าสองล้านสี่แสนคนในปี พ.ศ.2553 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนกว่าสามล้านคนในปี พ.ศ.2554 กว่าสี่ล้านหนึ่งแสนคนในปี พ.ศ.2555 และมากกว่าสี่ล้านสี่แสนคนในปี พ.ศ.2556 และจำนวนนักท่องเที่ยวในปีล่าสุด พ.ศ.2557 เพียงช่วง 3 ไตรมาสแรกมีก็จำนวนนักท่องเที่ยวเกือบสามล้านคน จำนวนนักท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากกว่า 22,000 ล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในปีต่อไปอย่างต่อเนื่อง (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

ทรัพยากรสำคัญด้านการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เมืองหัวหินได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ ทะเลและชายหาดที่สวยงาม น้ำตก ภูเขา ป่าชายเลน ตลาดนัดศิลปะ เพลินวาน หมู่บ้านศิลปิน หมู่บ้านช้าง สวนน้ำ กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น หัวหิน แจส เฟสติวัล การแข่งขันกอล์ฟ และการแข่งขันเรือใบ รวมถึงแหล่งจำหน่ายซื้อขายสินค้า (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553) สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

แต่อย่างไรก็ดี ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นยังไม่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าเทศบาลเมืองหัวหินได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน พ.ศ.2556-2560 ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและฟื้นฟูงานประเพณีวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองหัวหิน (เทศบาลเมืองหัวหิน, 2555) แต่จากงานวิจัย พบว่า การท่องเที่ยวในเมืองหัวหินยังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และงานประเพณีที่เคยจัดมายังขาดสิ่งดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร (นภาพร จันทรฉาย, 2559)

จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว จากนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน” พบว่า ยังมีวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอหัวหินที่มีความน่าสนใจและควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นทรัพยากรสำคัญด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ อาคารบ้านเรือนที่คงความเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในอดีต การแต่งกายด้วยผ้าไทยประจำท้องถิ่น วิถีชีวิตชาวประมง การละเล่นผีฟุ้งใต้ การละเล่นเสื้ตบตูด เป็นต้น และแนวทางการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่สำคัญคือ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น (นภาพร จันทรฉาย, 2558)

นอกจากนั้น การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว พบว่า วัฒนธรรมเป็นทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม (Korez-Vide, 2013) กล่าวคือ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเป็นแหล่งสันตนาการเพื่อความบันเทิงหรือการพักผ่อนหย่อนใจด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นการกระจายรายได้ไปยังชุมชนลดปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และลดปัญหาการท่องเที่ยวในบางฤดูกาลหรือบางช่วงเวลา ส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชนและพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางที่สอดคล้องและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวหากได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างสร้างสรรค์ (Chaoprayoon and Panyadee, 2013; Morforth & Munt, 2009; Prideaux *et.al.*, 2008; Richard, 2010; Sharpley, 2009; Telfer and Sharpley, 2008) และจากการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและความจริงแท้ดั้งเดิมส่งผลให้เกิดการจัดตั้งสถานที่ท่องเที่ยวขึ้น ๆ ด้วยการนำเสนอการท่องเที่ยวที่แปลกและแตกต่างที่สอดคล้องกับความต้องการของแนวโน้มการท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว (อ.พ.ท., 2559; Stipanovic & Rudan, 2014) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต (Chang, Backman & Huang, 2014)

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในเมืองหัวหิน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นมิให้เลือนหายไปและสามารถนำวัฒนธรรมอันทรงคุณค่ามาใช้เป็นทรัพยากรสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมของอำเภอหัวหินและประเทศไทย นอกจากนั้น ยังส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ เกิดความภาคภูมิใจและมีจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิดการสมดุลในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าวัฒนธรรมเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว พร้อมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืนไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่

1. เพื่อทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งมีฐานมาจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น 8 ประเภท ได้แก่ อาหาร การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ พิธีกรรม และศิลปะพื้นบ้าน ประกอบกับลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่ม
- ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยว
- มีกระบวนการนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน

นักท่องเที่ยว

- มีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกับชุมชน
- มีโอกาสพัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง

- ร่วมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวกับคนในชุมชน และเกิดความประทับใจและความผูกพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน

ชุมชน

- สร้างกิจกรรมให้สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดปี
- ชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง
- เกิดความเข้มแข็งเพื่อรักษาตัวตนที่แท้จริง
- การท่องเที่ยวของท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน ชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

ด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือ เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า และชุมชนเขาตะเกียบ รวมถึงพื้นที่ติดต่อ คือ ชุมชนบางไทรน้อย ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ระยะเวลาในการศึกษา ระหว่างเดือนตุลาคม 2559 – กุมภาพันธ์ 2561

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวหัวหิน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ 403 ตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ประชากรในการวิจัย คือ ชุมชนท้องถิ่นจำนวน 12 ชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้าหรือผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จำนวน 104 คน ร่วมกันพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น หลังจากนั้น ทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมและประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวและเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของชาวหัวหินและชะอำที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีการแสดงออกในรูปแบบที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ได้แก่ อาหาร การแต่งกาย ที่อยู่ อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ พิธีกรรม และศิลปะพื้นบ้าน รวมถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น การแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ศิลปวัตถุ และสิ่งปลูกสร้างที่สะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้ง

ในแง่รายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนของชาวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นชาวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งนอกจากจะมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตของชุมชนแล้วยังมุ่งเน้นให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน และส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการตระหนักรู้และเห็นความสำคัญจากชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นไปพร้อมกัน

เมืองหัวหิน หมายถึง เขตเทศบาลเมืองหัวหิน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวหินและตำบลหนองแก อำเภ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงพื้นที่ติดต่อ คือ ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ 1) คนในชุมชนเกิดการตระหนักรู้และมีจิตสำนึกที่ดีต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งมองเห็นโอกาสในการส่งเสริมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจด้านการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน 2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาเมืองหัวหิน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) นักท่องเที่ยวมีโอกาสท่องเที่ยว เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น เป็นการพัฒนาอย่างเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนัก เห็นความสำคัญ ภาคภูมิใจ และมีจิตสำนึกที่ดีในคุณค่าของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองหัวหินและประเทศไทย

โดยสรุปแล้ว งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านวิชาการ คือ การวิจัยนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในด้านสังคมและชุมชน และด้านนโยบาย ดังนี้

ด้านสังคมและชุมชน งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในแง่ของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการรักษาและสืบสานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกล้ำค่าให้คงอยู่ต่อไป พร้อมทั้งส่งผลให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดการตระหนักรู้และมีจิตสำนึกที่ดีต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดรายได้และการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

ด้านนโยบาย ภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้จะนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างเชื่อมโยงและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนตระหนัก เห็นความสำคัญ ภาคภูมิใจ และมีจิตสำนึกที่ดีในคุณค่าของวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจอันเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture)
2. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)
3. ความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourist Demand)
4. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น (Potential of Local Community)
5. คุณค่าที่รับรู้จากการท่องเที่ยว (Perceived Value)
6. ความภักดีของนักท่องเที่ยว (Tourist Loyalty)
7. การท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน (Tourism in Hua Hin)

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1.1 ความหมายของวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 ระบุว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน สอดคล้องกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดนิยามของวัฒนธรรม คือ “สิ่ง que ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

นอกจากนั้น วิมล วิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่มีความหมายอย่างหลากหลาย ได้แก่ “วัฒนธรรม หมายถึง มรดกแห่งสังคม เพราะมนุษย์เป็นทายาทรับช่วงไว้ จารีต ประเพณี เพราะมนุษย์กระทำสืบต่อมาเป็นประเพณี วิถีชีวิตของสังคม เพราะมนุษย์มีวัฒนธรรมเพื่อความความสุข ความเจริญในชีวิต ซึ่งกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ของกลุ่มชนในอดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้น วัฒนธรรมย่อมหมายถึงสิ่งทั้งปวงที่มนุษย์ได้ทำขึ้นในรูปของเครื่องมือ อาวุธ ที่อยู่อาศัย และความเป็นไปทางวัตถุอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ทำให้ปรากฏขึ้นในอากัปกิริยาอาการ ความเชื่อถือ ความคิดเห็น การตัดสินใจหมาย สถาบัน ศิลปะ วิชาความรู้ ปรัชญา และองค์การทางสังคม จนอาจกล่าวได้ว่าอะไรก็ตามที่เกี่ยวกับมนุษย์แล้วย่อมถือเป็นวัฒนธรรมได้ทั้งสิ้น”

สอดคล้องกับนักวิชาการด้านสังคมในยุคปัจจุบัน ที่กล่าวถึง วัฒนธรรม ว่าหมายถึง วิถีชีวิตในการดำรงอยู่ของมนุษย์หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ได้แก่

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม และเทคโนโลยีต่าง เป็นต้น ซึ่งมีวิวัฒนาการและสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555; วรวิธ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ, 2549) นอกจากนั้น จากการศึกษาโดย (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555) ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรม คือ ความเจริญ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมไปตามกาลเวลาอยู่เสมอ

โดยสรุปแล้ว “วัฒนธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจร และขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมตามยุคสมัย

สำหรับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง “วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องใช้ต่าง ๆ หรืออาจเป็นสัญลักษณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวิธีการปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ที่หล่อหลอมให้คนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข” (วรรณ นาวิกมูล, 2555)

1.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้นักมนุษยชาติมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากสัตว์โลกทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผน มีความสงบสุข เจริญก้าวหน้า และเป็นเครื่องกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก ความสำคัญของวัฒนธรรมประกอบด้วย วัฒนธรรมช่วยแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ วัฒนธรรมช่วยเหนี่ยวนำให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติและสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงของชาติ เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และช่วยให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่ดี มีคติความเชื่อในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555)

สำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นที่ถือปฏิบัติมาอย่างช้านาน แต่ละท้องถิ่นย่อมมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหน วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงวิถีชีวิตและความเชื่อที่สั่งสมและถ่ายทอดสืบทอดกันมา วัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสำคัญต่อสังคมในหลายลักษณะ ได้แก่ วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอน โดยการสอนให้รู้จักถูกผิด สิ่งที่เหมาะสมที่ควร ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคม ให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชนในสังคม เช่น การละเล่น การร้องรำทำเพลง การแสดง เป็นต้น

สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดความรักและความสามัคคี เนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่น มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า และการทำบุญทางศาสนา เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และวัฒนธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และเป็นเครื่องมือในการฝึกพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม แก่เยาวชนทั่วไป เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การเล่นกีฬา เป็นต้น (วิมล จิโรจน์ และคณะ, 2548)

1.3 ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม อาจแบ่งอย่างกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสี่ และวัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ เรื่องศาสนา ศิลปะ วรรณคดี กฎระเบียบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมในเรื่องจิตใจ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555; อมรา พงศาพิชญ์, 2547) สอดคล้องกับ UNESCO ซึ่งได้แบ่ง “มรดกวัฒนธรรม” ออกเป็น 2 ประเภท คือ Tangible Cultural Heritage คือ มรดกวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ และ Intangible Cultural Heritage คือ มรดกวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องไม่ได้ อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญา ทรัพย์สินทางปัญญา ระบบคุณค่า ความเชื่อ พฤติกรรมและวิถีชีวิต (ณรงค์ เส้งประชา, 2541)

นอกจากนั้น UNESCO ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555) ซึ่งประกอบด้วย

- 1) สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม ศิลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น
- 2) สาขาศิลปะ ได้แก่ ภาษา วรรณคดี ดนตรี นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น
- 3) สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องเงินเครื่องทอง การจัดดอกไม้ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
- 4) สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหาร การประกอบอาหาร ความรู้เรื่องการดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องยา การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความรู้ในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นต้น
- 5) สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมเกี่ยวกับการละเล่น มวยไทย ฟันดาบ กระบี่กระบอง การเลี้ยงนกเขา และการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย

ในขณะที่ วิมล จิโรจน์ และคณะ (2548) ได้จัดหมวดหมู่วัฒนธรรมที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับเป็น 5 สาขา ได้แก่

- 1) ภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง ภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารหรือบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่อดีต ทั้งที่ปรากฏเป็นภาษาพูดและภาษาเขียนหรือตัวหนังสือ เรื่องราวที่เกิด

จากการสร้างสรรค์ด้วยการบอกเล่าหรือเขียนขึ้นในท้องถิ่น คือวรรณกรรมพื้นบ้านซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน บทเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย สำนวน ภาษิต และคำคมต่าง ๆ เป็นต้น

2) ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน หมายถึง ประเพณีต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาในท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์ คาถา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ

3) ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน คือ สิ่งที่มีประดิษฐ์ที่เกิดจากความคิดและฝีมือของคนในท้องถิ่นที่สร้างขึ้นเพื่อความศรัทธา เพื่อประโยชน์ใช้สอย เพื่อประดับตกแต่ง โดยสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

- หัตถกรรม คือ สิ่งที่ทำด้วยมือของแต่ละท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่น สุ่ม ช่อม ข่ง เป็นต้น

- จิตรกรรม คือ ภาพเขียนตามสถานที่สำคัญ เช่น ในโบสถ์ วิหาร ส่วนมากเป็นภาพพุทธประวัติหรือชาดกในพุทธศาสนา

- สถาปัตยกรรม คือ การก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย เพื่อใช้ประโยชน์ หรือสร้างตามความเชื่อทางศาสนา เช่น บ้านเรือน ยุงข้าว โบสถ์ เป็นต้น

- ประติมากรรม คือ การปั้น หล่อ เช่น การหล่อพระพุทธรูป หรือรูปเคารพต่าง ๆ เป็นต้น

4) ดนตรี นาฏศิลป์ และการละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง การแสดง การร้องรำทำเพลง การละเล่นที่เป็นกีฬาหรือเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต เช่น การเล่นดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำต่าง ๆ และการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะจัดทำเพื่อความบันเทิงแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านด้านอื่น ๆ ด้วย

5) ชีวิตความเป็นอยู่พื้นบ้าน หมายถึง สภาพและวิถีการดำรงชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย อาหารพื้นบ้าน การดูแลเด็ก เสื้อผ้า การแต่งกาย การจัดบ้าน การแพทย์แผนโบราณ สมุนไพร เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและมีการเปลี่ยนแปลงมาสู่ยุคปัจจุบัน

ในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น สำนักงานงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2556) ได้จำแนกวัฒนธรรมท้องถิ่นตามขอบข่ายของวัฒนธรรมที่เป็นวิถีไทย ซึ่งสอดคล้องกับประเภทของวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้แก่

- 1) อาหาร ได้แก่ อาหารชาติพันธุ์ อาหารถิ่น อาหารสุขภาพ
- 2) การแต่งกาย ได้แก่ ผ้า เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์จากผ้า
- 3) ที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านโบราณ ย่านเก่า เมืองเก่า สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม
- 4) ประเพณี ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน
- 5) ภาษา วรรณกรรมพื้นบ้านและประวัติศาสตร์บอกเล่า ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาสัญลักษณ์ สำนวน สุภาษิต ตำรา นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง
- 6) อาชีพ ได้แก่ ช่างฝีมือดั้งเดิม หัตถกรรม แพทย์แผนไทย สปา ฯลฯ

7) ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ศรัทธาต่อวิถีศาสนา ศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น

8) ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน และกีฬาในบ้าน

2. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นในรูปแบบที่สร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่ได้รับแรงกระตุ้นจากปัจจัยทางวัฒนธรรม เพื่อชื่นชมและได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วิถีชีวิตท้องถิ่น เทศกาลงานประเพณี ดนตรี การแสดงท้องถิ่น สถาปัตยกรรม และหัตถกรรม เป็นต้น ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ได้แก่ ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน สถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ ภาษาและวรรณกรรม วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่าง ๆ และเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น นอกจากนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการจัดการอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์วัฒนธรรม การให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยว (กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ, 2557; กรมการท่องเที่ยว, 2558; เพียกานต์ นามวงศ์, 2552)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชน ที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (ธนกฤต ภัทรธรร, 2556; นาฬิกอดิภักดิ์ แสงสนิท, 2557; อพท.2558; Richards and Wilson, 2006; UNESCO, 2010)

ดังนั้น เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับ ความหมาย ประเภท รูปแบบ ลักษณะ และตัวอย่างของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่มีแนวทางสอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตตามวิถีของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนในเชิงของการเรียนรู้และการทดลอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชน นอกจากนั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเป็นเครื่องมือที่ชุมชนสามารถใช้เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับ ประโยชน์ในด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน (องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2554) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ การศึกษาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยนักท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นเพียงนักท่องเที่ยว (Tourist) ที่มาเที่ยวชมสถานที่นั้นๆ แต่จะเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้มีโอกาสใช้ชีวิตและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน (Citizen of Community) (UNESCO, 2010)

นอกจากนั้น นักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้แก่ Crispin Raymond และ Greg Richards ร่วมกันกำหนดนิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) คือ การท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว (Richards & Raymond, 2000) และ Richards & Wilson (2006) ได้เพิ่มจุดเน้นของคำนิยามในแง่ของกระบวนการที่ดึงเอาทักษะ (Skills) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี (Traditions) ของพื้นที่มานำเสนอในรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และการเปลี่ยนแปลงจากภายในให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงจากเกี่ยวกับทักษะ ความเชี่ยวชาญ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น และศักยภาพอันโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนมากขึ้น สอดคล้องกับ Wurzbarger (2010) ที่ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความผูกพันและประสบการณ์จริง ผ่านการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับศิลปะและมรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะของสถานที่ “Creative Tourism is tourism directed toward an engage and authentic experience, with participative learning in the arts, heritage or special character of a place.”

ในบริบทประเทศไทย อ.พ.ท. (2559) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุล ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และ

ผู้ประกอบการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของนักท่องเที่ยว ควรมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกับชุมชน มีโอกาสพัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง และร่วมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวกับคนในชุมชน และเกิดความประทับใจและความผูกพันที่ดีกับคนในชุมชน ในส่วนของชุมชน ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง เกิดความเข้มแข็งเพื่อรักษาตัวตนที่แท้จริง การท่องเที่ยวของท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน และชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท (2556) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความได้เปรียบด้วยการสร้างมูลค่า (Value Creation) ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย (Thainess) วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ยิ่งนำมาใช้มากเท่าใด ยิ่งส่งเสริมให้มรดกเหล่านี้ได้รับการอนุรักษ์ และการพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์มีจุดหมายไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือให้ชุมชนได้มีโอกาสกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง กำหนดและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเอง และนำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมากขึ้น พร้อมกับสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบต่อชุมชน (Social Responsible Tourism) ประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเอื้อประโยชน์ให้เกิดการอนุรักษ์อย่างชัดเจน และเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ร่วมกันรักษาสมดุลของระบบนิเวศของชุมชน ผ่านการสร้างกระบวนการกลุ่มให้มาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เมื่อเกิดการจัดการอย่างเป็นระบบและประสบความสำเร็จแล้ว แหล่งท่องเที่ยวชุมชนจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย และกลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์

2.2 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรม ศิลปะ วิถีชีวิต สืบ และการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (อพท. 2555) ดังต่อไปนี้

1.มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

1.1) การแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (Traditional Cultural Expression) เช่น ศิลปะงานฝีมือ เทศกาล งานประเพณีต่าง ๆ

1.2) ที่ตั้งทางวัฒนธรรม (Cultural sites) เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

2. ศิลปะ (Arts) คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

2.1) งานศิลปะ (Visual arts) เช่น การวาดภาพ รูปปั้น และวัตถุโบราณ เป็นต้น

2.2) ศิลปะการแสดง (Performing arts) เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ การแสดงละคร เป็นต้น

3. วิถีชีวิต (Lifestyles) คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับวิถีชีวิต การดำรงชีวิต หรือวิถีการทำมาหากินของคนในชุมชนท้องถิ่นหรือชาวพื้นเมือง แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

3.1) วิถีชีวิตของสังคมเมือง เช่น ย่านการค้าโบราณ ย่านเมืองเก่า เป็นต้น

3.2) วิถีชีวิตของสังคมชนบท เช่น การทำนา การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4. สื่อ (Media) คือ การสื่อสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ หรือสื่อสารกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

4.1) งานสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Publishing and Printed Media) เช่น คู่มือท่องเที่ยว นิตยสารการท่องเที่ยว หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่สามารถสร้างความสนใจและสื่อสารเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

4.2) งานโสตทัศน (Audio-visual) คือ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการเป็นมาตามแบบฉบับ (Originality) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ของแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่นั้น ๆ เป็นต้น

5. การตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Functional creation) คือ สินค้าหรือบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการแตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ

5.1) การออกแบบ (Design) ได้แก่ การออกแบบสถานที่ ห้องพักในโรงแรม สินค้าที่ระลึก ให้สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น หรือแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ

5.2) สื่อสมัยใหม่ (New media) ได้แก่ ซอฟต์แวร์ ระบบดิจิทัล เกมส์ต่าง ๆ

5.3) การบริการทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Services) คือการบริการแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การบริการทางสถาปัตยกรรม โฆษณานันทนาการ เป็นต้น

2.3 รูปแบบของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

Richards (2010) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งมีรูปแบบพื้นฐาน (Basic Modes of Implementation of Creative Tourism) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) และการใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism)

1. การใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) คือ กิจกรรมการเรียนรู้หรือทดลองที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ และพัฒนาทักษะจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในห้องเรียน การอบรม หรือการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมในสถานที่จริง

2. การใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism) คือ การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพมาสร้างสรรค์บรรยากาศ

ในการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่น จะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ใน 2 ลักษณะ คือ การเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยว (Seeing) และการซื้อ (Buying) ของที่ระลึกจากร้านค้าต่าง ๆ

นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นนักท่องเที่ยวที่มีความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และลงมือทำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย มิใช่เป็นเพียงการดูและชื่นชมเท่านั้น ดังนั้น คุณสมบัติหรือลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ม.ป.ป.) จึงประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นเกิดความผูกพันซึ่งกันและกัน (Each engaging the other)
2. นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural engagement /Cultural experience)
3. นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ไปท่องเที่ยว (Spirit of place/ deep meaning/ understanding of the specific cultural of the place)
4. นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับคนท้องถิ่น (Hands-on experience)
5. นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน/ ส่งผ่าน-ส่งต่อประสบการณ์ (Exchange information/ transformation and transformative experiences)
6. นักท่องเที่ยวเป็นผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมมากกว่าเป็นเพียงผู้ชมสถานที่หรือกิจกรรมต่าง ๆ เท่านั้น (More participate than observe)
7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว (Co-creating tourism experience)
8. นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จริงจากความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์ (Authentic both process and product / genuine experience)
9. นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำประทับใจและเข้าใจสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Memorable / I hear and I forget, I see and I remember, I do and I understand.)
10. เป็นการท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจงสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Tailor-made approach)

คุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยคุณสมบัติในเชิงพื้นที่และคุณสมบัติในเชิงกระบวนการ (ชนกฤต ภัทร์ธรร, 2556)

1. คุณสมบัติในเชิงพื้นที่ คือ การมีวัฒนธรรมหรือธรรมชาติที่มีความหลากหลายและโดดเด่น และคนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมมีความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง
2. คุณสมบัติในเชิงกระบวนการ ได้แก่ การก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีกระบวนการที่นำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม โดยไม่ทำลายคุณค่าของชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.4 ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในต่างประเทศ

ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในต่างประเทศ จากการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับองค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.ป.ป.) (ธนภฤต ภัทร์ธรร, 2556) และ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ ,2556) มีดังนี้

หมู่บ้านฮัสวาน นูเบียในอียิปต์ ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยเรือด้วยไม้ตรีจิตในแบบของชาวนูเบีย โดยนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับบรรยากาศแบบสวนที่ตั้งอยู่ในทะเลทราย ชื่อหมู่บ้านนูเบียของผู้อยู่อาศัยชาวนูเบีย และเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน โดยจะมีการวางกล่อรับบริจาคเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถบริจาคเงินสนับสนุนความเป็นอยู่ของชุมชนโดยไม่ทำให้จิตวิญญาณในการต้อนรับแขกของเจ้าบ้านชาวนูเบียต้องสูญเสียไป

ในรัฐนอร์ทแคโรไลนา ได้มีการบริหารการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้ระบบเส้นทางซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงศิลปินในท้องถิ่นได้ตลอดทั้งปี ซึ่งส่งผลให้ศิลปินเหล่านั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23 โดยค่าใช้จ่ายในการทำการตลาดของเส้นทางนั้นจะมาจากเงินขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร กองทุนมูลนิธิ และงบประมาณของรัฐ

ชนเผ่าโฮปี (Hopi) ในรัฐอริโซนา นั้นถือว่าค่อนข้างจะเลือกนักท่องเที่ยวที่จะต้อนรับ โดยหมู่บ้านของชนเผ่าตั้งอยู่ข้างเส้นทางชมทิวทัศน์ของรัฐ และมีอุทยานของรัฐอยู่ในพื้นที่อีกด้วย โดยชนเผ่าจะมีบริการพานักท่องเที่ยวเดินชมทิวทัศน์ เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ ลองชิมอาหารท้องถิ่น และซื้องานศิลปหัตถกรรมซึ่งทำในท้องถิ่น โดยมีปรัชญาคือ มาถึง เยี่ยมชม และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของ Hopi การที่ชุมชนจะยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของตนเอง แต่ยังสามารถรับผลกำไรจากนักท่องเที่ยวจะต้องมอง ประสพการณ์ที่จะมอบให้ในลักษณะของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อะไรคือประสพการณ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนต้องการจะแบ่งปันกับนักท่องเที่ยว อะไรคือต้นทุนที่เกี่ยวข้อง ใครจะเป็นผู้สอนและชุมชนจะให้การสนับสนุน ผู้สอนอย่างไร และท้ายที่สุด อะไรคือวิสัยทัศน์โดยรวมของชุมชน การแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ และคุณค่าของประสพการณ์ที่ได้รับการพัฒนา โดยรูปแบบของการพัฒนาทางเศรษฐกิจนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากมีการวางโครงสร้างโดยการรวมเอาองค์ประกอบสำคัญของชุมชน คือ ความเป็นผู้นำ ค่านิยม จิตวิญญาณ และสถานที่ เข้าไปด้วย

การปั้นเซรามิกเมืองซานตา เฟ สหรัฐอเมริกา ศิลปินชาวเมืองซานตา เฟ (Santa Fe) ประเทศสหรัฐอเมริกา นามว่า Theo Helmstadter ผู้ซึ่งเป็นช่างปั้นมีอาชีพและมีประสพการณ์ในการสอนการปั้น ได้นำเสนอ workshop การปั้นเซรามิก ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การขึ้นรูป การเคลือบ สูดน้ำเคลือบ ในราคาชั่วโมงละ 75 USD รวมค่าวัสดุอุปกรณ์แล้ว และใช้เวลาเรียนประมาณ 2 ชั่วโมง รับสมัครผู้อบรมทั้งเด็กโตและผู้ใหญ่ ไม่เกินกลุ่มละ 4 คน ทั้งคนที่เพิ่งเริ่มเรียนปั้นและคนที่มีความชำนาญในการปั้นพอสมควร วันและเวลาในการอบรมนั้นเป็นไปตามการตกลงกันระหว่างผู้เข้าอบรมและตัวศิลปิน การอบรมจัดที่ Green River Pottery Studio ซึ่งเป็นสตูดิโอส่วนตัวของศิลปินเมื่อปั้นเสร็จแล้วมีบริการเผาชิ้นงานและจัดส่งไปให้ผู้อบรมที่บ้าน ผู้เข้าอบรมที่ต้องการอบรมมากกว่า 1 workshop สามารถทำได้เช่นกัน

การทำเส้นโซบะโซบะเป็นก๋วยเตี๋ยวชนิดหนึ่ง ที่สามารถหารับประทานได้ทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น การทำเส้นโซบะ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การนวดแป้งไปจนถึงการตัดเส้นเป็นกิจกรรมยอดนิยมที่หลาย ๆ หมู่บ้านหัตถกรรมในญี่ปุ่นนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนยกตัวอย่างเช่นหมู่บ้านโตกาคูชิ (Togakushi) ในเมืองนากาโนะ (Nagano) มีชื่อเสียงมากในเรื่องของเส้นโซบะ ดอกโซบะซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญของการผลิตเส้นโซบะ จะบานในช่วงฤดูใบไม้ผลิ นักท่องเที่ยวทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างชาติที่ชื่นชอบการรับประทานโซบะจะมาเที่ยวที่หมู่บ้านแห่งนี้ เพราะมีร้านขายโซบะให้เลือกมากกว่า 30 ร้านและทุกร้านต่างมีกรรมวิธีในการทำเส้นโซบะด้วยมือที่เมืองนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์โซบะ ที่ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมอบรมกระบวนการทำโซบะ (Course A) รวมไปถึงการปรุงโซบะ (Course B) ได้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยเสียค่าใช้จ่าย 3,000 JPY และ 700 JPY ต่อคนต่อ course ตามลำดับ การอบรมมีทุกวัน ตั้งแต่เวลา 10.00 –15.00 น.

Surrey Museum ในเมือง Surrey ในประเทศแคนาดา เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีการจัด workshop สอนการปั้นเส้นโยชนกะในช่วงฤดูร้อน ผู้เข้าร่วม workshop จะได้เรียนรู้การปั้นเส้นโยชนกะโดยใช้เครื่องปั้นแบบโบราณที่ตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ และสามารถนำเส้นไหมพรมจากการปั้นกลับบ้านไปเป็นที่ระลึกได้ workshop นี้มีระยะเวลาในการเรียนวันละ 2 ชั่วโมง และเรียนทั้งหมด 3 วัน ตามกำหนดการที่ Surrey Museum กำหนดขึ้น รับสมัครผู้อบรมที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไปโดยมีค่าใช้จ่ายในการอบรมจำนวน 45 CAD และค่าอุปกรณ์จำนวน 12 CAD ต่อคน

2.5 ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) ได้พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

เรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิมจาม บ้านน้ำเขียว (Muslim Cham's Way of Life at Ban Nam Chiao) บรรพบุรุษของมุสลิมจามบ้านน้ำเขียว อำเภอลำดวน จังหวัดตราด นั้นอยู่ที่อาณาจักรจามปาประเทศเวียดนาม ก่อนที่จะอพยพโยกย้ายมาที่กัมพูชา และประเทศไทย ในช่วงสมัยอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์ มุสลิมจามกลุ่มหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ชุมชนบ้านครัว กรุงเทพมหานคร กลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ที่ปากคลอง จังหวัดระยอง และอีกกลุ่มหนึ่งได้ตั้งรกรากอยู่ทางภาคตะวันตกสุดของประเทศ ที่บ้านน้ำเขียว และได้รับการขนานนามว่าเป็น “ชุมชนสองศาสนา สามวัฒนธรรม” ที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสอดคล้องประสานกลมกลืนของกลุ่มชุมชนมุสลิม ไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน ในขณะที่ยังคงดำรงรักษาศาสนาและวัฒนธรรมของตนได้อย่างแน่นแฟ้น สุรัตนา ภูมิมาโนช คือผู้ที่จะแนะนำและเชื่อมต่อให้นักท่องเที่ยวได้พบกับผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญของชุมชน เพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจมรดกวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมุสลิมจาม บ้านน้ำเขียว ชนมุสลิมภาคตะวันออกของประเทศ นักท่องเที่ยวจะได้เปิดประสบการณ์ใหม่ ผ่านการลงมือ งามหอยปากเปิด เย็บ “งอบบ้านน้ำเขียว” ตั้งเมกรอบ และ ทำ “ขนมยาคิน” ซึ่งถือเป็นขนมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในวัฒนธรรมมุสลิมจามบ้านน้ำเขียวเท่านั้น โดยอาศัยวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมแท้จริงและดั้งเดิมของชุมชน

เรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน: บ้านบางละมุง (Coastal Fishery at Ban Bang Lamung) ท่ามกลางแสงสีของเมืองพัทยาที่อยู่ในเว้าอ่าวด้านหนึ่ง และท่าเรือแหลมฉบังอันพลุกพล่านในเว้าอ่าวอีกด้านหนึ่ง คุณธวัชชัย ประคองขวัญและคุณนพพร ศรีเกษตร ซึ่งเป็นผู้นำของ “กลุ่มประมงเทศบาล

บางละมุง” ยืนยันที่จะดำรงวิถีชีวิตประมงแบบพื้นบ้านในพื้นที่ซึ่งระหว่างความเป็นเมืองและเขตอุตสาหกรรม ชุมชนยืนยันที่จะยึดถืออาชีพทำการประมงเพื่อเลี้ยงครอบครัวด้วยการสืบทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตประมงชายฝั่ง การกันพื้นที่ชายฝั่งเป็นเขตอนุรักษ์และการจัดตั้ง “ธนาคารปูม้า” ในช่วงเวลาไม่กี่ปี ชุมชนประสบผลสำเร็จที่จะฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง และด้วยความภาคภูมิใจของความเป็นชุมชนประมงเก่าแก่ของเมืองพัทยา ชุมชนบ้านบางละมุงได้เลือก “จันทักปูม้า” ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงดั้งเดิมของชุมชน ให้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางทรัพยากรทางทะเลของชุมชน (ปูม้า) และขณะเดียวกันแสดงให้เห็นถึงความขยันหมั่นเพียรของผู้ประกอบอาชีพประมงของบ้านบางละมุง นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของการทำประมงของเมืองพัทยาในอดีต เรียนรู้ การถักอวน การทำจันทักปู การลงอวนดักปู การเลี้ยงหอยหวาน การตกหมึก และกิจกรรมทางทะเลต่าง ๆ กิจกรรมดังกล่าวนี้ นอกจากเป็นการสืบสานเรียนรู้การทำอาชีพประมงของเมืองพัทยาแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของการทำความเข้าใจ “จิตวิญญาณ” ดั้งเดิมของพื้นที่เมืองพัทยาก็ด้วย

เรียนรู้ นาฏศิลป์สุโขทัย วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย (Sukhothai Classical Dancing Class) วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัยในฐานะที่เป็นสถาบันที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับนาฏศิลป์ของชาติ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะที่เกี่ยวข้องนาฏศิลป์พื้นบ้านของสุโขทัย เช่น การตีกลองและรำ “มั่งคละสุโขทัย” หรือ “ระบำลีลาสายสังคโลก” ซึ่งอาจารย์มัชนันท์ สืบสายจันทร์ และอาจารย์อินทัย สัมอำ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัยได้ประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้นโดยได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายของเครื่องถ้วยสังคโลก ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติและชุมชนมาผสมผสานเข้ากับนาฏศิลป์ไทย นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ การแต่งกายของนาฏศิลป์ไทย เรียนรู้ภาษานาฏศิลป์ (จีบยาว ยืนเข้า ทลายท่า ฯ) ฝึกทำนาฏยศัพท์เบื้องต้น (วงจีบ ฉายเท้า กล่อมไหล่ ฯ) ก่อนที่จะได้รับชมและ ทดลองเรียนรู้ ร่ายรำ ระบำลีลาสายสังคโลกด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดสุโขทัย ที่ได้รับแรงดลใจจากพื้นที่

เรียนรู้สังคโลกบ้านเกาะน้อย เกศอนงค์ พุนดี (Sukhothai Celadon Workshop at Ban Koh Noi) บ้านเกาะน้อย ตั้งอยู่ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ริมฝั่งแม่น้ำยม ตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งหัตถอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผาหรือเครื่องสังคโลกในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-22 เนื่องจากขุดพบเตาเผาเครื่องสังคโลก (เตาทุเรียง) จำนวนมากมายเรียงรายไปตามริมฝั่งแม่น้ำยม นอกจากจะพบเครื่องปั้นดินเผาเนื้อแกร่งไม่เคลือบ และแบบเคลือบสีเขียวไข่กาหรือเซลาดอนแล้ว ที่บ้านเกาะน้อยยังพบตุ๊กตาสังคโลกเป็นจำนวนมากซึ่งเชื่อได้ว่าอาจเป็นแหล่งผลิตสำคัญ เกศอนงค์ พุนดี ในฐานะที่เป็นคนในพื้นที่บ้านเกาะน้อย และยึดอาชีพช่างปั้นเครื่องสังคโลกในชุมชนบ้านเกาะน้อยมาเป็นเวลานานนับสิบปี นอกจากจะสามารถบอกเล่าประวัติความเป็นมาของชุมชนในฐานะของชุมชนผลิตสังคโลกที่สำคัญแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการทำสังคโลกแบบบ้านเกาะน้อย รวมถึงการปั้นแบบขึ้นรูปอิสระเป็นตุ๊กตาสังคโลกพร้อมกับการเรียนรู้รูปแบบและความเชื่อของชุมชนเกี่ยวกับ “ตุ๊กตาเสียกบาล”

เรียนรู้พระเครื่องเมืองสุโขทัย บ้านพระพิมพ์ลักษณศิลป์ (Sukhothai Votive Tablet Workshop) “พระพิมพ์ของเมืองสุโขทัย” ทั้งที่ขุดพบจากเมืองเก่าสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัย

จำนวนไม่ต่ำกว่า 850 แบบที่รวบรวมไว้โดย “บ้านพระพิมพ์ลักษณศิลป์” ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของเมืองสุโขทัย นอกจากจะเป็นแหล่งสำหรับเรียนรู้รูปแบบและลักษณะทางศิลปะของพระพิมพ์แบบต่าง ๆ แล้ว พระพิมพ์จำนวนมากเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงศรัทธาและความเชื่อในทางพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าของผู้คนในอาณาจักรสุโขทัยเมื่อครั้งอดีต นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้รูปแบบของพุทธศิลป์สุโขทัยในแบบต่าง ๆ แล้ว นักท่องเที่ยวยังจะได้เรียนรู้การเตรียมดิน การ “พิมพ์พระ” และการเผาเพื่อให้ได้พระพิมพ์ดินเผาเนื้อแกร่งจากคุณณรงค์ชัย และคุณญาณภัทร์ โตอินทร์ ซึ่งสามารถให้ความรู้ทั้งในด้านประวัติของพระพิมพ์เมืองสุโขทัยและในด้านเทคนิคของการพิมพ์พระ การร่วมทำกิจกรรม “พิมพ์พระ” ไม่ใช่เป็นเพียงแต่การเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ได้ท่องเที่ยวเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวจะได้มีส่วนร่วมในการ “สืบต่อพระพุทธศาสนา” ตามคติโบราณของไทยที่นิยมทำพระพิมพ์ดินเผา

เรียนรู้ เซรามิกสุโขทัย ภารุจรี บุญชุ่ม (Sukhothai Ceramic Workshop) การ “ปั้นสัตว์มงคลสุโขทัย” ในรูปแบบของเซรามิกที่ผ่านการปั้น การเผาและการเคลือบ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากตุ๊กตารูปสัตว์สังคโลกขนาดเล็ก (figurines) ของอาณาจักรสุโขทัย ที่ถือว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของงาน “ศิลปะพื้นบ้าน” ที่มีคุณค่าทางประติมากรรมของสุโขทัยอีกประเภทหนึ่ง ภารุจรี บุญชุ่ม เป็นชาวสุโขทัยรุ่นใหม่ที่มีความสนใจศึกษาการปั้นงานเซรามิกด้วยตนเอง และด้วยการแสวงหาแรงบันดาลใจผ่านพื้นที่ของเมืองสุโขทัยจนเกิดเป็นผลงานเซรามิกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะได้แรงบันดาลใจมาจากสัตว์มงคลของสุโขทัยในอดีตที่ยังคงมีความหมาย ความสำคัญอยู่ในความเชื่อหรือชีวิตประจำวันของชาวสุโขทัย เช่น นกคุ้ม ปลาพระร่วง หรือลวดลายรูปสัตว์และพรรณพืชจากแผ่นกระดานชนวนสมัยสุโขทัยของวัดศรีชุม ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้การประยุกต์และการผสมผสานวิธีการปั้น การเคลือบแบบดั้งเดิมให้เป็นผลงานเซรามิกร่วมสมัยที่ยังคงมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับคติความเชื่อและตำนานของกรุงสุโขทัยในอดีต

เรียนรู้งานปั้นและเขียนลายสังคโลก สุเทพสังคโลก (Ceramic Forming and Painting Workshop) อาณาจักรสุโขทัยได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองแห่งสังคโลก เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตเครื่องสังคโลกที่สำคัญมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18-20 ซึ่งนอกจากผลิตเพื่อใช้ทั้งในชีวิตประจำวันและในรูปแบบของประติมากรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบกับสถาปัตยกรรมของยุคสมัยแล้วยังผลิตขึ้นเพื่อเป็นสินค้าส่งออกที่ได้รับความนิยมอย่างมาก แม้ในปัจจุบันเครื่องสังคโลกสมัยสุโขทัยยังคงเป็นที่นิยมสำหรับนักสะสมและพิพิธภัณฑสถานจากทั่วโลก ในปัจจุบัน ที่จังหวัดสุโขทัยยังคงมีการผลิตเครื่องสังคโลกทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่ที่อาศัยวิธีการปั้น การเคลือบ การเขียนสีและลวดลายตามอย่างในอดีต เช่นที่ สุเทพสังคโลก ที่นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเรียนรู้รูปแบบและลวดลายของเครื่องสังคโลกได้ก่อนที่จะทดลองปั้น เขียนลวดลายได้ด้วยตนเอง โดยผ่านการแนะนำจากช่างผู้ชำนาญการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาเคลือบเนื้อละเอียดชนิดแตกลายงาสีเขียวใกกาที่เรียกว่า เซลาดอน

เรียนรู้เขียนลวดลายสังคโลกลงผืนผ้า บ้านปริดาภิรมย์ (Sukhothai Motive: Art Workshop) กิจกรรมการเรียนรู้และวาดลวดลายสังคโลกลงผืนผ้าของบ้านปริดาภิรมย์ โดยคุณธรรารัตน์ ปริดาภิรมย์ เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบและความหมายของลวดลายสังคโลก ซึ่งถือเป็นงานหัตถอุตสาหกรรมที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัย ลวดลายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

ลวดลายสัตว์ (ลายปลา ลายนกคุ้ม) ลวดลายพืชพรรณ (ลายดอกบัว ต้นไม้) และลวดลายเรขาคณิต แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต สังคม ความเชื่อและรูปแบบศิลปะเฉพาะของสุโขทัย การเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของลวดลายต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวพร้อมกับการลงมือคัดลอกหรือวาดลวดลายลงบนผืนผ้า เสื่อยัดหรือโคมไฟ จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของ “จิตวิญญาณของพื้นที่” เมืองสุโขทัย นักท่องเที่ยวจะได้มีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายที่มีความเกี่ยวข้องกับเขตพื้นที่ และเข้าใจอัตลักษณ์ของความเป็นเขตพื้นที่สุโขทัยมากขึ้น

เรียนรู้งานปั้นและเขียนลายสังคโลก โมทนาเซรามิก (Mothana Ceramic Workshop) เครื่องเคลือบดินเผาสมัยสุโขทัย ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ในนามของ “เครื่องสังคโลก” เป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้คุณเฉลิมเกียรติ และคุณอนุรักษ์ บุญคง ผู้ก่อตั้ง “โมทนาเซรามิก” ได้ผสมผสานรูปแบบการปั้น การเคลือบและเทคนิคการเผาแบบดั้งเดิมจนสามารถพัฒนาการปั้นและสร้างสรรค์ลวดลายและการเคลือบสีของตนเองจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โมทนาเซรามิกจึงเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเรียนรู้ ฝึกฝน ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อที่จะแปร “จิตวิญญาณของพื้นที่” และ “ความจริงแท้ดั้งเดิม” ออกมาเป็นผลงานผ่าน การปั้นด้วยมือ (hand forming) การกด (Jiggering) และการใช้แป้นหมุน การวาดลวดลายและการเคลือบให้เป็นผลงานเซรามิกร่วมสมัยของสุโขทัยด้วยตนเอง โดยอาจแสวงหาแรงบันดาลใจผ่าน “พิพิธภัณฑ์โมทนาเซรามิก” : พิพิธภัณฑ์แห่ง “คุณค่า” และ “มูลค่า” ของเครื่องสังคโลก ที่จะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวได้ค้นพบความท้าทายศักยภาพของตนเองในการสร้างผลงานเซรามิก

เรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้านด่านซ้าย แม่คำพัน อ่อนอุทัย (Dan Sai Delicacies Cookery Class) ด่านซ้าย เป็นเมืองในหุบเขา ที่ตั้งอยู่บนที่ราบระหว่างภูเขาและแม่น้ำ เป็นเมืองที่อยู่ระหว่างรอยต่อของวัฒนธรรมล้านช้าง ล้านนาและสยาม จึงมีวัฒนธรรม ความเชื่อที่ผสมผสานและมีลักษณะจำเพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารของเมืองด่านซ้ายมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารที่มี “น้ำสะทอน” (ซึ่งได้มาจากการตำ หมัก ต้มและเคี่ยวใบของต้นสะทอนจนได้น้ำปรุงที่มีกลิ่นหอมที่เป็นพืชประจำถิ่น) เป็นส่วนประกอบของเครื่องปรุง แม่คำพัน อ่อนอุทัย ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 7 ด้านโภชนาการ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการทำอาหาร “สำหรับพื้นบ้านเมืองด่านซ้าย” จะเป็นผู้ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจ “การกินอยู่อย่างคนด่านซ้ายไทยเลย” ที่นี้นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมด้านอาหารของคนด่านซ้าย (วัตถุดิบ กรรมวิธีการปรุง) แล้ว จะได้ลงมือปรุงอาหาร “สำหรับพื้นบ้านเมืองด่านซ้าย” ที่ประกอบด้วยอาหารประเภทแกงซั่ว ซุบหน่อไม้ แจ่ว (ปลา) ลาบ (หมู) และหมก (ไก่) รวมถึงการใช้ “น้ำผักสะทอน” เป็นเครื่องปรุงรส

เรียนรู้การทำผ้าห่มนวมเชียงคาน ร้านสุณีพร (Chiang Khan Cotton Quilt Workshop) เมืองเลยมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีความหนาวที่สุดในประเทศไทย และด้วยภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แห้งแล้งและหนาวเย็น เมืองเลยจึงเป็นพื้นที่ปลูกฝ้ายที่มีคุณภาพในอดีต “ผ้าห่มนวมเชียงคาน” เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้การปลูกฝ้ายของจังหวัดเลยจะลดน้อยลงกว่าเดิมอย่างมาก แต่ “ผ้าห่มนวมเชียงคาน” ยังคงสืบเนื่องการผลิตมาจนถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาของการทำผ้าห่มนวมเชียงคาน จึงเป็นการผสมผสานระหว่างผลงานของธรรมชาติร่วมกับภูมิปัญญาของชุมชนที่จะใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตาม

ธรรมชาติ การทำผ้าห่มนวม ถือเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่สืบทอดมานับตั้งแต่อดีต การนำดอกฝ้ายมาแปรเปลี่ยนให้เป็นผืนผ้าห่มนวมที่ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายนั้น เป็นกรรมวิธีที่ดูเรียบง่ายแต่น่ามหัศจรรย์ การเรียนรู้การปูแผ่นฝ้ายลงบนตารางของเส้นด้ายที่ซึ่งตรึงอยู่กับ “กง” แล้วค่อย ๆ “ผูก” โดยนักท่องเที่ยวนักที่สนใจการเรียนรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าห่มนวมกับเจ้าเอกทองหล่อ เสวตวงษ์และผู้เชี่ยวชาญในการทำผ้าห่มนวม จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งของการทำความเข้าใจมรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเองได้ทำความเข้าใจ “จิตวิญญาณของพื้นที่” ผ่านการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

เรียนรู้การทำ “ตุ่งค่าคิง” วัดพระเกิด ชุมชนวัดพระเกิด (Lanna Ceremonial Flags (Tung) Workshop at Phra Kerd Temple) ตุ่ง คือ ธงแขวนในวัฒนธรรมล้านนาประเภทหนึ่ง ใช้ประกอบในการประดับหรือประกอบพิธีกรรม ตุ่งล้านนามีหลากหลายรูปแบบ อาจทำด้วยกระดาษ ผ้า ไม้หรือโลหะ ในจังหวัดน่านมีความเชื่อและการทำ “ตุ่งค่าคิง” (ตุ่งก้าคิง) หรือตุ่งที่ขนาดความยาวเท่ากับความสุขของผู้ทำหรือผู้อุทิศ (ค่า-เท่ากับ/คิง-ตนเอง) โดยถือว่าเป็นการทำเพื่อการสะเดาะห์เคราะห์หรือจัดทำขึ้นในช่วงพิธีสงกรานต์หรือช่วงปีใหม่ของล้านนา คุณลุงคำรบ วัชราคม คือ ผู้นำที่บุกเบิกการทำ “ตุ่งค่าคิง” ให้เป็นกิจกรรมที่โดดเด่นของชุมชนวัดพระเกิด อำเภอเมือง จังหวัดน่าน และเป็นพื้นที่ของการศึกษาเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ความหมาย ความสำคัญของ “ตุ่งค่าคิง” ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ความหมายของสัญลักษณ์ในตุ่งที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมของพุทธศาสนา และนักท่องเที่ยวจะได้ถวายตุ่งให้กับพระสงฆ์ของวัดตามพิธีกรรมของคนล้านนา การทำตุ่งค่าคิง ที่วัดพระเกิดจึงไม่เพียงแต่การเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวจะได้เข้าร่วมในความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนด้วย แม้ว่าในปัจจุบัน คุณลุงคำรบ วัชราคม จะยุติภารกิจของการเป็นผู้สอนและการสื่อความหมายของการทำ “ตุ่งค่าคิง” ให้นักท่องเที่ยวอย่างไร้โดยสิ้นเชิงแล้วก็ตาม แต่สมาชิกของชุมชนวัดพระเกิดยังคงพร้อมที่จะสืบทอดภารกิจนี้ต่อไปอย่างเข้มแข็ง

เรียนรู้การทากุกปิดแบบโบราณ สมนึก ทองรักษาติ (U-Thong Bead Making Workshop) อาณาจักรทวารวดีในอดีตเป็นรัฐพุทธศาสนาโบราณที่สำคัญของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เติบโตและรุ่งเรืองขึ้นในฐานะเป็นเมืองท่าที่ติดต่อค้าขายกับต่างชาติ อาณาจักรทวารวดีเป็นดินแดนที่เชื่อมโยงอารยธรรมทั้งจากจีน อินเดียและวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป “เมืองโบราณอู่ทอง” อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี นอกจากจะปรากฏคูน้ำคันดินที่แสดงให้เห็นว่าเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณในยุคทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 12-16) และพบโบราณวัตถุ เช่น ธรรมจักรศิลาที่แสดงให้เห็นอิทธิพลของพุทธศาสนาแล้ว ยังพบลูกปัดโบราณจำนวนมากที่แสดงให้เห็นถึงการติดต่อสัมพันธ์กับอาณาจักรสำคัญของโลกเช่น อินเดีย อาหรับและโรมัน ลูกปัดที่พบมีทั้งที่ผลิตจากดินเผา กระดุกสัตว์ หิน แก้วและทองคำ การเรียนรู้การร้อยลูกปัดและการผลิตลูกปัดแก้ว โดยสำนัก ทองรักษาติ เป็นส่วนหนึ่งของการแนะนำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ความเป็นมาและความสำคัญของลูกปัด “ทวารวดี” ในฐานะที่เป็นวัตถุพยานของความมั่งคั่งในอดีตของอาณาจักรโบราณของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่เชื่อมโยงกับอารยธรรมอื่น ๆ ของโลก และในขณะเดียวกัน การร้อยลูกปัดและการผลิตลูกปัดของนักท่องเที่ยวก็น่าจะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ความสำคัญ ความประณีตของการผลิตลูกปัดผ่านศักยภาพของตนเอง

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourist Demand)

การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้สอดคล้องและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ความต้องการนักท่องเที่ยวและสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ขั้นตอนสำคัญในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย การศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว การรับข้อมูลสะท้อนกลับจากนักท่องเที่ยว และการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจได้ว่านักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ (Kurtz, 2012) ความต้องการท่องเที่ยวมีความสำคัญ คือ เป็นตัวผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวต่อธุรกิจต่างๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว พนักงาน ชุมชน ภาครัฐ เป็นต้น (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550) ความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือ อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourist Demand) ในแง่ของการตลาด หมายถึง “ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าหรือบริการ หรือบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว หรือจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้น ๆ” (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุปสงค์หรือความต้องการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2550) ได้แก่ ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด

1) ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี รายได้และระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การประกอบอาชีพและการมีเวลาว่างเพิ่มขึ้น การพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสารทางการตลาด ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลในยุคปัจจุบัน

2) ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ความพร้อมของอุทยานการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ราคา ค่าบริการ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ความปลอดภัยและสื่่อมวลชน

นอกจากนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวแตกต่างกันและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวมีหลากหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic factors) ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economic factors) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic factors) ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Socio-cultural factors) ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political and Regulatory factors) ปัจจัยทางสื่อมวลชน (Mass Media Communication factors) ปัจจัยทางการเปรียบเทียบราคา (Comparative prices) ปัจจัยทางการเคลื่อนย้ายส่วนบุคคล (Personal Mobility factors) ปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมขนส่ง (Technology of communication and Transportation) ซึ่งพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ยากและอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

Pike (2008) กล่าวว่า ความต้องการและแรงกระตุ้นด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านความปลอดภัย ด้านความสัมพันธ์ ด้านความเคารพ ยกย่อง นับถือ ชื่นชม

ด้านการตอบสนองความต้องการแท้จริงของตนเอง ด้านการเรียนรู้และเข้าใจ และด้านความสวยงาม รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 ความต้องการและแรงกระตุ้นด้านการท่องเที่ยว

ความต้องการ (Need)	แรงกระตุ้น (Motive)	การท่องเที่ยว (Tourism Literature)
กายภาพ (Physiological)	การพักผ่อน (Relaxation)	การพักผ่อน ความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
ความปลอดภัย (Safety)	ความปลอดภัย (Security)	สุขภาพและนันทนาการ
ความสัมพันธ์ (Belonging)	ความรัก (Love)	การใช้เวลาร่วมกับครอบครัว คนที่รัก เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันและสานสัมพันธ์ที่ดี
การเคารพ นับถือ ยกย่อง ชื่นชม (Esteem)	ความสำเร็จ สถานภาพ (Status)	แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตนเอง การพัฒนาตนเอง ความสำเร็จ ความมีเกียรติ มีชื่อเสียง สถานภาพ การรับรู้ทางสังคม
การตอบสนองความต้องการแท้จริงของตนเอง (Self-actualisation)	ธรรมชาติหรือความต้องการแท้จริงของตนเอง (Be true to one's own nature)	การค้นพบและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของตนเอง
การเรียนรู้และเข้าใจ (To know and understand)	ความรู้ (Knowledge)	วัฒนธรรม การศึกษา การท่องเที่ยวพเนจร ความสนใจในต่างประเทศ
ความสวยงาม (Aesthetics)	ความซาบซึ้งต่อความสวยงาม (Appreciation of beauty)	สิ่งแวดล้อม วิถีทัศน์

ที่มา: Pike, S. (2008). Destination Marketing: An Integrated Marketing Communication Approach. Oxford: Elsevier.

ดังนั้น ในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการซื้อบริการเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการในการเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด โดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความต้องการ ได้แก่ ปัจจัยผลักดัน เช่น อาชีพ รายได้ เวลาว่าง และข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น และปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ราคา ความปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ความต้องการด้านการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกัน ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์

(Demographic factors) ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economic factors) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic factors) ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Socio-cultural factors) เป็นต้น นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ควรคำนึงถึงความต้องและแรงกระตุ้นด้านการท่องเที่ยวดังที่กล่าวไปแล้ว เพื่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการและแรงกระตุ้นของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในด้านกายภาพเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียด ด้านความสัมพันธ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับ ครอบครัวหรือคนที่เรารัก ด้านการเรียนรู้และเข้าใจเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงความสวยงามของสิ่งแวดล้อมและวิวทิวทัศน์ของสถานที่ที่ทำการกิจกรรม

4. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น (Potential of Local Community)

4.1 ความหมายของชุมชนท้องถิ่นและศักยภาพ

ชุมชนท้องถิ่น (Local Community) ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 คือ ชุมชนหรือกลุ่มคนที่รวมกันอยู่เป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกันในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ อาทิ พื้นที่หรือท้องที่ภายในเขตการปกครองของ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น หรือ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในท้องถิ่น หรือรวมตัวกันทำประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น สอดคล้องกับความหมายของชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 ซึ่งกำหนดความหมายของชุมชน หมายถึง “กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ที่มีความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ” (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559)

ศักยภาพ (Potential) ตามความหมายในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 หมายถึง ภาวะแฝง, อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เช่น เขามีศักยภาพในการทำงานสูง น้ำตกขนาดใหญ่มีศักยภาพในการให้พลังงานได้มาก สอดคล้องกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (2560) ที่กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา หรือพัฒนาแล้วแต่ยังไม่เต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายใน หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงให้ปรากฏออกมา หรือปรากฏออกมาบ้างแต่ยังไม่หมด เช่น เมล็ดพืชต่างๆ มีศักยภาพที่จะเติบโตเป็นต้นไม้ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ ดินดี น้ำดี แดดดี และปุ๋ยดี เด็กจำนวนมากมีศักยภาพที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพหากได้รับการเลี้ยงดูที่ดี การศึกษาที่ดี และสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี (สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, 2559)

จากความหมายดังกล่าว เมื่อนำมาอธิบายศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง คุณสมบัติหรือความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลหรือทรัพยากรในท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ การพัฒนาสามารถทำให้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ได้ เช่น บุคคลมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่นมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

4.2 ทุนและฐานพลังของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานพลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในอดีตการพัฒนา มักมองว่าชุมชนท้องถิ่นมีความล้าหลังและไม่พิจารณาถึงสภาพและทุนของท้องถิ่นที่มีอยู่ ดังนั้น การเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การพิจารณาศักยภาพและทุนของชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่มี ซึ่งทุนของชุมชนท้องถิ่นนั้น ประกอบด้วย ทุนทางกายภาพ ทุนมนุษย์ และทุนสังคม (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2549) ดังนี้

1) ทุนทางกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า ซึ่งมีความหลากหลายทางระบบนิเวศและอำนวยประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นได้พึ่งพาอาศัยและดำรงชีวิต ที่ดินที่สมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของ ซึ่งหมายถึงความมั่นคงในการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และพื้นที่สาธารณะ คือพื้นที่ที่ชุมชนกำหนดให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น หนองน้ำ ที่ดินสาธารณะ เป็นต้น

2) ทุนมนุษย์ คือ ความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ ผู้รู้และผู้รู้ ผู้รู้ คือ ผู้ที่มีภูมิความรู้และองค์ความรู้ ทั้งในลักษณะที่เป็นองค์ความรู้แต่ดั้งเดิม จากประสบการณ์ และการแสวงหาเรียนรู้ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในชุมชนในความรอบรู้และนำมาเผยแพร่ให้แก่สมาชิกในชุมชนและผู้สนใจ ผู้นำ เป็นทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชน โดยผู้นำ อาจเป็นผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และเป็นผู้นำทางความคิดหรือผู้นำในทางปฏิบัติ

3) ทุนทางสังคม ได้แก่

1) ความสัมพันธ์ทางเครือญาติและกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งชุมชนที่มีความเกี่ยวพันกันจะส่งผลถึงความสมัครสมานสามัคคี ซึ่งเอื้อต่อความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ ความเชื่อ จารีต ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต แนวคิด และความเชื่อ ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติ

3) กลุ่ม เครือข่าย องค์กรในท้องถิ่น คือ กลุ่มที่จัดตั้งโดยชุมชนหรือได้รับการสนับสนุนโดยหน่วยงานภายนอก เพื่อประกอบกิจกรรมหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มชาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น กลุ่มและเครือข่ายเหล่านี้มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับผู้นำ ประสบการณ์ การเรียนรู้ และผลการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น

4) แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ตามกิจกรรมของชุมชน

5) สถาบันทางสังคม คือ สถาบันทางสังคมที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป ได้แก่ วัด โรงเรียน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

สอดคล้องกับ สีลาภรณ์ บัวสาย (2547) ซึ่งมองว่าท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย 4 ฐานพลังสำคัญ ได้แก่ ฐานทรัพยากร เครือข่ายสังคม ระบบความรู้ และวัฒนธรรมและความเชื่อ

- 1) ฐานทรัพยากร ได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร เป็นต้น
- 2) เครือข่ายทางสังคม หากชุมชนใดมีสายสัมพันธ์ทางสังคมที่มั่นคงและมีคุณภาพ เช่น ระบบเครือญาติ ระบบความเชื่อร่วมกัน มีความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมเดียวกัน ก็จะเป็นชุมชนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้า
- 3) ระบบองค์ความรู้ เป็นกระบวนการในการค้นหาทุนความรู้ภายในของตนเองและจัดการให้มีการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ความรู้จนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร พืชพื้นบ้าน สุภาพิธ เรื่องเล่า เป็นต้น
- 4) วัฒนธรรมและความเชื่อ เป็นแกนกลางของสังคม หากชุมชนท้องถิ่นมีความเชื่อหรือค่านิยมร่วมกัน (Share value) ชุมชนท้องถิ่นนั้นจะมีสายสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคมที่มีคุณภาพ การถ่ายทอดความรู้จะทำได้ง่ายและเป็นพลังชุมชนท้องถิ่น

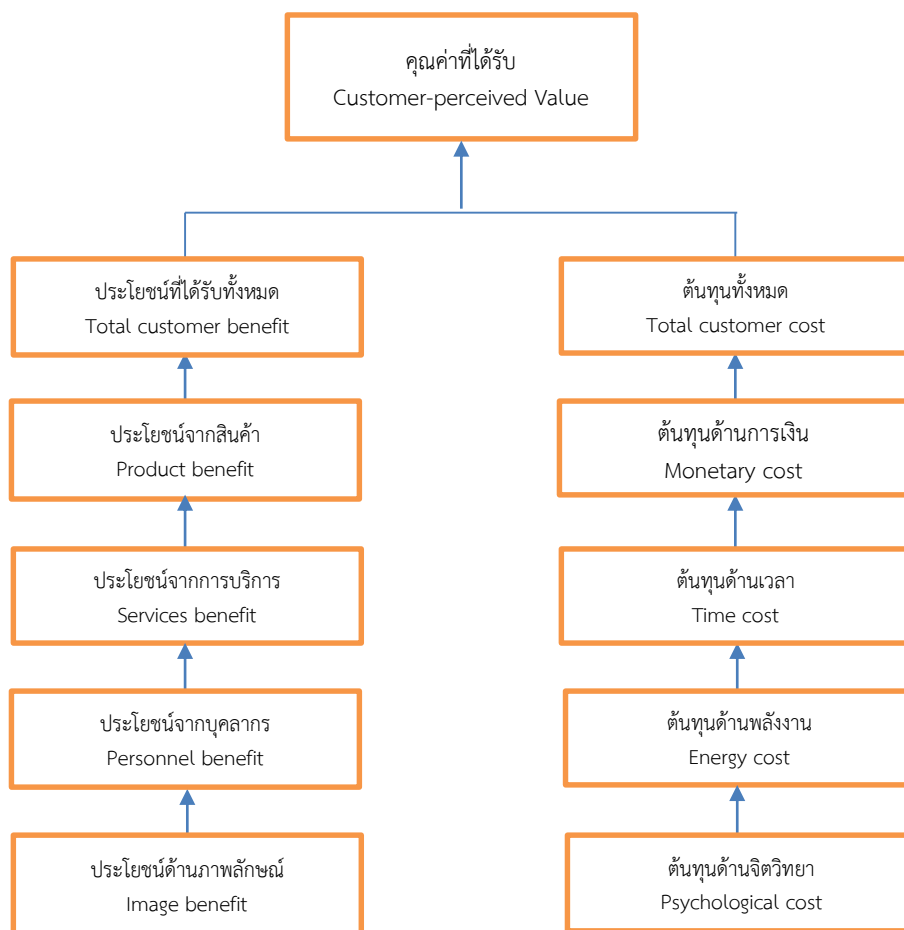
แต่ละชุมชนหรือท้องถิ่น จะมีทุนทางสังคมที่แตกต่างกัน เพราะชุมชนท้องถิ่นเป็นที่รวมของวิถีคิด ระบบความรู้ในการจัดการวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การกำหนดจารีตประเพณี และกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งทำให้แต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2547) ดังนั้น การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ควรคำนึงถึงทุนของชุมชนที่มีอยู่ โดยเฉพาะทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา และการพัฒนาควรมีแนวทางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับทุนทางกายภาพและทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2549)

โดยสรุปแล้ว ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น (Potential of Local Community) หมายถึง คุณสมบัติหรือความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลหรือทรัพยากรในท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาหรือพัฒนายังไม่เต็มที่ เช่น บุคคลมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมท้องถิ่นมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งทุนของชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานพลังในการพัฒนา ศักยภาพของชุมชน ประกอบด้วย ทุนทางกายภาพ ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และทุนทางสังคม

5. คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว (Perceived Value)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้และส่งผลให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนจำเป็นต้องมีคุณค่าในสายตาหรือการรับรู้ของนักท่องเที่ยว คุณค่าที่ได้รับ (Perceived Value) คือ การเปรียบเทียบประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับกับต้นทุนทั้งหมดที่เสียไป ประโยชน์ที่ได้รับประกอบด้วย ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สินค้าหรือการใช้งาน ประโยชน์ที่ได้รับจาก

การใช้บริการ ประโยชน์ที่ได้รับจากบุคลากร (พนักงานขายหรือพนักงานบริการ) และประโยชน์ที่ได้จากภาพลักษณ์ของสินค้าหรือบริการหรือองค์กร สำหรับต้นทุนประกอบด้วย เงิน เวลา พลังงาน และจิตใจ หากประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับมากกว่าต้นทุนทั้งหมดที่เสียไปย่อมหมายถึงมีความคุ้มค่า ในทางตรงกันข้ามหากประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับน้อยกว่าต้นทุนทั้งหมดที่เสียไปย่อมหมายถึงความไม่คุ้มค่า (Hsu, et.al., 2008; Kotler & Keller, 2012) ดังแผนภาพที่ปรากฏต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 Determinants of Customer-Perceived Value

ที่มา : Kotler, P. & Keller, K.L. (2012)

จากประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับ (ภัทรพร ทิมแดงและวินัย ปัญจจรศักดิ์, 2554) ที่กล่าวว่า คุณค่าที่รับรู้หรือคุณค่าที่ได้รับ (Perceived Value) คือ คุณค่าที่เกิดจากผลต่างระหว่างผลประโยชน์โดยรวมของคุณค่าทั้งหมด (Total customer value) ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ เชิงหน้าที่ และคุณค่าทางจิตวิทยา กับต้นทุนทั้งหมด (Total customer cost) ที่เสียไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือการบริการ

ดังนั้น คุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว คือ การเปรียบเทียบประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับจากการท่องเที่ยวกับสิ่งที่เสียไปเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว ได้แก่ เวลา ค่าใช้จ่าย และความตั้งใจหรือความ

คาดหวัง ถ้าประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมากกว่าสิ่งที่เสียไปหมายถึงความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว แต่ถ้าประโยชน์หรือสิ่งที่ได้รับจากการท่องเที่ยวน้อยกว่าสิ่งที่เสียไปหมายถึงความไม่คุ้มค่าจากการท่องเที่ยว

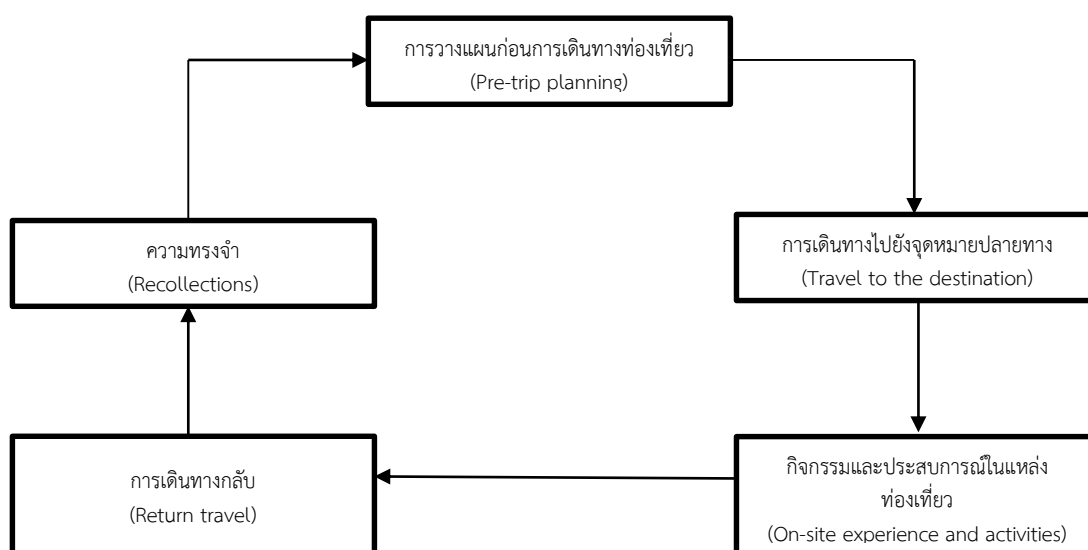
6. ความภักดีของนักท่องเที่ยว (Tourist Loyalty)

การสร้าง ความภักดีของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจ รวมถึง การท่องเที่ยว (Kotler & Keller, 2012) เนื่องจากความภักดีของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กล่าวคือ เป็นการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง ลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว และส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

ในมุมมองทางการตลาด ความภักดี คือ ทศนคติในทางบวกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคต โดยการซื้อซ้ำ การบอกกล่าวแนะนำผู้อื่น การไม่หันเหต่อราคา และการสนใจคู่แข่งน้อย รวมถึง การให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่อธุรกิจเพื่อให้เกิดการปรับปรุง (ธัมมามนตร์ คุณรัตนภรณ์, 2556; Kotler & Keller, 2012) ในช่วงแรกของการศึกษาความภักดีเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความภักดีต่อสินค้าที่เป็นรูปธรรม ต่อมาจึงมีการศึกษาความภักดีต่อการบริการ และการท่องเที่ยว เนื่องจากความภักดีส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจและการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในระยะยาว (วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557) ในแง่ของการท่องเที่ยว (วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557) กล่าวว่า ความภักดีของนักท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมความตั้งใจในอนาคต ที่แสดงออกโดยความตั้งใจจะกลับมาเที่ยวซ้ำ การแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยว และความเต็มใจที่จะจ่ายถึงแม้ว่าราคาค่าสินค้าและบริการของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ดังนั้น การสร้างความภักดีให้แก่นักท่องเที่ยวจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเจริญเติบโตและความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยวรวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยง

6.1 ความหมายของความภักดีของนักท่องเที่ยว

ความภักดีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรม กล่าวคือ ความภักดีเกิดจากทัศนคติในทางบวกที่เป็นผลมาจากความพึงพอใจ และแสดงออกในเชิงพฤติกรรมโดยการซื้อซ้ำหรือการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและการบอกกล่าวแนะนำผู้อื่น (ธัมมามนตร์ คุณรัตนภรณ์, 2556) (Hsu, et.al, 2008) กล่าวว่า การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการรับรู้ถึงคุณภาพและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 Model of travel experience

ที่มา : Hsu, L. K. & Graham, B. & Michael, J. G. & Sam, H. (2008)

สอดคล้องกับ Noe, *et.al.* (2008) ที่กล่าวว่า ยิ่งนักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวมากเท่าไร ยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ นอกจากนี้ การศึกษาของ (วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557) พบว่า “ความภักดีของนักท่องเที่ยวเป็นพฤติกรรมความตั้งใจที่เกิดขึ้นในอนาคตหลังจากการได้เข้าไปท่องเที่ยวและเกิดความรู้สึกประทับใจ โดยการแสดงความภักดีของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ 2) ด้านการแนะนำและบอกต่อ และ 3) ด้านความเต็มใจที่จะจ่ายมากขึ้น โดยเริ่มจากการมีทัศนคติทางด้านบวกซึ่งเกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยว และเกิดการสะสมประสบการณ์มาเป็นระยะเวลาหนึ่งจนเกิดเป็นความรู้สึกประทับใจและผูกพันกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งความผูกพันนั้นเป็นความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้น และความภักดีนี้จะยังคงอยู่ในความรู้สึกของนักท่องเที่ยวตลอดไปตราบเท่าที่เขารับรู้คุณค่าที่ได้รับจากการเข้ามาท่องเที่ยว หรือได้รับความพึงพอใจจากการเข้ามาท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้”

6.2 ความสำคัญของความภักดีของนักท่องเที่ยว

ความภักดีของนักท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวซ้ำและการแนะนำบอกต่อผู้อื่นให้มาเที่ยวเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งความภักดีของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญและมีประโยชน์ (วิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557; Hsu, *et.al.*, 2008; Noe, *et.al.*, 2010; Reichhedl & Scheffor, 2547) ดังนี้

1. ได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและใช้บริการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งรายได้นี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมความสะดวกและบริการต่าง ๆ

ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงส่งผลต่อการพัฒนารายได้และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

2. ลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาดเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีจะบอกกล่าวและแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยว และการบอกกล่าวนี้มีความน่าเชื่อถือมากกว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์จากธุรกิจและแหล่งท่องเที่ยว

3. ก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อธุรกิจและแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวซ้ำและการบอกต่อ ส่งผลให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อรายได้ และความมั่นคงของธุรกิจและแหล่งท่องเที่ยว

4. สามารถกำหนดราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีต่อการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เต็มใจที่จะจ่ายในราคาที่สูงขึ้น ที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และการบริการ

6.3 ประเภทความภักดีของนักท่องเที่ยว

ความภักดีของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ความภักดีที่แท้จริง ความภักดีแฝง ความภักดีเทียม และความไม่ภักดี (Patrick, 2005 อ้างในวิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557) ดังนี้

1. ความภักดีที่แท้จริง (True Loyalty) คือนักท่องเที่ยวที่มีทัศนคติที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว มีการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำบ่อยครั้ง เป็นประจำและต่อเนื่อง และอาจแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวด้วย

2. ความภักดีแฝง (Latent Loyalty) คือนักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว นึกถึงแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นอันดับแรกเมื่อต้องการท่องเที่ยว แต่มีการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำน้อยครั้ง และอาจแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวด้วย

3. ความภักดีเทียม (Spurious Loyalty) คือนักท่องเที่ยวที่กลับมาท่องเที่ยวซ้ำบ่อยครั้ง แต่ไม่ได้มีทัศนคติที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวซ้ำบ่อย ๆ อาจเนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทาง

4. ไม่มีความภักดี (No Loyalty) คือนักท่องเที่ยวที่ไม่พึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามการรับรู้และความรู้สึกของนักท่องเที่ยวแต่ละคน หากเป็นความไม่พึงพอใจในระดับน้อย ซึ่งเป็นความไม่พึงพอใจในบางสิ่งบางอย่างเพียงเล็กน้อย นักท่องเที่ยวอาจกลับมาเที่ยวซ้ำอีกในอนาคต แต่หากเป็นความไม่พึงพอใจในระดับมาก นักท่องเที่ยวจะไม่กลับมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอีก

6.4 การวัดความภักดีของนักท่องเที่ยว

การวัดความภักดีของนักท่องเที่ยวสามารถวัดได้ 3 ด้าน คือ ด้านการท่องเที่ยวซ้ำ ด้านการแนะนำและบอกต่อ และด้านความเต็มใจที่จะจ่ายมากขึ้น (Robinson & Etherington, 2006 อ้างในวิวัฒน์ จันทรกึ่งทอง, 2557) ดังนี้

1. ด้านการท่องเที่ยวซ้ำ เป็นการแสดงถึงความผูกพันที่นักท่องเที่ยวมีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นความตั้งใจในอนาคตที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้อีกครั้ง ซึ่งเกิดจากความ

ประทับใจในภาพลักษณ์การท่องเที่ยว หรือได้รับรู้ถึงคุณค่าที่ดีของการท่องเที่ยว รวมถึงเกิดความพึงพอใจในคุณภาพบริการของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ จนเกิดเป็นทัศนคติที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ และมีแนวโน้มจะเข้ามาท่องเที่ยวอีก หรือเมื่อต้องการท่องเที่ยวก็จะนึกถึงแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นอันดับแรก รวมถึงอาจแนะนำเพื่อนหรือญาติให้เข้ามาท่องเที่ยวด้วย

2. ด้านการแนะนำและบอกต่อ เป็นการแนะนำให้เพื่อนหรือญาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ รวมถึงการเล่าประสบการณ์ความประทับใจทางบวกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพบริการที่ดีในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ด้านความเต็มใจที่จะจ่ายมากขึ้น เป็นความรู้สึกไม่หวั่นไหวของนักท่องเที่ยวต่อการขึ้นราคาบริการขององค์การการท่องเที่ยว เช่น ราคาสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว ค่าผ่านเข้าป่าใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นต้น โดยนักท่องเที่ยวที่มีความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวจะยอมจ่ายมากขึ้นเพื่อให้ได้เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

7. การท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน ประกอบด้วย ความเป็นมาของชุมชนหัวหิน สถานการณ์การท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน ศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ดังต่อไปนี้

7.1 ความเป็นมาของชุมชนเมืองหัวหิน

ชุมชนหัวหินก่อตั้งขึ้นในราวปี พ.ศ. 2377 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เมื่อชาวบ้านกลุ่มหนึ่งจากทางตอนเหนือละทิ้งถิ่นฐานและเดินทางมาจนถึงพื้นที่ที่เป็นบริเวณใกล้กับเขาตะเกียบในปัจจุบัน แล้วได้ตั้งถิ่นฐานที่บริเวณนี้ เพราะเห็นว่าเป็นหาดทรายที่สวยงามและแปลกกว่าที่อื่น คือมีกลุ่มหินกระจายอยู่ทั่วไป อีกทั้งที่ดินก็มีความอุดมสมบูรณ์ ถูกตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านสมอเรียง" เป็นชุมชนชาวประมงเล็ก ๆ ปลายมาเป็นสถานตากอากาศหัวหินที่มีชื่อเสียง โดยบุคคลแรกที่มองเห็นคุณค่านี้คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพตัง เสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ ในรัชกาลที่ 5 เป็นผู้บัญชาให้สร้างพระตำหนักแสนสำราญสุขเวศน์ ซึ่งอำเภอหัวหินอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 230 กิโลเมตร มีทางรถไฟสายใต้และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือ ถนนเพชรเกษมตัดผ่านตลอดแนวยาวของพื้นที่ พื้นที่ของชุมชนหัวหินส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาล มีพื้นที่ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทางด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย ซึ่งมีความลาดชันของชายหาดน้อยมาก มีพื้นที่รวม 86.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 53,975 ไร่ จึงเหมาะแก่การเล่นน้ำทะเล (กิตติพัฒน์ สุขศรี, 2552) บริเวณตอนใต้ของพื้นที่มีภูเขาขนาดเล็กตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลติดกับอำเภอปราณบุรี โดยตัดผ่านจากทิศเหนือจรดทิศใต้ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวทำให้สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวที่หัวหินมีทิศทางการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.17 และหากแยกพิจารณาชาวไทยและชาวต่างประเทศ พบว่า ผู้เยี่ยมเยือนคนไทยเพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 5.08 ส่วนชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 5.63 ส่วนใหญ่เป็นผู้เยี่ยมเยือนจากภูมิภาคยุโรป โดยเฉพาะประเทศเยอรมัน เดนมาร์ก สวีเดนที่นิยมเดินทางมาเพื่อเล่นกอล์ฟและพักผ่อน

ส่วนทางด้านตะวันตกติดต่อกับเขตตะนาวศรี ของประเทศพม่า และทิศเหนือ ติดกับอำเภอแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง และอำเภอชะอำ ของจังหวัดเพชรบุรี (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 5 กันยายน 2559)

อำเภอหัวหินในอดีตเป็นพื้นที่เขตปกครองของส่วนหนึ่งในเมืองปราณบุรี (เมืองขึ้นจัตวา) ขึ้นตรงแขวงเมืองเพชรบุรี จนกระทั่งมีการจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้อยู่ในพื้นที่ของอำเภอปราณบุรี เมืองเพชรบุรี ต่อมา วันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าให้รวมเอาอำเภอเมืองปราณบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอกำเนิดนพคุณ จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นเมืองขึ้นจัตวามาก่อนเข้ารวมเป็นจังหวัดปราณบุรี และได้รับการจัดตั้งเป็น กิ่งอำเภอหัวหิน ขึ้นกับอำเภอปราณบุรี ต่อมาอำเภอหัวหิน ได้รับประกาศยกฐานะจากกิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี ตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2492 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2492 (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 5 กันยายน 2559) โดยพื้นที่ในอำเภอหัวหินมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองหนาแน่นและการพาณิชยกรรมประมาณ ร้อยละ 3 และมีชุมชนกระจัดกระจายไม่หนาแน่นห่างไกลออกไป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ว่างและพื้นที่เขตทหาร การขยายตัวของเมืองมีลักษณะเป็นแนวยาวไปตามถนนเพชรเกษม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง มีโรงแรม บ้านพัก ร้านอาหารและสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวจำนวนมาก (กิตติพัฒน์ สุขศรี, 2552) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของชาวไทย และชาวต่างชาติ ที่มีเรื่องราวความเป็นมากว่าร้อยปีตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งมีชื่อเสียงด้านสถานที่พักผ่อนตากอากาศมีประวัติศาสตร์อันยาวนานในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้เข้าสำรวจเส้นทางเพื่อเชื่อมต่อทางรถไฟสายใต้ ได้มีโอกาสพบทะเลและหาดทรายที่สวยงาม จากอดีตจนถึงปัจจุบันเมืองหัวหินได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีชื่อเสียงที่สุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับสมญานามว่า เป็นชายทะเลตากอากาศที่ขึ้นชื่อแห่งแรกของเมืองไทย จนมีคำกล่าวว่าคุณกรุงในยุคนั้นถ้าไม่ได้ไปเที่ยวหัวหินก็ถือว่าล้าสมัย (lamhuahin, มปป.) สำหรับผู้ที่ชื่นชอบและหลงใหลในมนต์เสน่ห์หัวหิน สามารถเดินทางและท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทั้งด้านธรรมชาติ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

7.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน

หัวหินเป็นเมืองท่องเที่ยวตากอากาศทางทะเลที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอหัวหินเป็นจำนวนมากและเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับอำเภอหัวหินและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์รวมถึงประเทศไทย ดังเช่นในปี พ.ศ.2555 มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในอำเภอหัวหินเป็นจำนวนมากกว่าสี่ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 33.60 แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนกว่าสามล้านคน (เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 35.57) และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกือบเก้าแสนคน (เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 26.70) นักท่องเที่ยวจำนวนนี้สามารถสร้างรายได้กว่า 22,000 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 30.89) แบ่งเป็นรายได้จาก

นักท่องเที่ยวชาวไทยกว่า 14,000 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 28.53) และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกว่า 8,000 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 35.40) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554) รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สถิตินักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่าย และรายได้ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูล	2553	2554	+/- (%)	2555	+/- (%)
นักท่องเที่ยว	2,448,176	3,080,614	25.83	4,115,740	33.60
ชาวไทย	1,967,294	2,396,825	21.83	3,249,413	35.57
ชาวต่างประเทศ	480,882	683,789	42.19	866,327	26.70
วันพักเฉลี่ย	2.93	3.50	-	3.33	-
ชาวไทย	2.79	3.48	-	3.20	-
ชาวต่างประเทศ	3.30	3.56	-	3.64	-
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน	2,002.85	2,187.34	9.21	2,227.71	1.85
ชาวไทย	1,618.65	1,981.61	22.42	1,985.76	0.21
ชาวต่างประเทศ	3,059.67	2,726.51	-10.89	2,857.13	4.79
รายได้ (ล้านบาท)	10,580.56	17,318.07	63.68	22,668.00	30.89
ชาวไทย	6,269.58	11,355.89	81.13	14,595.47	28.53
ชาวต่างประเทศ	4,310.98	5,926.18	38.30	8,072.53	35.40

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554)

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า มีอัตราการเติบโตในภาพรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.81 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีการเดินทางลดลงเพียงเล็กน้อยร้อยละ 1.69 สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากภาวะน้ำมันที่ผันผวน และยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวระยะใกล้ เพราะส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวจะนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก ทำให้นักท่องเที่ยวระยะมัตระวังการใช้จ่ายในการเดินทางแต่ละครั้ง รองลงมา คือ รถโดยสารประจำทาง และรถไฟ ตามลำดับ ในการเดินทางแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยประมาณ 2.56 วัน ลดลงจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีอัตราการเติบโตค่อนข้างดีคือร้อยละ 19.10 ส่วนใหญ่มาจากภูมิภาคยุโรป โดยเฉพาะประเทศเยอรมัน เดนมาร์ก และสวีเดน ที่นิยมเดินทางมาเพื่อเล่นกอล์ฟ และพักผ่อน จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวนั้นประมาณ 2,549.54 บาท โดยมีรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวประมาณ 7,523.66 ล้านบาท สำหรับนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 1,112.56 บาท ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในแหล่งท่องเที่ยว เท่ากับ 945.90 ล้านบาท เมื่อรวมรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากการท่องเที่ยวในหัวหินเป็นจำนวน 8,469.56 ล้านบาท ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันประมาณ 2,228.12 บาท สำหรับสถานการณ์ด้านการพักผ่อน พบว่า มีจำนวนห้องพักทั้งสิ้น 4,147 ห้อง เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 4.59 โดยมีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

เป็นร้อยละ 55.08 และนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ยในสถานพักแรมที่หัวหิน ประมาณ 2.35 วัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 0.03

ตารางที่ 2.3 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นักท่องเที่ยว	2558	2557	2556
ชาวไทย	3,868,173 80.00	3,730,557 80.04	3,500,499 79.25
ชาวต่างชาติ	967,198 20.00	930,437 19.96	916,526 20.75
รวม	4,835,371	4,660,994	4,417,025

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว. 2559

3.3 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอหัวหิน

ศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมืองหัวหิน แบ่งตามประเภทของวัฒนธรรมที่เป็นวิถีไทย ซึ่งประกอบไปด้วย อาหาร การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ประเพณี ภาษา อาชีพ ความเชื่อ พิธีกรรม และศิลปะพื้นถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2556) มีดังนี้

1) อาหาร

อาหารพื้นบ้านของเมืองหัวหินแสดงถึงวิถีชีวิตการกินอยู่ของชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์ตั้งแต่อดีตและยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เช่น จับไม้หรือจับหลัก ปิ้งบ หอยเสียบกับมะละกอ หมึกไข่เสียบไม้ (ราดน้ำจิ้มไก่) น้ำพริกปลาหู ต้มปลาหูพริกนรก ขนมหินกับทอดมัน ขนมหินกับปลาหูย่าง และอาหารหวาน ได้แก่ ข้าวเม่ามะพร้าว ขนมหินปลาหมึกไข่เต่า ข้าวเหนียวมะม่วง เป็นต้น ดังภาพตัวอย่างด้านล่าง หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันรณรงค์อาหารพื้นบ้านของเมืองหัวหิน ได้แก่ อำเภอหัวหิน เทศบาลเมืองหัวหิน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวหัวหิน/ชะอำ และกลุ่มผู้ประกอบการเอกชน โดยร่วมกันจัดงาน “หัวหินรำลึก” เป็นประจำทุกปีเพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้วิถีชีวิตการกินอยู่ของชาวบ้าน และเป็นการอนุรักษ์วิถีท้องถิ่นให้คงอยู่คู่เมืองหัวหินต่อไป

ภาพที่ 2.3 จับไม้ (จับหลัก)
ที่มา Sanook (2556)

ภาพที่ 2.4 หอยเสียบ+มะละกอ
ที่มา Sanook (2556)

ภาพที่ 2.5 ต้มปลาทุพริก
ที่มา Sanook (2556)

ภาพที่ 2.6 ขนมหุ้น+ทอดมัน
ที่มา Sanook (2556)

2) การแต่งกาย

ในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.๒๔๘๑-๒๔๘๗) รัฐบาลพยายามปรับปรุงสังคมไทยให้มีวัฒนธรรมทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ เช่น มีการออกกฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย การปลูกฝังวัฒนธรรมทั้งด้านภาษา การแต่งกาย ทรงผม กิริยา มารยาทและอื่น ๆ ทำให้ผู้หญิงต้องแต่งกายด้วยกระโปรงกับเสื้อเข้าชุดกัน สวมหมวก เลิกนุ่งผ้าโจงกระเบนกับผ้าคาดอกผู้ชายใส่เสื้อนอกเสื้อในครบชุด สวมหมวกและเปิดหมวกโค้งคำนับทักทายผู้ใหญ่เห็นชินตาที่โรงแรมรถไฟหัวหิน ผู้มีฐานะและคนชั้นสูงนิยมเดินทางไปพักผ่อนตามชายทะเล แม้แต่หม่อมเจ้าพจน์ปรีชา พระเอกในนิยายรักอมตะเรื่อง “ปริศนา” ของ ว.ณ. ประมวลมารค (พระ วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต) ก็ทรงมีตำหนัก “มโนรมย์” ที่หัวหิน สำหรับหญิงสาวที่ไปหัวหินมักนุ่งกางเกงขาสั้น ชุดว่ายน้ำ แต่งหน้า ทาปากและแก้มสีแดงชาด ทำผมหยิกเป็นลอน โดยหนุ่มสาวที่จะไปเดินเล่นที่ชายหาดหัวหินได้ต้องว่าจัดเป็นคนมีชาติตระกูล (ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร, 2556)

สำหรับร้านขายผ้าฝ้ายพื้นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2491 จนกระทั่งปัจจุบัน ยังคงยืนหยัดอยู่คู่อำเภอหัวหินมาทุกยุคทุกสมัย ในชื่อร้าน “โชมพัสเตอร์” โดยพลเอกพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบวรเดช และหม่อมเจ้าหญิงผจงจิตร กฤตการ เป็นผู้ก่อตั้งในการสร้างโรงงานย้อมและพิมพ์ผ้าด้วยการเขียนมือทั้งหมด และทรงมีเจตนาให้ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ต่อมา ม.ร.ว.ภรณ์ รอสส์, ม.ร.ว.อรรณิยา คงสิริ, ม.ร.ว.วิภาสิริ วุฒินันท์ และ ม.ร.ว.วิภาสิริ วุฒินันท์ ช่วยดูแลกิจการต่อ โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของผ้าพิมพ์ลายไทยของหัวหินไว้ และในปัจจุบันคือ คุณกจจ-อัสสยา คงสิริ ทิมบลิต ทายาทรุ่นที่ 3 ของราชสกุลกฤตการ เข้ามาช่วยสืบสานตำนานร้านโชมพัสเตอร์ให้ดูทันสมัยขึ้น ได้มีการศึกษาเรื่องลายไทยโบราณจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ โดยเน้นการพิมพ์ลายไทยลงบนผ้าฝ้ายเป็นหลัก เป็นงานฝีมือเก่าแก่ที่หายากในยุคปัจจุบัน เช่น ลายดอกจิก เป็นสัญลักษณ์ของร้าน ส่วนลายเทพพนม, ลายหัวโขน และลายเกี่ยวพิมพ์ทอง ได้ถูกนำไปใช้ตกแต่งพระที่นั่งวิมานเมฆ ขณะเดียวกันร้านโชมพัสเตอร์มีการคิดค้นลวดลายและสีสันทันใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง และประยุกต์ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2553) สินค้าของโชมพัสเตอร์เป็นการผสมผสานระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ด้วยลวดลายผ้าที่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งมีทั้งแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัย ที่คนมาเที่ยวหัวหิน

ไม่ควรพลาดที่จะเข้าไปเยี่ยมชมความสวยงามของโคมพัสตร์และเลือกซื้อเป็นของฝากหรือเป็นของที่ระลึก (โคมพัสตร์, 2011)

นอกจากนั้น ยังมีผ้าฝ้ายทอมือโดยศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่า ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงต้องการส่งเสริมอาชีพเสริมให้ชาวบ้านที่มีอาชีพหลักคือประมงเรือเล็กที่ไม่สามารถออกเรือหาปลาได้ในช่วงฤดูมรสุมที่ทะเลมีคลื่นลมแรง จึงส่งเสริมให้หญิงชาวบ้านมาทำอาชีพเสริมคือการทอผ้าฝ้ายด้วยกี่กระตุก โดยจัดหาครูและเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทอผ้า มาสอนชาวบ้านตั้งแต่ปี พ.ศ.2508 โดยเริ่มจากการทอผ้าขาวม้าและผ้าซิ่น จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาผ้าทอและลวดลายที่หลากหลายมากขึ้น ได้แก่

- 1) ผ้าขาวม้าที่มีลวดลายทันสมัยสามารถนำไปตัดเสื้อผ้า กระเป๋า และทำของตกแต่งบ้าน นอกเหนือจากการเป็นผ้าขาวม้า
- 2) ผ้าลายและผ้าสีพื้นสำหรับตัดเสื้อผ้า
- 3) ฝ้ายกดอก จากเดิมมี 3 ลาย ได้แก่ ลายบานชื่น ลายดาหลา และลายแก้วสุวรรณสาร ปัจจุบันมีลายเพิ่มอีก 3 ลาย ได้แก่ ลายเต่า ลายสีทศ และลายดอกเกศ ซึ่งเป็นลายที่เน้นจุดเด่นของชุมชนและจังหวัด จนผ่านมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้าโอท็อป และได้รับรางวัลโอท็อป 5 ดาว ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ณ ศูนย์แห่งมีการพัฒนาผ้าฝ้ายธรรมชาติให้เป็นผ้าขัดมันที่มีลักษณะเป็นเส้นเล็ก ไม่มีขน และมีความมันวาวเหมือนผ้าไหม ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยมีข้อดีคือสีไม่ตก และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค ปัจจุบันศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่ายังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปในเรื่องการทอผ้า (กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์, 2559)

3) ที่อยู่อาศัย

อำเภอหัวหินตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงคือ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแก่งกระจาน อำเภอท่ายาง และอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอปราณบุรี และทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตะนาวศรี ประเทศพม่า (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2560) โดยมีพื้นที่ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นที่ลาดเอียงลงสู่ทะเลอ่าวไทย 86.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 53,975 ไร่ ถนนเพชรเกษม ตัดผ่านจากทิศเหนือจรดทิศใต้ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 230 กิโลเมตร (อัญชนา กลั่นเกลตา, 2554)

ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีราษฎรกลุ่มหนึ่งตั้งถิ่นฐานเมืองเพชรบุรีที่แห้งแล้งกันดารมาก เดินทางลงมาทางใต้ มีหาดทรายชายทะเล มีกลุ่มหินกระจายอยู่อย่างสวยงาม เหมาะสำหรับการประมง บรรพชนเหล่านี้จึงเป็นเสมือนผู้ที่ลงหลักปักฐานสร้างบ้านหัวหินขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านที่เรียกกันว่า “บ้านสมอเรียง” ต่อมาชาวปักษ์ใต้ ได้แก่ ชาวภูเก็ต พัทลุง และตรัง ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ด้วย ทำให้ชุมชนขยายตัวใหญ่ขึ้น เป็นชุมชนผสมระหว่างคนภาคกลางและคนภาคใต้ มีภาษาพูดและสำเนียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และมีการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิศาสตร์ว่า บ้านหินเรียง ต่อมาได้กลายเป็นบ้านแหลมหิน และบ้านหัวหินในที่สุด (กองบรรณาธิการนายอบรู้, 2552) โดยเริ่มแรกมีราษฎรประมาณ 4,000 คน มีบ้านเรือนประมาณ

500 หลัง (เทศบาลเมืองหัวหิน. มปป.) เมื่อกรมรถไฟหลวงได้เปิดเส้นทางรถไฟสายใต้ผ่านหัวหินทำให้การเดินทางสะดวกและมีผู้คนมาเยือนมากขึ้น ชื่อเสียงความงดงามของชายหาดสีขาวสลับกับโขดหินที่เรียงรายอยู่ริมฝั่งก็โด่งดังขึ้น และยังมีชื่อเสียงเพิ่มขึ้นเมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศรวรฤทธิ์ (พระองค์เจ้าชายกฤษฎาภินิหาร ตันราชสกุลกฤดากร) เป็นเจ้านายพระองค์แรกที่สร้างตำหนักหลังใหญ่ชายทะเลด้านใต้ของหมู่บ้าน (ปัจจุบันอยู่ติดกับโรงแรมโซฟิเทลฯ) และประทานชื่อตำหนักว่า “แสนสำราญสุขเวศน์” เป็นที่ประทับแรม ต่อมาทรงปลูกอีกหลังหนึ่งแยกเป็น แสนสำราญ และ สุขเวศน์ เพื่อไว้ใช้รับเสด็จเจ้านาย พร้อมกับทรงสร้างเรือนขนาดเล็กใต้ถุนสูงอีกหลายหลัง ซึ่งต่อ ๆ มาคือ “บังกะโลสุขเวศน์” ส่วนที่ดินแปลงที่อยู่ตรงหมู่บ้านชายทะเล เป็นของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ซึ่งทรงสร้างตำหนักใหญ่ขึ้นถึงสองครั้ง ครั้งแรกคือตำหนักขาว ครั้งหลังคือตำหนักเทาและเรือนเล็กอีกหลายหลัง ซึ่งก็คือบ้านจักรพงษ์ในเวลาต่อมา ปัจจุบันคือโรงแรมเมเลีย ซึ่งได้เปลี่ยนผู้ดำเนินการเป็นโรงแรมฮิลตัน และในช่วงเวลาเดียวกันกับการสร้างวังไกลกังวล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ตันราชสกุลบูรณัตร์ ก็ได้จัดสร้างตลาดนัดไร่ไชยขึ้นในที่ดินพระคลังข้างที่ โดยออกแบบให้มีหลังคารูปโค้งครึ่งวงกลมต่อเนื่องกัน 7 โค้ง เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นการสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 7 ทั้งตัวอาคารและแผงขายสินค้าเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ตัวตลาดโล่งอากาศถ่ายเทได้สะดวก และจัดว่าเป็นตลาดที่ถูกสุขลักษณะที่สุดของประเทศไทย ต่อมาตลาดนัดไร่ไชยและโรงแรมรถไฟก็กลายเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอหัวหิน (เทศบาลเมืองหัวหิน. มปป.) จนกระทั่งเริ่มมีการจับจองที่ดินริมหาดเพื่อสร้างบ้านพักขึ้นมากมายหลายแห่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไปแต่ชื่อของหัวหินก็ยังคงมีมนต์ขลัง ด้วยบรรยากาศที่สงบและสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์

4) ประเพณี

ประเพณีท้องถิ่นของเมืองหัวหิน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ตามวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชน จนกลายเป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อเมืองหัวหิน ได้แก่ งานทำบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีส่งเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่ง มหกรรมขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน เทศกาลอาหารหัวหิน งานแข่งขันเรือใบหัวหิน รีกัตตา งานเทศกาลพาเหรดรถโบราณ และเทศกาลแข่งขันเรือยาว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. งานทำบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีส่งเคราะห์ทางทะเล เป็นงานเดือนสิบที่จัดขึ้นในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์สุดท้ายในเดือนสิบ (กันยายน) ของทุกปี ประเพณีท้องถิ่นที่ยังคงอยู่คู่เมืองหัวหิน เพื่อสืบทอดประเพณีอันดีของชาวหัวหิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสืบสานประเพณีท้องถิ่นของชุมชนชาวประมงอำเภอหัวหินที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนเป็นเวลานานแล้ว และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อีกทั้งวิญญูณเร่ร่อนที่ชาวประมงมักจะพบเห็นเมื่อออกเรือไปในทะเลแล้วยังเป็นการสะสมบุญรวมทั้งการฝากและลอยเคราะห์ให้กับตนเอง คนในครอบครัวและญาติมิตรลงทะเลตามความเชื่อเพื่อบรรเทาเคราะห์กรรมความทุกข์โศกและสิ่งอัปมงคลให้พ้นไป และนำเอาอสังการมาลอยที่บริเวณชายทะเลหัวหิน แต่ไม่เคยได้กลับมาดูแล กราบไหว้ พร้อมทั้งทำบุญสะเดาะเคราะห์ ด้วยตุ๊กตาส่งเคราะห์จะเป็นตุ๊กตาชาย-หญิง ถ้าผู้หญิงทำบุญก็ให้เขียนชื่อติดไปกับตุ๊กตาผู้หญิง แต่ถ้าเป็นผู้ชายก็ให้เขียนไปกับตุ๊กตาผู้ชาย ซึ่งในสมัยก่อนจะใช้ตุ๊กตาที่ปั้นขึ้นจากดิน

เหนียว เพราะสมัยนั้นดินเหนียวหาง่าย พอนำไปส่งเคราะห์แล้วดินเหนียวก็จะละลายหายไปกับน้ำทะเล ต่อมาดินเหนียวหายากขึ้นเราก็ใช้ใช้ตุ๊กตาเป็นพลาสติกมาแทน แต่เมื่อนำไปลงน้ำแล้วตุ๊กตาลอยขึ้นมาแล้วกลับเข้าฝั่ง ก็ทำให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมแล้วสกปรก แต่ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ไม่ให้ใช้ตุ๊กตาพลาสติก ก็ได้ทำพิมพ์ตุ๊กตาขึ้นมาแล้วใช้ปูนปลาสเตอร์มาทำเป็นตุ๊กตาส่งเคราะห์แทน เพราะเวลานำไปส่งเคราะห์ปูนปลาสเตอร์ก็จะละลายหายไปกับน้ำทะเล ไม่ก่อให้เกิดสิ่งสกปรก

โดยการปล่อยตุ๊กตาส่งเคราะห์ทางทะเล เพื่อลดเคราะห์กรรม และสิ่งอัปมงคลให้เบาบางลง เสริมบุญบารมี และเสริมมงคลแก่ชีวิตความเป็นอยู่จะได้ดีขึ้นจัดขึ้นบริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิมที่ประชาชนทั่วไปให้ความเคารพบูชา สำหรับพิธีในวันแรกจะนำเรือชาวประมงที่ใช้ออกปลาทูากินยาว 3 วา 2 ศอก (7 เมตร) มาตกแต่งให้สวยงาม มีริ้วขบวนชาย-หญิงแต่งกายชุดไทยเห่เพลงเรือ ขบวนกลองยาว และกระตั้วแห่เสื่อ แห่เรือส่งเคราะห์ ไปตามถนนสายต่าง ๆ รอบเมืองหัวหิน พร้อมทั้งนำตุ๊กตาปูนปั้นหุ่นหญิง-ชาย จำนวน 5,000 ตัว ที่ทาสีสดใสเตรียมไว้ให้ประชาชนแล้วแต่จิตศรัทธาบริจาคทำบุญ เขียนชื่อตนเองหรือญาติมิตรลงกระดาษติดกับตัวตุ๊กตา แล้วอธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้สิ่งต่างๆ ที่ไม่ดี ไม่ต้องการ โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุทุกข์ทรมาน สิ่งอัปมงคลต่าง ๆ จงไปกับตุ๊กตาและวางไว้ในเรือเพื่อเตรียมนำไปปล่อยเรือส่งเคราะห์ทางทะเลพร้อมพิธีสงฆ์ในวันถัดไป ส่วนวันที่ 2 จะมีพิธีทำบุญศาลเจ้าแม่ทับทิม ชุมชนชายทะเล และพิธีไหว้อังคารผู้ล่วงลับบริเวณหินปูโคร่งในทะเล (หินปูโคร่ง) คือ หินโสโครกที่ติดตั้งประกาศไว้ให้ชาวเรือทราบว่าเป็นเขตแนวหินอันตราย) พร้อมพระสงฆ์จำนวน 9 รูป เจริญพระพุทธมนต์ มาดิกาบังสุกุล จากนั้นประธานในพิธีทำการปล่อยเรือส่งเคราะห์ทางทะเล โดยจะมีการจุดประทัดหลายร้อยนัด และชาวบ้านนับร้อยจะส่งเสียงโห่ร้อง และแห่กันลงไปชายหาด พร้อมกับเรือประมงลากเรือซึ่งมีตุ๊กตาที่ได้อธิษฐานไว้ลงสู่ทะเล ผ่านกระดุกหินปูโคร่งออกไปปล่อยกลางทะเล เจาะท้องเรือลอยไปตามกระแสลมจนกว่าเรือจะจม ตุ๊กตาในเรือที่เป็นเสมือนตัวแทนของผู้คนก็จะจมลงสู่ก้นทะเล นั่นก็หมายถึงสิ่งที่ไม่ดีได้ถูกปล่อยให้กับสายน้ำกลายเป็นแหล่งปะการังหาหินของสัตว์ทะเลต่อไป (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) เนื่องจากเจ้าแม่ทับทิมเป็นที่พึ่งของคนทะเล ที่คอยปกป้องคุ้มครองชาวเลให้อยู่รอดปลอดภัย ชาวเลจึงให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก จึงจัดงานรวมเข้ากับงานทำบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิม เพื่อให้เป็นงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์กับหัวหิน (นันทพล จิรลภัสปริดา, 2557) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.7 ตุ๊กตาส่งเคราะห์ทางทะเล
ที่มา ผู้จัดการออนไลน์ (2557)

ภาพที่ 2.8 พิธีทำการปล่อยเรือส่งเคราะห์ทางทะเล
ที่ท่า ผู้จัดการออนไลน์ (2557)

2. ประเพณีทำบุญทุ่ง เป็นประเพณีของชาวบ้านในชุมชนบ้านตะเกียบ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังคงร่วมกันอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีทำบุญทุ่ง ซึ่งยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมายาวนานกว่า 100 ปี นับเป็นประเพณีท้องถิ่นเก่าแก่หาได้ยาก จัดขึ้นในเดือนเมษายน-เดือนกรกฎาคม ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับความสะดวกของชาวบ้านในชุมชนว่ามีความพร้อมในช่วงเดือนไหนเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาล และชะล้างสิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน เนื่องจากในอดีตไม่มีหมอ มีเพียงแต่หมอตามบ้าน และหมอไสยศาสตร์ที่ชาวบ้านต้องพึ่งพายามเจ็บป่วย ทำให้ประเพณีทำบุญทุ่งเกิดขึ้นมาในช่วงนั้นสืบมา โดยพิธีกรรมนี้จะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์และฉันภัตตาหารกลางทุ่ง โดยไม่มีการบั้งร่มเงา ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นการสืบชะตาชีวิตหรือการสะเดาะเคราะห์ เอาสิ่งไม่ดีและความชั่วร้ายออกไปจากครอบครัวเพื่อให้พบแต่สิ่งที่ดีงาม โดยชาวบ้านทั้งคนเฒ่า คนชรา และคนหนุ่มสาวต่างนำอาหารคาวหวานมาทำบุญเลี้ยงพระเพล

การทำบุญเพื่อขอฝน เล่ากันว่าปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลต้องมีการทำบุญเพื่อขอฝน โดยเลือกสถานที่ที่ชาวบ้านไปมาสะดวกและเป็นศูนย์กลางของประชาชน ตั้งศาลเพียงตาและปักฉัตร นำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปปลาช่อน ๒ ตัว เอาวางไว้บนบ่อน้ำหรือแอ่งเก็บน้ำที่ขุดขึ้นใกล้ ๆ แต่บางแห่งก็ตัดพิธีนี้ออกไปจัดเหมือนทำบุญธรรมดา นิมนต์พระมาสวดมนต์เย็น แต่ต้องมีการขอฝน มีชาวบ้านเรียกว่า ศาลาปลาช่อน รุ่งเช้าชาวบ้านก็นำสำรับอาหารไปถวายพระ เมื่อฉันเสร็จให้พรและสวดคาถาขอฝนอีกก็เสร็จพิธี การทำบุญลาน คือ การทำบุญที่ลานนวดข้าวถือเป็นการทำบุญข้าวใหม่ประจำปี โดยประมาณเดือนสาม ดังนั้น จึงเรียกอีกชื่อว่า ทำบุญเดือนสาม คือเมื่อชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวใหม่เรียบร้อยแล้วก็จะกำหนดวันทำบุญ นิยมเลือกทำที่ลานชายทุ่ง และอยู่ในชุมชนหนาแน่น แล้วไปนิมนต์พระที่วัดในหมู่บ้านของตนมาเจริญพระพุทธมนต์เย็นและฉันเช้า ในวันเจริญพระพุทธมนต์เย็นนั้นชาวบ้านจะนิยมทำข้าวหลาม (เผาข้าวหลาม) เพราะข้าวหลามเป็นข้าวใหม่แต่ชาวบ้านจะเผากันมาก คือทำแจกจ่ายลูกหลานและนำไปทำบุญข้าวเปลือกด้วย ถือว่าเป็นการบูชาพระคุณแม่โพสพ ในตอนเช้าชาวบ้านก็จะนำสำรับกับข้าวพร้อมข้าวหลาม ข้าวเปลือกถวายพระ เมื่อพระฉันเสร็จก็จะให้พรเป็นอันเสร็จพิธี ประเพณีทำบุญกลางทุ่งแสดงให้เห็นถึงการนึกถึงบุญคุณ เป็นการบูชาพระคุณแม่โพสพประเพณีทำบุญกลางทุ่ง มี ๒ อย่าง คือทำบุญเพื่อขอฝน และทำบุญลาน (ทำบุญข้าวใหม่หรือทำบุญข้าวหลาม)

ลุงเย็น ทองเที่ยง ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนตะเกียบมานานกว่า 80 ปี กล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์โอเคเนชั่นว่า ชุมชนแห่งนี้ถึงจะเป็นอยู่ในยุคของสังคมแห่งความเจริญหรือยุคคนรุ่นใหม่ แต่ชุมชนแห่งนี้ยังคงอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่ของพ่อแม่ ในแต่ละครอบครัวต้องจัดสร้างวัวเทียมเกวียน ขึ้นมาครอบครวละ 1 เล่ม หรืออาจมากกว่านั้น ซึ่งใช้วัสดุจากกระบอกลังไม้ไผ่ ตัดเป็นท่อนไม่ยาวนัก และเจาะกระบอกลังไม้ไผ่ตรงกลางให้เป็นร่อง สองข้างซ้ายขวาก็เป็นกระบอกลังไม้ไผ่เปรียบเสมือนวัว 2 ตัวเทียมเกวียนอยู่ อีกทั้งตกแต่งด้วยกระดาษสีเพื่อให้เกิดความสวยงาม ใช้ดินเหนียวหรือดินน้ำมันปั้นเป็นหุ่นตุ๊กตาชายหญิงและเด็กตามจำนวนผู้อาศัยของแต่ละครอบครัว หลังจากนั้นนำไปใส่ไว้ในกระบอกลังไม้ไผ่ แล้วยังต้องมีหอม กระเทียม พริก น้ำปลา น้ำ ข้าวสาร และเครื่องปรุงต่าง ๆ ห่อไว้ในวัวเทียมเกวียนแต่ละเล่ม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเตรียมพร้อมในเวลาเดินทางไกลนั่นเอง โดยจะต้องนำเกวียนทุกเล่มเข้ามาทำในพิธีกรรมทางศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดคาถาจากปฏิโมกษ์ และพระปริยัติทั้ง 8 ทิศ หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะนำเกวียนแต่ละเล่มพากันเดินไปประกอบพิธีไหว้และวางไว้ตามป่า ชายเขา หรือชายทุ่ง ต้องเป็นบริเวณที่ไม่มีผู้คนสัญจรไปมา เพื่อให้สิ่งชั่วร้าย โรคภัยไข้เจ็บ หายไป และอธิษฐานให้ได้พบกับความสุขความเจริญ แต่เมื่อชาวบ้านได้วางเกวียนไว้แล้วก็ต้องเดินกลับออกมาโดยไม่ต้องหันหลังกลับไปมองอีก

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมความเจริญจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในชุมชนบ้านตะเกียบ แต่พวกเขายังคงอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่และการประกอบพิธีแบบดั้งเดิมให้คงอยู่สืบต่อไปจนรุ่นลูกรุ่นหลาน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของประเพณีที่มีมาแต่โบราณ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านอย่างลุงเย็นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน เพราะคนในหมู่บ้านมีความเชื่อกันว่าเป็นการสืบชะตาชีวิต ให้พบแต่สิ่งที่ดีงาม เปรียบเสมือนการส่งเคราะห์หรือการสะเดาะเคราะห์ให้หมดไปนั่นเอง

3. มหกรรมขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน ชายหาดหัวหิน คือ เสน่ห์อย่างแรกที่สร้างชื่อให้เป็นที่รู้จักทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติมาช้านาน ตั้งแต่ระดับเจ้าขุนมูลนายในสังคมสมัยก่อนจนกระทั่งปัจจุบัน ด้วยทรายที่ขาวสะอาด ทอดยาวกว่า 5 กิโลเมตร บรรยากาศที่เงียบสงบ เพราะทางเทศบาลเมืองหัวหินไม่ให้มีเครื่องเล่นทางน้ำมารบกวนบรรยากาศให้เสียความสงบไป และที่ชายหาดแห่งนี้มีก้อนหินขนาดใหญ่อยู่ในน้ำทะเลเป็นจำนวนมากจึงอาจเป็นอันตรายอย่างมากสำหรับการเล่นเครื่องเล่นทางน้ำ ส่วนใหญ่ผู้มาเยือนนั้นจะทำกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นเดินเล่น นอนอาบแดด เล่นน้ำทะเล แต่ยังมีอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามริมชายหาดหัวหิน คือ การขี่ม้าเลียบชายหาด พาชมทิวทัศน์ของท้องทะเล อาคารบ้านพักตามแนวชายหาด ซึ่งบ้านบางหลังสามารถบอกเรื่องราวของความเป็นเมืองตากอากาศเก่าแก่และความเปลี่ยนแปลงของหัวหินได้เป็นอย่างดี ชายหาดในสมัยโบราณจำเป็นต้องให้มีบ้านพักของขุนนางและพระญาติ เพื่อมิให้มีผู้บุกรุกทางชายหาดและทะเล จึงทำให้ที่ดินในปัจจุบันสามารถมีหาดติดส่วนของที่ดินได้ แต่ถูกดูแลโดยส่วนเทศบาลเมืองหัวหิน นับว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการมาเที่ยวหัวหิน เช่น บ้านประเสริฐ บ้านสายน้ำตา บ้านกิตติทอง บ้านรวมสุข บ้านกินนอน บ้านล่าช้า บ้านสามสุข บ้านฮุนซุยโฮ อาคารบ้านพักเหล่านี้ได้รับการดูแลและบูรณะขึ้นใหม่จึงยังสวยงามน่าชมนักท่องเที่ยวเข้าชมได้จากชายหาด เท่านั้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558) นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของหัวหินมาอย่างยาวนาน แต่เดิมนั้นเริ่มจากความนิยมชมชอบของเจ้าขุนมูลนายสมัยก่อน ที่ได้มาพักตากอากาศที่เมืองหัวหิน ก็มักจะมาขี่ม้า เพื่อลัดเลาะชมวิวไปตาม

ริมชายหาด จนได้แปรเปลี่ยนมามีอาชีพ “ม้าเช่า” ประจำหาดหัวหิน จนถึงปัจจุบันนี้เอง ซึ่งพันธุ์ม้าที่ให้บริการจะมีอยู่ 2 สายพันธุ์ คือม้าแควะ กับม้าเทศพันธุ์ผสมไซส์กลาง ซึ่งจะเป็นม้าแข่งที่ถูกคัดออกจากสนาม ไม่ดื้อ ไม่พยศ เนื่องจากถูกฝึกมาแล้ว จากสิ่งสำคัญเหล่านี้ทำให้มีการกำหนดจัดงานมหกรรมขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน โดยชมรมขี่ม้าแห่งประเทศไทย เทศบาลเมืองหัวหิน เทศบาลเมืองชะอำ ร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อเป็นการใช้กีฬาส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งภายในงานจะเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนรักม้าและผู้สนใจกีฬาขี่ม้า การแข่งขันขี่ม้าใช้ระยะประมาณ 20-80 กิโลเมตร (Siambeing, 2010)

4. เทศกาลอาหารหัวหิน เทศบาลเมืองหัวหินร่วมกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานประจวบคีรีขันธ์ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวหัวหิน/ชะอำ และชมรมเชฟชะอำ/หัวหิน ร่วมกันจัดงานเทศกาลอาหารหัวหิน ณ สวนหลวงราชินี (19 ไร่) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวและเผยแพร่ชื่อเสียงของหัวหินให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยรวบรวมอาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอหัวหินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภายในงานมีการออกร้านจำหน่ายอาหารจากโรงแรมชั้นนำและร้านอาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอหัวหิน โดยมีทั้งอาหารท้องถิ่น ร้านจำหน่ายสินค้า OTOP อาหารทะเลและอาหารนานาชาติ นอกจากนี้ภายในงานยังมีการประกวดการทำอาหารประเภทต่างๆ และการสาธิตการทำอาหารขึ้นชื่อหลายประเภท โดยรวบรวมอาหารสะอาดรสชาติอร่อยที่มีชื่อเสียงของเมืองหัวหิน รังสรรค์ความอร่อยด้วยฝีมือหัวหน้าพ่อครัว (chef) โรงแรมระดับ 5 ดาว และร้านอาหารชั้นนำ ที่ร่วมผนึกกำลังกันมาเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มลองในราคาไม่แพง รวมทั้งการออกร้านจำหน่ายอาหารจากสมาชิกของสมาคม สโมสร ชมรมต่าง ๆ พร้อมชมการแข่งขันแกะสลักน้ำแข็งและผักผลไม้ การแข่งขันทำอาหารชมฟรี

6. งานแข่งขันเรือใบหัวหิน ริกัตตา เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในปี 2543 และจัดขึ้นทุก ๆ ปีในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ณ บริเวณชายหาดหัวหิน หน้าโรงแรมโซฟิเทล เซ็นทาราแกรนด์ริสอร์ท แอนด์ วิลล่า หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกองทัพเรือ ร่วมกับสมาคมแข่งเรือใบแห่งประเทศไทยฯ จัดการแข่งขันเรือใบรายการหัวหินริกัตตา เพื่อน้อมรำลึกและเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถทางด้านกีฬาเรือใบ โดยแบ่งการแข่งขันออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รางวัลพระราชทาน หางเสือเรือเวคา จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับการแข่งขันทางไกลทุกประเภท รางวัลพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับเรือใบซูเปอร์มด และรางวัลพระราชทานสมเด็จพระบรมราชินีนาถ สำหรับเรือใบโอเค เพื่อเป็นรางวัลนินทร สำหรับผู้ชนะเลิศการแข่งขันเรือใบทางไกลจะได้ครองรางวัลพระราชทานนินทร หางเสือเรือพระที่นั่ง “เวคา” เป็นเวลา 1 ปี พร้อมจารึกชื่อเพื่อเป็นเกียรติประวัติบนหางเสือเรือพระที่นั่งเวคา โดยก่อนการแข่งขันจะเริ่มขึ้น สมาคมแข่งเรือใบแห่งประเทศไทยฯ จัดให้มีการอบรมแล่นใบให้กับเยาวชนอายุระหว่าง 8 - 14 ปี ทั้งนี้ ในส่วนของโครงการเรือใบหัวใจสามัคคี จัดขึ้นเพื่อเป็นการสนองแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเผยแพร่กีฬาเรือใบสู่เยาวชน ดังพระราชดำริสบางตอนว่า “ถ้าเราเล่นเรือเป็น ดุติศทางลมเป็น ถ้าเราเป็นตัวนี้ เด็กไทยเป็นตัวนี้ แล้วนำมาใช้ในชีวิต นำมาใช้ในกิจการงานได้ ไม่มีทางขาดทุน” นอกจากนั้น ยังเป็นการปลูกฝังทักษะการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องบนความสามัคคีแก่เยาวชน โดยใช้เรือใบเป็นสื่อ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการใช้เวลาว่างของเด็กไทย ด้วยกีฬาเรือใบ โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนโดยเฉพาะเยาวชน ในพื้นที่ชายทะเลภาคใต้

ตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีโอกาสเข้าถึงกีฬาเรือใบอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักข่าวไทย, 2016)

7. งานเทศกาลพาเหรดรถโบราณ โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์บีช รีสอร์ท และวิลล่า หัวหิน ร่วมกับสมาคมรถโบราณแห่งประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเทศบาลเมืองหัวหิน ร่วมจัดงานเทศกาลพาเหรดรถโบราณเมืองหัวหิน ชวนย้อนรำลึกบรรยากาศเก่า ๆ ที่มีเสน่ห์ของเมืองหัวหิน ดินแดนที่เต็มไปด้วยมนต์ขลัง และยังเป็นเมืองตากอากาศแห่งแรกของประเทศไทยที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนมาแสนนาน ซึ่งจะได้นั่งรถขบวนโบราณและรถคลาสสิกชมเมืองหัวหิน พร้อมด้วยกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกหลากหลาย เป็นอีกกิจกรรมการกุศลที่สำคัญ ที่จะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปได้สัมผัสกับเสน่ห์และความสวยงามของรถโบราณอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมขบวนพาเหรดนับร้อยจะพร้อมใจกันแต่งกายด้วยชุดย้อนยุคเพื่อย้อนบรรยากาศของหัวหิน เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหินและเขตพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์รถโบราณที่นับวันจะหาชมได้ยาก ให้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการและมรดกด้านรถยนต์ของประเทศไทย (คมชัดลึก, 2554)

8. เทศกาลการแข่งขันเรือยาว ได้สืบทอดมาเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยแสดงถึงวิถีชีวิตของชุมชนไทยที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ดังนั้น การจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาวนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานประเพณีอันเก่าแก่ให้คงอยู่สืบไป สำหรับการจัดการแข่งขันเรือยาวที่จังหวัดหัวหิน เริ่มจากการมองความเหมาะสมด้านสถานที่แข่งขัน คือ บริเวณอ่างเก็บน้ำเขาเต่า ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ จึงเป็นที่มาของเทศกาลการแข่งขันเรือยาวเทศบาลเมืองหัวหิน เพื่อชิงถ้วยพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีเรือยาวที่เข้าร่วมแข่งขันร่วมพิธีเปิดกว่า 40 ลำ อ่างเก็บน้ำบ้านเขาเต่า อ.หัวหิน ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 เป็นปีที่สำคัญมาก เนื่องจากว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จทอดพระเนตรการแข่งขันเรือยาวประเพณี และพระองค์ยังได้ทรงพระราชทานถ้วยรางวัลให้แก่ผู้ชนะเลิศการแข่งขันเรือยาวประเพณีในครั้งนั้นด้วย ในการแข่งขันเรือยาว ทางจังหวัดและเทศบาลเมืองหัวหิน จึงได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว และยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน

5) ภาษา

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ติดต่อกันระหว่างภาคกลางกับภาคใต้ ภาษาพูดจึงมีความผิดแผกแตกต่างกันไปตามเขตติดต่อ กล่าวคือ ทางตอนเหนือของจังหวัดได้แก่ อำเภอกุยบุรี กิ่งอำเภอสามร้อยยอด อำเภอปราณบุรี อำเภอหัวหิน ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี ชาวบ้านจะพูดสำเนียงภาษาภาคกลางค่อนข้างเหนือ ส่วนพื้นที่ทางตอนใต้ของจังหวัด ได้แก่ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย ติดต่อกับจังหวัดชุมพร ชาวบ้านจะพูดสำเนียงภาคใต้ สำหรับอำเภอเมือง ฯ จะพูดสำเนียงภาคกลางและภาคใต้ปนกัน มีข้อสังเกตว่าชาวประจวบฯ มีคำพูดเป็นเอกลักษณ์ที่ลงท้ายด้วยคำว่า ตู เสมอ เช่น ไปด้วยตู หมายถึงไปด้วยชิ กินด้วยตู หมายถึง กินด้วยชิ ดูตู หมายถึงดูชิ เป็นต้น ชาวบ้านมีความรักพวกพ้อง เอื้ออารีแก่หมู่ญาติมิตรกันเป็นอย่างยิ่ง เมื่อพบหน้าคนหมู่คณะเดียวกันในต่างถิ่น เขาจะทักทายกันด้วยภาษาพื้นเมือง โดยไม่ยอมพูดภาษากลาง ถ้าใครพูดภาษากลางจะถือว่าไม่รักพวกพ้องและไม่สำนึกถึงบ้านเกิดของตน (ปิยนานู ยิ้มใส, 2536)

6) อาชีพ

ในอดีตหัวหินเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ราษฎรมีน้อยมากนัก ต่อมาราษฎรในเขตท้องถิ่นอื่น เช่น จังหวัดเพชรบุรีเข้ามาประกอบอาชีพมากขึ้น ทำให้ชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้ขยายตัวใหญ่และมีความเจริญมากขึ้น และเนื่องจากพื้นที่ของเมืองหัวหินเป็นที่ราบเอียงลาดสู่ทะเล มีฝั่งทะเลยาวตลอด 22 กิโลเมตร ทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ สถานที่ท่องเที่ยวจำนวนมากหลายแห่ง ทำให้อาชีพหลักของคนที่นี่ คือ การค้าขาย และการทำประมง (ไทยตำบลต่อทคอม, 2558) อีกทั้งลักษณะภูมิประเทศด้านตะวันตกจะเป็นภูเขาสลับซับซ้อนมากมายเป็นพื้นที่ป่าเขาและลาดเนินต่าง ๆ ลาดเอียงลงมาทางทิศตะวันออกจรดทะเลอ่าวไทย จึงมีความเหมาะสมกับพื้นที่การเกษตรที่สำคัญ คือ สับปะรด และอ้อย เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของอำเภอหัวหิน ส่วนด้านการอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะการบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น ทำให้เกิดการจ้างงานในสาขาบริการจำนวนมาก อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน

7) ความเชื่อ พิธีกรรม

ความเชื่อและพิธีกรรมในเมืองหัวหินที่สำคัญและสะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ กล่าวคือ ผู้ประกอบอาชีพประมงจำเป็นต้องใช้เรือเป็นพาหนะในการจับสัตว์น้ำ ก่อให้เกิดพิธีกรรมเกี่ยวกับเรือ ตั้งแต่การขุดเรือ การต่อเรือ และการใช้เรือ ชาวประมงถือว่าส่วนสำคัญของเรือคือ โขนหัวเรือ และท้ายเรือ โดยเฉพาะโขนหัวเรือซึ่งหมายถึงไม้ที่ทำมุมตั้งขึ้นจากกระดูกงูของเรือ ส่วนใหญ่โขนเรือจะทำด้วยไม้ตะเคียนทอง ทำหน้าที่ยึดกระดานต่อเรือในส่วนหัวเรือ จะต้องติดตั้งอย่างแข็งแรงที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่จะรองรับแรงกระแทกจากคลื่น หรือการชนกับสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น และที่สำคัญคือ โขนหัวเรือเป็นที่สิงสถิตของแม่ย่านางเรือ ซึ่งประจำเรือแต่ละลำมีหน้าที่ปกปักรักษาเรือให้ปลอดภัยจากภัยทั้งปวง และเอื้ออำนวยให้เรือที่ใช้ทำมาหากินประสบความสำเร็จเจริญรุ่งเรือง ดังนั้นผู้เป็นเจ้าของเรือจึงมีประเพณีเช่นไหว้ แม่ย่านางเรือในโอกาสต่างๆ เช่น เมื่อต่อเรือแล้วเสร็จ ก่อนนำเรือลงน้ำ หรือหลังจากนำเรือขึ้นคานเพื่อซ่อมแซม หรือทำพิธีก่อนออกเรือจับปลา ในฤดูกาลใหม่ หรือในฤดูกาลที่สามารถจับปลาได้มากเป็นพิเศษ จึงทำให้ชาวประมงเชื่อว่า เรือประมงทุกลำมีแม่ย่านางเรือ ซึ่งเป็นวิญญาณของเทพอาศัยอยู่ที่โขนเรือ หากให้ความเคารพนับถือ เช่น ไหว้เป็นประจำจะทำให้เจ้าของเรือและลูกเรือมีสวัสดิมงคลต่อการประกอบอาชีพ มีความสุขและปลอดภัย เป็นความเชื่อของชาวประมงทั่วไป โดยส่วนใหญ่แล้วชาวประมงเชื่อว่าเรือประมงทุกลำมีแม่ย่านางเรือประทับอยู่ และจะต้องทำการเช่นไหว้แม่ย่านางเรือทุกครั้งหรือทุกน้ำที่จะออกเรือ (การนับน้ำเริ่มนับตั้งแต่แรม ๓ ค่ำ ถึงขึ้น ๑๑ ค่ำเรียกว่า ๑ น้ำ) เพื่อให้มีสวัสดิมงคลต่อการประกอบอาชีพ และเพื่อให้แม่ย่านางเรือปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดอันตราย อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีไหว้แม่ย่านางเรือ ได้แก่ ขนมน้ำจันท์ เปิด ปลาหมึกแห้ง เนื้อหมูสามชั้น ข้าว ผลไม้ ๓ อย่าง ผ้าสามสี กระดาษเงิน กระดาษทอง รูป ๑ กำ ดอกไม้ ๑ กำ น้ำ ๑ ขัน กิ่งทับทิม ๑ กำ ในการประกอบพิธีเจ้าของเรือจะนำขนมอันจันท์ เปิด ปลาหมึกแห้ง เนื้อหมูสามชั้น ข้าว ผลไม้ ผ้าสามสี กระดาษเงิน กระดาษทอง ดอกไม้ น้ำ กิ่งทับทิม ใส่ในถาด นำถาดไปวางที่โขนเรือ แล้วจุดธูป เพื่อกล่าวคำอัญเชิญแม่ย่านางเรือมารับเครื่องเช่นไหว้ รวมไปถึงขอพรให้คุ้มครองปกปักรักษาจากอันตราย และให้ประสบความสำเร็จเป็นสวัสดิมงคลในการประกอบอาชีพ จากนั้นจึงนำผ้าสามสี ได้แก่ สีแดง สีเขียว และสีเหลือง

ผูกโพกกับโคนหัวเรือ ด้วยความเชื่อว่าเป็นการแต่งตัวเพื่อความสวยงามให้แก่แม่ย่านางเรือ ดอกไม้ธูป ไปผูกที่โคนเรือ เเผาะกระดาเงิน กระดาทอง จุดประทัด ประพรมน้ำจากขันด้วยกิ้งกักทิมจนทั่วลำเรือ ต่อจากนั้นจึงเริ่มออกเรือ ชาวประมงเชื่อว่าโคนเรือเป็นที่ประทับของแม่ย่านางเรือ ดังนั้น โคนเรือจึงนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเรือ และเป็นเสาเอกของเรือ จึงให้ความเคารพกราบไหว้และห้ามมิให้ผู้ใดเตะ เหยียบ นั่ง ยืน ข้าม หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นที่ลบหลู่ต่อโคนเรือ ด้วยความเชื่อที่ว่าหากมีผู้ลบหลู่โคนเรือแล้วจะนำความเดือดร้อนและความอัปโชคมาสู่เจ้าของเรือและลูกเรือ โดยการทำพิธีส่วนใหญ่เจ้าของเรือเป็นผู้ทำพิธี และสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558)

8) ศิลปะพื้นถิ่น

ศิลปะพื้นถิ่นในเมืองหัวหิน ประกอบด้วย การแสดงเห่เรือบก และการเล่นผีฟุ้งได้

การแสดงเห่เรือบก เป็นการละเล่นพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ชาวบ้านได้สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน (กระทรวงกลาโหม. มปป.) ซึ่งดัดแปลงการเห่เรือน้ำของประเพณีดั้งเดิมของชาวเพชรบุรี มาเป็นเห่เรือบก ซึ่งการละเล่นพื้นบ้านโดยทั่วไปมักเกิดจากความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของแต่ละท้องถิ่น อาจมีการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นโดยไม่มีการจดบันทึก ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อปรับปรุง ประยุกต์การละเล่นของถิ่นอื่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพโครงสร้างทางสังคมของท้องถิ่นตน การละเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่มักเกิดจากวิถีชีวิตสภาพภูมิศาสตร์ การทำมาหากิน และความเชื่อ ซึ่งปัจจุบันการละเล่นพื้นบ้านกำลังเข้าสู่ภาวะวิกฤตเนื่องจากเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นต้องห่างไกลจากการละเล่นพื้นบ้าน โดยเอาเนื้อร้องและทำนองมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับท่าทางของศิลปินขณะเดินเห่ ผู้เล่นมีทั้งหญิงและชายซึ่งเป็นทั้งศิลปินและลูกคู่ ส่วนเรือที่จำลองจะประดับประดาสวยงามมาก เนื้อความที่ใช้เห่เรือบกจะเริ่มด้วย บทไหว้ครูบทเกริ่น บทเกี่ยวพาราสืบทมนกขมิ้น มีข้อสังเกตว่าไม่มีบทว่าโต้ตอบกัน ต้นเสียงจะเห่บทเพลงไปเรื่อย ๆ เมื่อเห็นว่าสมควรแก่เวลาที่จะเห่บทอาลาและอวยพรให้ผู้ชม ส่วนการแต่งกายของผู้เห่เรือบกไม่ได้กำหนดตายตัวไป แต่ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะสวมเสื้อแขนยาวสวมผ้าถุงหรือโจงกระเบน ส่วนผู้ชายอาจสวมเสื้อแขนกระบอก กางเกงขายาว หรืออาจเป็นเสื้อลายดอกที่มีสีสันสดใส แต่ส่วนมากจะสวมชุดเหมือนกันเพื่อความสวยงาม สำหรับวิธีการทำเรือเห่บกก็สามารถทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากเรือบกจะมีลักษณะที่เบาเพื่อสะดวกในการส่ายไต่บ่า มักจะทำด้วยไม้ไผ่ คือ นำไม้ไผ่มาผ่าซีก ตัดให้ยาวพอจำนวนคนที่เห่เรือ มัดหัวมัดท้ายทำให้ป่องตรงกลางลำเรือ ท้องเรือกลวงสามารถให้คนพายเข้าไปยืนได้ นำกระดาหรือผ้านำไปติดกับโครงของลำเรือตกแต่งให้สวยงาม นำเชือกมาผูกกับลำเรือทำเป็นที่ส่ายไต่บ่า ซึ่งส่วนใหญ่โอกาสในการแสดงเห่เรือบกจะเป็นตามงาน หรืองานทอดกฐินตามวัดต่าง ๆ และในวันสำคัญของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. มปป.)

การเล่นผีฟุ้งได้ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีมานาน เมื่อศึกษาประวัติทำให้ทราบว่าการเล่นนี้มีมานานกว่า 100 ปี ซึ่งวิธีการละเล่นและบทเพลงแสดงถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมและสภาพสังคมที่มีการควบคุมให้อยู่ในกรอบของคุณงามความดี ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น ครูบาอาจารย์ การแสดงความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภู ชุมชนแห่งนั้น เช่น เทพเจ้า

แม่ย่านาง เป็นต้น (มัทนา เทียมทัด, 2551) โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนเรศวรฤทธิ์ได้นำการเล่นผีฟุ้งได้ เข้ามาเสริมให้คนงานกับชาวหัวหินได้ร่วมกิจกรรมในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่มาก่อสร้างตำหนักสุขเวศน์ อยู่ที่ชายหาดหัวหิน จึงทำให้การเล่นนี้นิยมเล่นกันในช่วงเทศกาลตรุษสงกรานต์ เวลาเช้าชาวบ้านจะหอบหัวลูกหลานนำข้าวปลา อาหาร ขนม ข้าวต้ม ไปทำบุญที่วัด เสร็จจากการทำบุญ จะทำการรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ พอช่วงมีดชาวบ้านจะออกมารวมตัวกันตามบริเวณลานกว้าง หรือชายหาดหัวหิน เพื่อร่วมการเล่นต่าง ๆ เช่น เข้าแม่ศรี หมาจิ้งจอก เข้าลิงลม รวมทั้งการเล่นผีฟุ้งได้ ซึ่งใช้ผู้เล่นประมาณ 30-40 คน เรียกว่า พวง หัวหน้าอยู่ต้นแถว จนกระทั่งคนสุดท้ายปลายแถวจะเป็นผู้ถือได้เอาไว้ ซึ่งผู้เล่นจะมีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย การแต่งกายแบบชาวบ้านพื้นเมืองธรรมดา ทุกคนจะจับมือกันแน่นแบบมัดข้าวต้ม เพื่อให้แถวไม่ขาดง่าย แล้ววิ่งเข้าหากันจะโห่สามลา และร้องเพลงว่า “เอ้าเฮละโล เฮละลา เฮโลเฮลา สาละพาเฮโล ทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรม วันตรุษสงกรานต์ เราก็กมาเฮโล เอ้าเฮละโล เฮละลา เฮโลเฮลา สาละพาเฮโล ปีนี้ส้มซ่า ปีหน้าส้มโอ ลูกมาป่าใหญ่ ทำไร้แดงโม” ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้าน แต่หัวหน้าจะเป็นผู้ร้องนำ ลูกแถวก็จะร้องรับตาม หัวหน้าจะถือได้ออกวิ่งนำ ลูกแถวก็จะวิ่งตามกันเป็นพรวนเป็นแถวยาว บางครั้งในช่วงกลางแถว ลูกแถวสองคนจะชูขึ้นให้สูง เพื่อให้หัวหน้าลอดแล้วลูกแถวคนอื่น ๆ ก็จะต้องลอดตามกันไปจนหมดแถว เริ่มต้นขบวนกันที่บริเวณห้าแยก ชุมชนพูลสุข วิ่งไปตามถนนนเรศวรดำริ ไปตามถนนสายสำคัญๆ ใจกลางเมืองหัวหิน เมื่อวิ่งตรงจุดที่กำหนดแล้วหัวแถวจะวิ่งลงทะเล (มติชนออนไลน์, 2555) โดยถือว่าเป็นการขับไล่ผีสร้างความชั่วต่าง ๆ ให้หมดไปพร้อมกับปีเก่า ให้ปีใหม่ที่เข้ามามีแต่สิ่งที่เป็นมงคลให้ชาวบ้านมีแต่ความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เพราะในสมัยก่อนผู้เฒ่า ผู้แก่เชื่อกันว่า วันขึ้นปีใหม่ของไทย (ตรุษสงกรานต์) มีคนได้ล้มหายตายจากไป เหลือรอดเพียงผู้ที่ได้ละเล่นเท่านั้น และเมื่อการเล่นได้เสร็จสิ้นลง ทุกคนที่เล่นล้วนมีหน้าตาเบิกบาน แจ่มใส มีความสุขใจราวกับได้ขจัดสิ่งชั่วร้าย ซึ่งที่มาของการเล่นผีฟุ้งได้ ผู้เฒ่า ผู้แก่ เล่าต่อ ๆ กันมาว่า อาจจะเป็นการเห็นดาวตก ที่มีลักษณะเป็นกลุ่มแสงทอดยาว ส่วนหัวจะใหญ่ และส่วนปลายจะเล็กลงเรื่อย ๆ เป็นหางพุ่งลงมาจากฟ้า โดยเข้าใจว่าเป็นผี และลำแสงที่เห็นเป็นแสงสว่างเหมือนกับแสงใต้ จึงเรียกว่า ผีฟุ้งได้ จึงทำให้มีคนคิดค้นแปลงนำมาประดิษฐ์เป็นการเล่นพื้นบ้าน (เทศบาลเมืองหัวหิน,มปป)

เรื่องราวของการละเล่นและเพลงพื้นบ้านผีฟุ้งได้ โชคดีสำหรับชาวหัวหินที่ยังพอมีผู้เฒ่า ผู้แก่ จำการเล่นนี้ได้แล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง ทำให้ถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลาน เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักวัฒนธรรมประเพณีการเล่นพื้นบ้านนี้ไว้ ต้องร่วมกันสืบสานกันต่อไป

ภาพที่ 2.9 การละเล่นผีฟ่งใต้
ที่มา เทศบาลเมืองหัวหิน (ม.ป.ป.)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยาและขนบส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมตามยุคสมัย สำหรับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง วิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น เครื่องใช้ต่างๆ หรืออาจเป็นสัญลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวิธีการปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ที่หล่อหลอมให้คนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (วรรณ นาวิกมูล, 2555)

วัฒนธรรม ประกอบด้วย วัฒนธรรมทางวัตถุ หรือ วัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้ (Tangible Culture) และวัฒนธรรมทางจิตใจ หรือ วัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible Culture) (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2555; อมรา พงศาพิชญ์, 2547) นอกจากนั้น UNESCO ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ได้แก่ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาศิลปะ สาขาช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ และสาขากีฬาและนันทนาการ (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2555) สำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยๆ สอดคล้องกับสาขาของวัฒนธรรม ประกอบด้วย 8 ประเภท ได้แก่ 1) อาหาร ได้แก่ อาหารชาติพันธุ์ อาหารถิ่น อาหารสุขภาพ 2) การแต่งกาย ได้แก่ ผ้า เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ผลิตภัณฑ์จากผ้า 3) ที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้านโบราณ ย่านเก่า เมืองเก่า สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม 4) ประเพณี ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน 5) ภาษา วรรณกรรมพื้นบ้านและประวัติศาสตร์บอกเล่า ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาสัญลักษณ์ สำนวน สุภาษิต ตำรา นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง 6) อาชีพ ได้แก่ ช่างฝีมือดั้งเดิม หัตถกรรม แพทย์แผนไทย สปา ฯลฯ 7) ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ไสย

ศาสตร์ ศรัทธาต่อวิถีศาสนา ศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น 8) ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญา ด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน และกีฬาในบ้าน

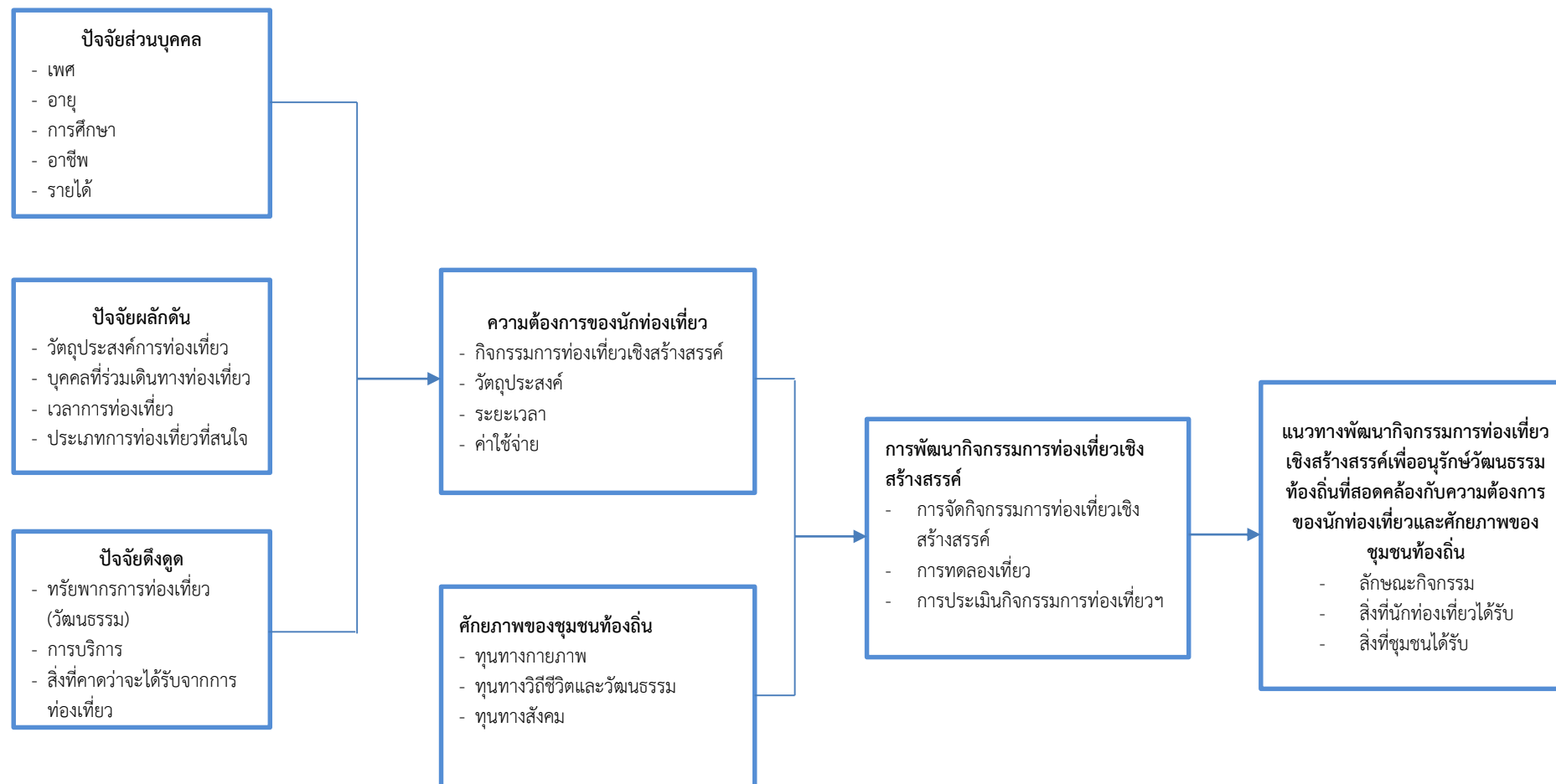
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และ วัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในคุณค่าของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สิ่งนี้นักท่องเที่ยวควรได้รับการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับชุมชน มีโอกาสพัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง และร่วมพูดคุยเพื่อ แลกเปลี่ยนเรื่องราวกับคนในชุมชน และเกิดความประทับใจและความผูกพันที่ดีกับคนในชุมชน ใน บริบทของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมา ท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง เกิดความเข้มแข็งเพื่อรักษาตัวตน ที่แท้จริง และการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน ชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ตัวแปรเชิงเหตุ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย และลักษณะการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด ตัว แปรเชิงผล คือ ความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำนาจในการซื้อ และ ความเต็มใจจ่าย

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่าง คณะผู้วิจัยกับชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น 3 ด้าน ประกอบด้วย ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางกายภาพ เป็นตัวแปรเชิงเหตุ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะ ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สิ่งนี้นักท่องเที่ยวควรได้รับ และสิ่งที่ชุมชนควรได้รับ เป็นตัวแปรเชิง ผล

เมื่อได้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้ว จะจัดให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองร่วมทำกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน และประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ตัวแปรเชิงเหตุ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยผลักดัน และ ปัจจัยดึงดูด และตัวแปรเชิงผลคือ คุณค่า ความพึงพอใจ และความภักดีของนักท่องเที่ยว ดังปรากฏ ในแผนภาพในหน้าถัดไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น และประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเสนอแนวทางพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้

- 1) การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 2) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรที่มีความเหมาะสมกับการหาขนาดตัวอย่างของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ซึ่งใช้มาตรวัดที่เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่มีมากกว่า 2 ค่า (อัครวรณ งามญาณ, 2554) โดยมีสูตรและการกำหนดค่า ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 s^2}{e^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
Z คือ ระดับความเชื่อมั่น

s^2 คือ ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-2

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจนี้กำหนด ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (ค่า $Z = 1.96$) ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ($e = 0.10$) และค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1 ซึ่งแทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{(1.96)^2 (1)}{(0.10)^2} = 384 \text{ ตัวอย่าง}$$

ดังนั้น เพื่อให้สำรวจมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 400 ตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ สีน พันธุ์พินิจ (2551) ที่กล่าวว่า การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงสำรวจที่นักวิจัยหลายท่านใช้คือ 100 ตัวอย่างเป็นอย่างน้อย และ (อัจฉรวรรณ งามญาณ, 2554) กล่าวว่า หากไม่จำเป็นต้องวิเคราะห์กลุ่มย่อย ควรเลือกตัวอย่างประมาณ 200 ตัวอย่างเป็นอย่างน้อย ซึ่งในงานวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อการผลิตผลหรือการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน จึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 403 ชุดและนำมาใช้ในการประมวลผลทั้งหมด

การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกระจายการเก็บแบบสำรวจตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ชายหาดหัวหิน ตลาดโต้รุ่งหัวหิน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างและเลือกตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างและการเลือกตัวอย่างดังกล่าวสามารถนำไปสู่ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเมืองหัวหินว่ามีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หรือไม่ อย่างไร เพื่อทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวและเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนในลำดับต่อไป

เครื่องมือการสำรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ คือ แบบสำรวจ เรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างขึ้นโดยการศึกษา นิยาม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและคำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัยของตัวแปรที่ต้องการศึกษา กำหนดลักษณะของประเภทคำถามและมาตรวัดของแต่ละตัวแปร เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่มาเที่ยวหัวหิน สถานที่ท่องเที่ยวในหัวหินที่เคยไป และเทศกาลการท่องเที่ยวในหัวหินที่เคยไปเที่ยว เพื่อสำรวจข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม

2) ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาจากหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย กิจกรรมที่ต้องการทำร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เหตุผล ลักษณะกิจกรรมที่ต้องการทำร่วมกับชุมชนท้องถิ่น สิ่งที่ต้องการได้รับจากการร่วมทำกิจกรรม ระยะเวลาที่เหมาะสม และค่าใช้จ่ายที่เต็มใจจ่ายในการร่วมทำกิจกรรม ลักษณะคำถามเป็นข้อความให้นักท่องเที่ยวพิจารณาเลือกคำตอบที่สอดคล้องกับความต้องการของ

นักท่องเที่ยวนั้น มีทั้งแบบที่สามารถเลือกตอบได้ 1 ข้อ หรือเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ว่า ลักษณะคำตอบเป็นตัวเลือกและช่องว่างเพื่อให้ระบุข้อความที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสำรวจ

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพแบบสำรวจ

1) การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อจัดทำแบบสำรวจ

2) การนำแบบสำรวจเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

3) การปรับปรุงแบบสำรวจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำรวจโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ในส่วนที่ 1 และ 2 ของแบบสำรวจ สำหรับส่วนที่ 3 ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) เพื่อสรุปแนวทางพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

หลังจากการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้ว จะนำข้อมูลนี้ไปนำเสนอแก่ชุมชนท้องถิ่น และร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในด้านทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและทุนทางกายภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ประชากรเป้าหมายและการเลือกผู้ให้ข้อมูล

ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำทางความคิดในชุมชน และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และการแนะนำ (Snowball Sampling) (อัศวิน แสงพิกุล, 2556) จากหน่วยงานภาครัฐและสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 104 คน ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเพียงพอตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเสร็จสิ้นเมื่อได้รับข้อมูลจากทุกกลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนด ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย และไม่พบประเด็นอะไรใหม่จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มเป้าหมาย (อัศวิน แสงพิกุล, 2556; Ranjit, 2014)

วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus groups) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และสมาชิกในชุมชน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) การชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัยแก่ชุมชน
- 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการสำรวจ
- 4) การร่วมกันประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย ทุนทางกายภาพ ทุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และทุนทางสังคม
- 5) การระดมความคิดเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยว ฯ สถานที่ ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการร่วมทำกิจกรรม ฯ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม
- 6) การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

การสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือการวิจัย คือ คณะผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงและให้ความรู้แก่ชุมชนตามหัวข้อที่กำหนด จากการศึกษาและทบทวนหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวในเมืองหัวหิน โดยข้อมูลเหล่านี้ผ่านการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ก่อนที่จะนำไปใช้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) นอกจากนั้น คณะผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น โดยคณะผู้วิจัย ชุมชน และผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัย ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง และร่วมกันพัฒนาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research: PAR) (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มปป.; วราภรณ์ บุญเสียง. มปป.; สุภาศักดิ์ จันทวานิช, 2531) มีดังนี้

- 1) ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของชุมชนท้องถิ่น
- 2) พัฒนาความสามารถของชาวบ้านด้วยการส่งเสริม ยกระดับ และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ให้มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ด้วยตนเอง

- 3) ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับชาวบ้าน สามารถเข้าใจและนำไปใช้ได้
- 4) สนใจคำวิจารณ์ของชาวบ้าน ซึ่งจะช่วยให้เห็นปัญหา ศักยภาพ และข้อจำกัดในชุมชน
- 5) ปลดปล่อยความคิด ส่งเสริมให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดของตนอย่างเสรี

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) คณะผู้วิจัย บุคลากรภาครัฐ และชุมชนท้องถิ่นร่วมกันประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดกลุ่มและวิเคราะห์เนื้อหา (Grouping and Content Analysis) ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ สถานที่ ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการร่วมทำกิจกรรม ฯ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม

ส่วนที่ 3 การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น โดยนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น มีดังนี้

กลุ่มเป้าหมายและการเลือกตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น

นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นจำนวน 30 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา คนทำงาน และนักวิชาการ เพื่อร่วมกันทดลองทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการเลือกโดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นนักศึกษา คนวัยทำงาน และนักวิชาการ อย่างน้อยกลุ่มละ 5 คน แต่ไม่เกิน 15 คน โดยการประกาศทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อรับสมัครบุคคลที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาร่วมทำกิจกรรม ตามจำนวนที่กำหนด

ชุมชนท้องถิ่น คือ ผู้นำและสมาชิกในชุมชนเขาเต่าและชุมชนไทรย้อยที่จัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวทดลองเที่ยวจริง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ได้รับประโยชน์หรือมีรายได้จากการท่องเที่ยว และผู้ที่ไม่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยว แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นโดยการศึกษา นิยาม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและคำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัยของตัวแปรที่ต้องการศึกษา กำหนดลักษณะของประเภทคำถามและมาตรวัดของแต่ละตัวแปร เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวหัวหิน และประเภทการท่องเที่ยวที่สนใจ เพื่อสำรวจข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิทม 2557; องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2554; Richards & Wilson, 2006; UNESCO, 2010)

ความคุ้มค่าในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนามาจากนิยาม แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าที่ได้รับจากสินค้าและการบริการ (Perceived Value) ของ Hsu, et.al (2008); Kotler & Keller (2012); Tsai (2015); ปณิศา มีจินดา และคณะ (2551); โชคนิติ แสงล่อ และสุชาดา กรเพชรปาณี, (2558) และ อัมมามนตร์ คุณรัตนภรณ์ (2556) โดยสอบถามเกี่ยวกับความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเงิน เวลา และความคาดหวัง

ความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาจากนิยาม แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Kotler and Keller (2012) Hsu, et.al (2008), Noe, et.al (2010) อัมมามนตร์ คุณรัตนภรณ์ (2556); วิวัฒน์ จันทร์กัณฑ์ (2557) ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับแนวโน้มที่จะกลับมาร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ในอนาคต แนวโน้มที่จะบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ และความประทับใจ รวมถึงแนะนำให้ผู้อื่นมาร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยโครงสร้างของเนื้อหา มีดังนี้

ตารางที่ 3.1 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	จำนวนข้อ	ข้อที่
1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	16	1-16
2. ราคาที่เหมาะสม	1	17
3. ความคุ้มค่า	3	18-20
4. ความภักดีของนักท่องเที่ยว	3	21-23

ลักษณะคำถามกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นข้อความให้นักท่องเที่ยวพิจารณาว่า ข้อความที่ปรากฏสะท้อนการรับรู้ ความรู้ ความเชื่อ และความรู้สึก ที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับใด

ลักษณะข้อคำถามราคา เป็นข้อคำถามให้นักท่องเที่ยวได้พิจารณาว่าราคาในข้อใดที่เหมาะสมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น

ลักษณะข้อคำถามความคุ้มค่า เป็นข้อความให้นักท่องเที่ยวพิจารณาว่าข้อความที่ปรากฏสะท้อนการรับรู้ความคุ้มค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมื่อเปรียบเทียบกับเงิน เวลา และความคาดหวังว่าอยู่ในระดับใด

ลักษณะข้อคำถามความภักดี เป็นข้อความให้นักท่องเที่ยวได้พิจารณาว่า ภายหลังจากร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แล้ว นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะกระทำการต่างๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วในระดับใด

ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประเมิน (Rating Scale) 6 หน่วย ซึ่งผลการวิจัย พบว่า มาตรวัดแต่ละข้อควรมี 5-7 หน่วย และไม่ควรมีหน่วยกลาง ดังนั้น มาตรวัดที่เหมาะสม คือ 6 หน่วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2550; Kular & Stachowski, 2013) และการใช้มาตรวัด 6 หน่วยต่อข้อที่วัดตัวแปร เหมาะสมที่สุดด้านค่าความเที่ยง (Score Reliability) ของแบบวัด (Preston & Colman, 2000) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ

ระดับคะแนน	ความหมาย
1	น้อยที่สุด
2	น้อย
3	ค่อนข้างน้อย
4	ค่อนข้างมาก
5	มาก
6	มากที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์ กำหนดการให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2550; Kular & Stachowski, 2013) แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ความกว้างของอันตรภาคชั้นอยู่ที่ 0.83 โดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ (ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์, 2539) ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ระดับคะแนน	ความหมาย
1.00 – 1.83	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อยที่สุด
1.84 – 2.66	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อย
2.67 – 3.49	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับค่อนข้างน้อย
3.50 – 4.32	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับค่อนข้างมาก
4.33 – 5.15	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับมาก
5.16 – 6.00	นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามระบุความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามสำหรับชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพหรือบทบาทในชุมชน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาจากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2557; องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ, 2554; Richards & Wilson, 2006; UNESCO, 2010) ซึ่งประกอบด้วยประโยชน์และผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อชุมชน โดยโครงสร้างของเนื้อหา มีดังนี้

ตารางที่ 3.4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	จำนวนข้อ	ข้อที่
1. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ	11	1-11
2. ผลกระทบต่อชุมชน	5	12-16

ลักษณะคำถาม เป็นข้อความให้ชุมชนท้องถิ่นพิจารณาว่า ข้อความที่ปรากฏสะท้อนการรับรู้ที่มีต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับและผลกระทบต่อชุมชนในระดับใด ตามมาตรวัดประมาณค่าในตารางที่ 3.2

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นระบุความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดและมีผลกระทบน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

การดำเนินการเพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม มีดังนี้

- 1) การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อจัดทำแบบสำรวจ
- 2) การนำแบบสำรวจเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย
- 3) การปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 4) การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้เกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient- α) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (William อ้างถึงใน สุชีรา ภัทรายุตวรรตน์, 2551) ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ดำเนินการทดสอบแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.916 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง และผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสำหรับชุมชนท้องถิ่น พบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ดำเนินการทดสอบแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.852 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยนำเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยนำเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดกลุ่มความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเพื่อเสนอแนะทางพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ส่วนย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรน้อยและชุมชนเขาเต่า

ส่วนที่ 4.2 ความคิดเห็นของคนในชุมชนบางไทรน้อย ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

ส่วนที่ 4.3 ความคิดเห็นของคนในชุมชนเขาเต่าต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน

ส่วนที่ 5 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหิน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนครั้งที่มาเที่ยวหัวหิน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	187	46.40
2. หญิง	216	53.60
รวม	403	100
อายุ		
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	70	17.37
2. 21-40 ปี	213	57.32
3. 41-60 ปี	96	23.82
4. มากกว่า 60 ปี	2	0.50
รวม	403	100
ศาสนา		
1. พุทธ	360	89.33
2. คริสต์	21	5.21
3. อิสลาม	16	3.97
รวม	403	100
ระดับการศึกษา		
1. น้อยกว่าปริญญาตรี	115	28.54
2. ปริญญาตรี	268	66.50
3. สูงกว่าปริญญาตรี	17	4.22
รวม	403	100
อาชีพ		
1. ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงาน ภาครัฐ	73	18.11
2. พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	91	22.58
3. พนักงานธุรกิจเอกชน	62	15.38
4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	119	29.53
5. เกษียณอายุการทำงาน	2	0.50
6. อื่นๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา	48	11.91
รวม	403	100

สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	112	27.79
2. 15,001 – 30,000 บาท	204	50.62
3. 30,001 – 45,000 บาท	45	11.17
4. 45,001 – 60,000 บาท	34	8.44
5. มากกว่า 60,000 บาท	7	1.74
รวม	403	100
จำนวนครั้งที่มาเที่ยวหัวหิน		
1. ครั้งที่ 1-2	161	39.95
2. ครั้งที่ 3-4	137	34.00
3. ครั้งที่ 5-6	52	12.90
4. มากกว่า 6 ครั้งหญิง	53	13.15
รวม	403	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 216 คน (ร้อยละ 53.60) รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 187 (ร้อยละ 46.40) ส่วนใหญ่มีอายุ 21-40 ปี จำนวน 213 คน (ร้อยละ 52.85) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 360 คน (ร้อยละ 89.33) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 268 คน (ร้อยละ 66.50) ประกอบธุรกิจส่วนตัวจำนวน 119 คน (ร้อยละ 29.53) มีรายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท (ร้อยละ 50.62) และส่วนใหญ่มาเที่ยวหัวหินเป็นครั้งที่ 1-2 จำนวน 161 คน (ร้อยละ 39.95)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานที่ท่องเที่ยวที่เคยไป

สถานที่ท่องเที่ยวที่เคยไป	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		
1. ชายหาดหัวหิน	350	86.85
2. เขาตะเกียบ	172	42.68
3. เขาหินเหล็กไฟ	96	23.82
4. เขาเต่า	131	32.51
5. สวนสนประดิพัทธ์	128	31.76
6. น้ำตกป่าละอู	81	20.10
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน		
7. สถานีรถไฟหัวหิน	206	51.12
8. วัดห้วยมงคล	169	41.94
9. สะพานปลา	53	13.15
10. หมู่บ้านศิลปิน	29	7.20

สถานที่ท่องเที่ยวที่เคยไป	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น		
11. โรงงุ่นหัวหิน อิลล์ วินยาร์ด	24	5.96
12. ตลาดน้ำหัวหิน	107	26.55
13. ตลาดน้ำหัวหิน สามพันนาม	89	22.08
14. ตลาดโต้รุ่งหัวหิน	253	62.78
15. เฟลินวาน	248	61.54
16. ตลาดซีเคต้า	332	82.38
17. รถก หัวหิน	44	10.92
18. เดอะเวเนเซีย หัวหิน	113	28.04
19. ปางช้างหัวหิน	15	3.72
20. อื่น ๆ ได้แก่ สวนน้ำนาวานาวา บ้านคุณพ่อ	9	2.23

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเคยไปเที่ยวมากที่สุด คือ ชายหาดหัวหิน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 350 คน (ร้อยละ 86.85) รองลงมา ได้แก่ ตลาดซีเคต้า จำนวน 332 คน (ร้อยละ 82.38) ตลาดโต้รุ่งหัวหิน จำนวน 253 คน (ร้อยละ 62.78) เฟลินวาน จำนวน 248 คน (ร้อยละ 61.54) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และสถานี่รถไฟหัวหิน จำนวน 206 คน (ร้อยละ 51.12) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเทศกาลท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยว

เทศกาลท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. เทศกาลว่าวนานาชาติ	79	19.60
2. เทศกาลกินหอย	84	20.84
3. เทศกาลอาหารหัวหิน	66	16.38
4. เทศกาลหัวหิน แลิส เฟสติวัล	36	8.93
5. งานแข่งขันเรือใบหัวหิน รีกัตตา	20	4.96
6. เทศกาลกอล์ฟหัวหิน ชะอำ	16	3.97
7. มหกรรมขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน	33	8.19
8. งานหัวหินไตรกีฬา นานาชาติ	27	6.70
9. งานสืบสานวัฒนธรรมไทย หัวหิน	45	11.17
10. เทศกาลแข่งขันเรือยาว	27	6.70
11. อื่น ๆ	5	1.24

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เทศกาลที่นักท่องเที่ยวเคยมาเที่ยวมากที่สุด คือ เทศกาลกินหอย จำนวน 84 คน (ร้อยละ 20.84) รองลงมา ได้แก่ เทศกาลว่าวนานาชาติ จำนวน 79 คน (ร้อยละ 19.60) เทศกาลอาหารหัวหิน จำนวน 66 คน (ร้อยละ 16.38) งานสืบสานวัฒนธรรมไทย หัวหิน

จำนวน 45 คน (ร้อยละ 11.17) และเทศกาลหัวหิน แจ๊ส เฟสติวัล จำนวน 36 คน (ร้อยละ 8.93) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของความต้องการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหิน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการ	252	62.53
ไม่แน่ใจ	137	34.00
ไม่ต้องการ	14	3.47
รวม	403	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหิน จำนวน 252 คน (ร้อยละ 62.53) รองลงมาคือ ไม่แน่ใจ จำนวน 137 คน (ร้อยละ 34.00) และไม่ต้องการ จำนวน 14 คน (ร้อยละ 3.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ต้องการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น	227	56.33
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล	232	57.57
3. เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน	218	54.09
4. เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน	230	57.07
5. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ	186	46.15

จากตารางที่ 4.5 พบว่า เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ต้องการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น คือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล จำนวน 232 คน (ร้อยละ 57.57) รองลงมา ได้แก่ เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน จำนวน 230 คน (ร้อยละ 57.07) เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 227 คน (ร้อยละ 56.33) เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน จำนวน 218 คน (ร้อยละ 54.09) และ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ จำนวน 186 คน (ร้อยละ 46.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามลักษณะของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการร่วมทำกับชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำอาหารท้องถิ่น เช่น จับหลัก ปิ้งบ หอยเสียบ ต้มปลาทุพริกนก ข้าวเม่ามะพร้าว ขนมปลากริมไข่เต่า ข้าวเหนียวมะม่วง เป็นต้น	134	33.25
2. การทำผลิตภัณฑ์จากผ้า เช่น ผ้าพิมพ์ลายไทย (ไหมพัสตร์) ผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องแต่งกาย	133	33.00
3. การเรียนรู้เกี่ยวกับบ้านโบราณ ย่านเมืองเก่า สิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรม	123	30.52
4. การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน เช่น งานบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีสงเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน การแข่งขันเรือยาว	154	38.21
5. การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง	175	43.42
6. การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ วิถีชีวิตชาวประมง การปลูกสับปะรดและอ้อย	145	35.98
7. การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ศรัทธา ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ	146	36.23
8. การเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การแสดงแห่เรือบก การเล่นผีฟ่งใต้	141	34.99
9. การเรียนรู้กิจกรรมการขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน ผ่านประสบการณ์ชีวิตคนเลี้ยงม้า เริ่มตั้งแต่การขี่ม้า การศึกษาพันธุ์ม้าที่อยู่อาศัยของม้า การเลี้ยงดูม้า การใช้ม้าทำงาน เป็นต้น	120	29.78

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ลักษณะของกิจกรรมที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ที่ต้องการร่วมทำกับชุมชนท้องถิ่น คือ การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง จำนวน 175 คน (ร้อยละ 43.42) รองลงมา ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน เช่น งานบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีสงเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน การแข่งขันเรือยาว จำนวน 154 คน (ร้อยละ 38.21) การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ศรัทธา ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ จำนวน 146 คน (ร้อยละ 36.23) การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ วิถีชีวิตชาวประมง การปลูกสับปะรดและอ้อย จำนวน 145

คน (ร้อยละ 35.98) และ การเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การแสดงแห่เรือบก การเล่นผีฟุ้งใต้ จำนวน 141 คน (ร้อยละ 34.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระยะเวลาที่เหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมที่ผ่าน ต้องการกับชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1-3 ชั่วโมง	147	36.48
4-6 ชั่วโมง	81	20.10
1 วัน	120	29.78
2 วัน	47	10.17
รวม	403	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่คิดว่าระยะเวลาที่เหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมที่ผ่านต้องการกับชุมชนท้องถิ่น คือ 1-3 ชั่วโมง จำนวน 147 คน (ร้อยละ 36.48) รองลงมา คือ 1 วัน จำนวน 120 คน (ร้อยละ 29.78) และ 4-6 ชั่วโมง จำนวน 81 คน (ร้อยละ 20.10) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับจากการร่วมทำกิจกรรม กับชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	162	40.20
2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของตนเอง	138	34.24
3. เพื่อการประกอบอาชีพ	203	50.37
4. เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่น	146	36.23
5. เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ / สืบทอด / ส่งเสริม วัฒนธรรมท้องถิ่น	99	24.57

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่คิดว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้รับจากการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น คือ เพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 203 คน (ร้อยละ 50.37) รองลงมา ได้แก่ เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 162 คน (ร้อยละ 40.20) เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่น จำนวน 146 คน (ร้อยละ 36.23) เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของตนเอง จำนวน 138 คน (ร้อยละ 34.24) และ เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ / สืบทอด / ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 99 คน (ร้อยละ 24.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่นักท่องเที่ยวเต็มใจจ่ายในการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่เกิน 200 บาท	121	30.02
2. 201-400 บาท	146	36.23
3. 401-600 บาท	38	9.43
4. 601-800 บาท	11	2.73
5. 801-1,000 บาท	49	12.16
6. มากกว่า 1,000 บาท	24	5.96
รวม	403	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่คิดว่าค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่เต็มใจจ่ายในการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น คือ 201-400 บาท จำนวน 146 คน (ร้อยละ 36.23) รองลงมา ได้แก่ ไม่เกิน 200 บาท จำนวน 121 คน (ร้อยละ 30.02) และ 801-1,000 บาท จำนวน 49 คน (ร้อยละ 12.16) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย	4
ควรมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาลการท่องเที่ยวมากกว่านี้	3
ควรจัดสถานที่สำหรับศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	1
ควรเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ในหัวหินได้มีการแสดงความสามารถ	1
ควรจัดกิจกรรมเพิ่มให้เด็ก ๆ สามารถเข้าร่วมสนุกได้ฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย	1
ควรสร้างจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	1
ควรมีกิจกรรมชมเมือง	1
สถานที่จัดกิจกรรมควรอยู่ติดถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทาง	1
ควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ให้รับทราบทั่วถึงกัน	1

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ข้อเสนอแนะที่ผู้ตอบแบบสำรวจแนะนำเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย ควรมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาลการท่องเที่ยวมากกว่านี้ ควรจัดสถานที่สำหรับศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ในหัวหินได้มีการแสดงความสามารถ ควรจัดกิจกรรมเพิ่มให้เด็ก ๆ สามารถเข้าร่วมสนุกได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สร้างจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรจัดชมเมือง

สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมควรอยู่ติดถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นต่างๆ ให้รับทราบโดยทั่วถึงกัน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ ชุมชนไทรย้อย โดยมุ่งศึกษาศักยภาพของชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ ทุนทางกายภาพ และทุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชุมชนเขาเต่า

ในอดีตชุมชนเขาเต่าเป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ติดชายทะเลเขาเต่า สภาพทั่วไปเป็นที่ราบเอียงลาดสู่ทะเล มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ชาวบ้านมีอาชีพทำประมงมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย ชีวิตความเป็นอยู่การเดินทางยากลำบากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมาก เนื่องจากถนนเป็นดินเลน เต็มไปด้วยหลุมบ่อ มีการเดินทางโดยใช้เกวียนหรือเดินทางเท้าไปมาหาสู่กันโดยใช้เส้นทางทุ่งตะกาด นอกจากนั้นยังขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ จนกระทั่งในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ ไปเยี่ยมราษฎรบ้านเขาเต่าแต่มาติดหล่มโคลนในทุ่งตะกาดและได้เห็นถึงความลำบากของราษฎร จึงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่า เพื่อเป็นแหล่งน้ำกักน้ำใช้ของชุมชนเขาเต่าต่อไป (วิมล ทับคง และอภิชาติ หงส์สกุล, 2559)

1.1 ทุนทางกายภาพ ประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า วัดถ้ำเขาเต่า หาดทรายน้อย โครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่ เกาะสิงโต เกาะเต่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อ่างเก็บน้ำเขาเต่า

อ่างเก็บน้ำเขาเต่าซึ่งล้อมรอบไปด้วยทิวทัศน์ตามธรรมชาติ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีขนาดความจุน้ำ 6 แสนลูกบาศก์เมตร ในโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) เนื่องจากเคยเสด็จเยือนบ้านเขาเต่าและทรงเห็นความลำบากของประชาชนที่อาศัยกันอย่างหนาแน่นแต่ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค อีกทั้งในช่วงน้ำทะเลขึ้นน้ำทะเลก็ท่วมพื้นที่ทางการเกษตรทำให้ผลผลิตเสียหาย พระองค์จึงทรงมอบพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน 60,000 บาท และมอบหมายให้ดำเนินการสร้างโดยกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2505 ซึ่งนับว่าเป็นโครงการตามพระราชดำริแห่งแรกของกรมชลประทาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นการระลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อปวงชนชาวไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมมือกันดำเนินการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งสถานที่ที่

พระองค์พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง

ภาพที่ 4.1 อ่างเก็บน้ำเขาเต่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ 4.2 ภาพอาคารเอนกประสงค์ ณ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า

2) วัดถ้ำเขาเต่า

ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่แห่งนี้มีลักษณะยื่นออกไปนอกชายฝั่ง เป็นโค้งหาดที่ทอดยาวมาจากเขาตะเกียบ สวนสน มาสู่หาดเขาเต่า ทำให้จุดชมวิวยาวของวัดนี้มีความสวยงามเป็นอย่างมาก สามารถมองเห็นถึงเกาะสิงโต และเกาะเต่าได้ในระยะใกล้มากกว่าจุดชมวิวยื่น ๆ ส่วนภายในตัววัดตั้งอยู่บนภูเขาที่เรียกว่า “เขาเต่า” บางส่วนของวัดถูกสร้างเป็นถ้ำจำลอง และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทางวัดได้สร้างขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพระบรมโพธิสัตว์ หลวงปู่ทวด พระสังกัจจายน์ หลวงพ่อโต เจ้าแม่กวนอิมพันมือ หลวงพ่อโสธร พระแม่ธรณี ฤาษี นอกจากนี้ยังมีประติมากรรมเต่า

และมังกร นอกจากนี้จุดเด่นของวัดที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพลาดไม่ได้คือ การเดินขึ้นไปสักการะพระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ของพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย อีกทั้งวัดแห่งนี้มีบันไดที่สร้างขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการผจญภัย ซึ่งเป็นทางเชื่อมต่อให้ลัดเลาะไปตามป่าละเมาะ แล้วจะพบเจหาดทรายน้อยนั่นเอง

ภาพที่ 4.3 วัดถ้ำเขาเต่า

3) หาดทรายน้อย

หาดทรายน้อยห่างจากตัวเมืองหัวหินประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นชายหาดเล็กๆ กว้างประมาณ 300 เมตร จะมีลานหินขนาดใหญ่ ซึ่งด้านข้างของหาดขนานด้วยหน้าผาสูง ประทับกับน้ำทะเลสีเขียวใสกับทรายสีขาว บนเกาะมีเปลือกหอยชนิดต่าง ๆ ทั้บถมกันอยู่มากมาย แต่เดิมนั้นเป็นชายหาดที่เงียบสงบมีเพียงแค่ชาวบ้านในพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมตกปลา ชมวิวทิวทัศน์ รับประทานอาหาร และพักผ่อนกัน ซึ่งจากลักษณะของชายหาดมีลักษณะพิเศษ คือ ค่อนข้างชันทำให้คลื่นหาดทรายน้อยจะใหญ่กว่าปกติเวลาคลื่นซัดเข้าหาฝั่งก็จะมีเสียงดังเกิดละอองและฟองน้ำจำนวนมาก มีความสวยงามแปลกตากว่าชายหาดทั่วไป จึงกลายเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติมานอนอาบแดด และเล่นน้ำ

ภาพที่ 4.4 หาดทรายน้อย

4) โครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่

โครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ 78 ไร่ เฉพาะพื้นที่ด้านทิศตะวันออกเท่านั้นที่พื้นที่ราบสามารถเลาะไปจนถึงชายทะเล มีพันธุ์ไม้นานาพรรณขึ้นหนาแน่นไปกับชายหาด ทำให้มองดูร่มรื่นและยังเป็นแหล่งผลิตหัตถิภัณฑ์คุณภาพเยี่ยม หรือเป็นที่รู้จักกันในนาม “หัตถิภัณฑ์เขาเต่า” ทำให้บริเวณนี้เป็นอ่าวทอดโค้งจากชายหาดด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งตลอดความยาวและเงียบสงบอยู่ในกำพวงของภูเขา อดีต ณ ที่แห่งนี้ถูกทิ้งร้างเป็นเวลายาวนาน ต่อมาต้นไม้ใหญ่ถูกโค่นถางป่าพร้อมกับชีวิตของสัตว์ป่าถูกล่า แล้วใช้พื้นที่แห่งนี้เป็นการเพาะปลูก จนหมดแร่ธาตุอาหารแล้วก็ถูกทิ้งร้างเหลือเพียงแค่ฝุ่นทรายตามผิวดิน จนกลายเป็นความแห้งแล้งแปรเปลี่ยนไปเป็นทะเลทราย ต่อมาปี พ.ศ. 2508 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินมา โดยบังเอิญได้ทรงทอดพระเนตรถึงความแห้งแล้งของแผ่นดินนี้ ทรงมีพระราชดำริที่จะพลิกฟื้นแผ่นดินหาดทรายใหญ่ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรในท้องถิ่นนั้นและท้องถิ่นทั่วกันดารอื่น ๆ ให้เห็นว่า แม้จะเป็นดินเลวแค่ไหนก็ตาม ถ้าได้มีการบำรุงรักษาก็สามารถสร้างอุดมสมบูรณ์ให้ทำการเกษตรได้มีโครงการต่างๆ เกิดขึ้นมากมายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงติดตามการพัฒนาพื้นที่แห่งนี้ด้วยพระองค์เอง จนเป็นโครงการพระราชดำริสวนหาดทรายใหญ่ในปี พ.ศ. 2526 และได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาพื้นที่ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ปลูกต้นไม้ทดแทน ทั้งพื้นราบ และบนภูเขา ให้นำสัตว์ป่าที่หายากใกล้สูญพันธุ์มาเลี้ยง เพื่อย้ายพันธุ์และปล่อยกลับคืนสู่ธรรมชาติต่อไป
2. ให้ปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมดให้มีความสวยงามตามธรรมชาติ และเสริมด้วยไม้ดอกชนิดต่าง ๆ
3. ให้เป็นเขตพระราชฐานที่สามารถรับแขกเมืองได้
4. ให้เป็นสถานที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษาธรรมชาติในเรื่องของต้นไม้และสัตว์ป่า
5. ให้เป็นสมบัติของชาติที่มีคุณค่าสืบไป (โครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่: ออนไลน์)

ภาพที่ 4.5 สวนป่าหาดทรายใหญ่

ที่มา : ศูนย์การทหารราบ, (ม.ป.ป.).

5) เกาะสิงโต

เกาะสิงโตตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออก จากสวนสนประดิพัทธ์ไปประมาณ 800 เมตร เป็นเกาะเล็ก ๆ รูปร่างคล้ายสิงโตนอนหมอบหันหน้ามาทางทิศเหนือ ที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมไปดำน้ำเหมาะสำหรับตกปลา นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือได้ที่หมู่บ้านเขาตะเกียบ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 45 นาที

ภาพที่ 4.6 เกาะสิงโต

ที่มา : Painaidii, (ม.ป.ป.)

6) เกาะเต่า

เกาะเต่าเป็นภูเขาเล็ก ๆ หันหน้าทำคลื่นลมกับท้องทะเล ช่วงน้ำลงจะปรากฏเป็นหาดทรายกว้างใหญ่ ซึ่งบริเวณนี้มีชายหาดเล็กๆและสะอาดนั่นคือ หาดทรายน้อย และหาดทรายใหญ่ ณ ที่แห่งนี้ มีหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชาวประมง มีเรือหาปลาจอดเรียงรายอยู่บริเวณชายหาด อีกทั้งมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่หันพระพักตร์ออกสู่ทะเล

ภาพที่ 4.7 เกาะเต่า หรือเขาเต่า

ภาพที่ 4.8 เรือประมงของชุมชนที่จอตริมหาด ณ บ้านเขาเต่า

2. ทูทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

หมู่บ้านเขาเต่าเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ริมชายหาดเขาเต่า ที่ยังคงเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและสงบ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการประมงเรือเล็ก ในช่วงที่ไม่ได้ออกเรือจะมีเรือประมงของชาวบ้านจอดเรียงรายอยู่ริมชายหาดเพื่อรอเวลาออกไปสู่ท้องทะเลโดยผู้เป็นสามีไปออกเรือ และผู้หญิงอยู่กับบ้าน แต่ก็จะมีบางส่วนที่ทำอาชีพประมงน้ำจืด โดยเลี้ยงปลาในกระชังริมอ่างเก็บน้ำ ดังนั้น ชาวบ้านในชุมชนนี้จะมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการประมงที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษและจากประสบการณ์การทำประมงมาเป็นเวลาช้านาน

ภาพที่ 4.9 หมู่บ้านชาวประมงเขาเต่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สำคัญของชุมชนบ้านเขาเต่าคือ การทำประมงเรือเล็ก และการแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ การทำประมงเรือเล็กและวิถีชีวิตที่อยู่กับทะเลมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดการเรียนรู้และสั่งสมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการออกเรือเพื่อหาปู ปลา กุ้ง หอย จากทะเล การคาดเคย (กุ้งตัวเล็ก ๆ ที่ใช้ทำกะปิ) และการแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ การทำกะปิ น้ำพริกจาก ปลาทะเลต่าง ๆ และอาหารท้องถิ่น เช่น ผัดผั่ว ต้มย่าน้ำใสใส่ใบกระเพรา เป็นต้น จำสับตำรวจไสว ทองชุม ผู้นำชุมชนเขาเต่า กล่าวถึง อาชีพประมงและอาหารท้องถิ่นของชุมชนเขาเต่า ซึ่งสะท้อนถึง องค์ความรู้ที่สั่งสมจากท้องทะเล การเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของท้องทะเลในการประกอบอาชีพ ประมงชายฝั่ง การออกเรือปลาหมึกหรือออกปลาหมึก ชาวบ้านจะออกทะเลในตอนเย็นและจะเข้า ชายหาดในตอนเช้า จากนั้นจะมีพ่อค้ามารับซื้อและมีชาวบ้านมาซื้อเพื่อประกอบอาหาร ส่วนเรือจับ กุ้ง ชาวบ้านจะออกไปช่วงตอนค่ำ ๆ ส่วนในช่วงเวลาระหว่าง 8 ค่ำ ถึง 14 ค่ำนั้น ชาวบ้านจะไม่ออก เรือ เพราะน้ำทะเลจะนิ่ง (Neap tide) กล่าวคือ น้ำทะเลขึ้นลงจะเปลี่ยนแปลงน้อยหรือน้ำตาย (วิกิพี เดีย สารานุกรมเสรี, 2560) นั่นคือ ปฏิภานของน้ำทะเลจะไม่ไหล ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ชาวบ้าน เรียกกันว่า ทะเลไม่เดิน แต่ถ้าเป็นช่วงเวลาระหว่าง 15 ค่ำถึง 7 ค่ำ น้ำทะเลจะเดิน ซึ่งน้ำทะเลนั้นจะ ไหลดูกลง เวลานั้นน้ำทะเลจะเชี่ยวมาก ซึ่งเวลาน้ำลงน้ำทะเลไหลไปทางทิศใต้ และเวลาน้ำลงขึ้น น้ำทะเลจะไหลไปทางทิศเหนือ หากลองมองไปไกล ๆ จะเห็นเหมือนน้ำไม่ไหล แต่พอเราลงไปยืนน้ำ จะไหล เหมือนมันจะดึงเราไป นั่นคือเวลาน้ำขึ้นน้ำลงจัด ส่วนอาหารท้องถิ่นก็มี อาหารทะเล ที่ ชาวบ้านอาชีพประมงนำไปขายภายในหมู่บ้าน ก็ไม่เพียงพอ เนื่องจากในชุมชนเขาเต่ามีเรือเล็กเพียง ประมาณ 50 ลำเท่านั้น แต่ชาวบ้านก็อยู่กันอย่างพอเพียง จำสับตำรวจไสว ทองชุม เล่าอีกว่า “อย่าง รับจ้างแกะอวน 200 - 300 บาทก็อยู่ได้แล้ว จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงทุนทาง สังคมของชุมชนเขาเต่าที่เป็นโครงสร้างสังคมอันแข็งแกร่ง ด้วยวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง

ศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่า

ศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่าเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในหมู่บ้านเขาเต่า ซึ่งเกิดขึ้น จากเสด็จเยี่ยมเยือนราษฎรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และได้ทรงเห็นถึงสภาพ ปัญหาต่าง ๆ ของที่แห่งนี้ รวมถึงการว่างงานในช่วงฤดูมรสุมที่ชาวประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักของ หมู่บ้านนี้ ไม่สามารถออกเรือหาปลาได้ พระองค์ท่านจึงพระราชทานอาชีพเสริม คืออาชีพทอผ้า ให้ กลุ่มแม่บ้านชาวประมงเพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกจากการออกเรือหาปลา โดย จัดเจ้าหน้าที่จากจังหวัดราชบุรีมาสอนการทอผ้าที่กระตุก การย้อมผ้า การออกแบบลวดลาย การตัด เย็บให้แก่ชาวบ้านเขาเต่า และมีการทอผ้าที่กระตุกขาว-ดำ 9 เส้น (หมายถึงรัชกาลที่ 9) เพื่อนำไป ประดับที่ที่บริเวณหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู และสำนึกในพระมหา กรุณาธิคุณ สินค้าที่เป็นผลผลิตจากงานหัตถกรรมที่มีหลากหลายรายการโดยเน้นคุณภาพฝีมือจาก

กลุ่มสตรีทอผ้า ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้าผ้าถุง ผ้าโสร่ง ผ้าฝ้ายยกดอก และผ้าฝ้ายสีต่าง ๆ สำหรับการตัดเย็บเสื้อผ้า นอกจากนั้น ศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่ายังคงทำหน้าที่สืบสานงานศิลปหัตถกรรมทอผ้าที่กระตุก อาชีพพระราชทานที่พระองค์ท่านได้พระราชทานให้ไว้ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกฝนการทอผ้าของนักเรียนนักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจการทอผ้า รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถมาเที่ยวชม ทดลองทอผ้า และเลือกซื้อผ้าฝ้ายทอมือเป็นของฝากของที่ระลึก

ภาพที่ 4.10 ศูนย์ฝึกอบรมทอผ้า หมู่บ้านเขาเต่า

ประเพณีแข่งขันเรือยาว

การแข่งขันเรือยาวประเพณีเป็นมรดกวัฒนธรรมทางสายน้ำที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำ เรือ และผู้คน บนพื้นฐานความสามัคคีพร้อมเพรียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชนเขาเต่า ที่ร้องเสียงดังว่า “เฮ้า.....ฮุย เล่ ฮุย.....” พร้อมกับเสียงเชียร์ที่ดังสนั่นที่มีอรรถรสกระตุ้นให้ผู้ชมคล้อยตาม ส่งผลให้ทีมเรือยาวของตนเข้าสู่เส้นชัย ไม่ใช่เพียงเพราะเงินรางวัล แต่เป็นเพราะสักครั้งหนึ่งในชีวิตกับถ้วยรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ เหนือเกล้าของคนไทย โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2551 พระองค์ฯ ได้เสด็จมาทอดพระเนตรการแข่งขันเรือยาวประเพณี และพระองค์ยังได้ทรงพระราชทานถ้วยรางวัลให้แก่ผู้ชนะเลิศการแข่งขันเรือยาวประเพณีในครั้งนั้นด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 25 กันยายน 2556) ซึ่งเป็นกำลังใจอย่างดีให้กับฝีพายทุกคนที่ลงแข่งขัน พาดฝีพายด้วยความเร็วของความ พร้อมเพรียง ความอดทน ความแข็งแรงของร่างกาย ยิ่งต้องการชัยชนะมากขึ้นเท่าไร ก็ต้องสามัคคีกันเพิ่มขึ้นเป็นร้อยเท่าพันเท่า เพราะกว่าจะเข้าเส้นชัยได้นั้น สำหรับฝีพายทุกคนแล้วมันไม่ใช่เรื่องง่ายเลย สำหรับประเพณีการแข่งขันเรือยาวจะมีการจัดเพียงปีละครั้งในช่วงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งการจัดงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นในช่วงเทศกาลทอดกฐินทอดผ้าป่า ซึ่งจะตรงกับฤดูน้ำหลาก พร้อมทั้งเป็นการแข่งขันเรือยาวที่ยิ่งใหญ่ประจำอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจัดขึ้นบริเวณอ่างเก็บน้ำเขาเต่าซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวไว้แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่บ้านเขาเต่าอีกด้วย

3. ทูทางสังคม ในหมู่บ้านเขาเต่า ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางเครือญาติซึ่งส่งผลต่อความสามัคคีและความร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน คณะกรรมการชุมชน กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คนในหมู่บ้านเขาเต่าโดยส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันและรู้จักกันกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเทศกาล เช่น ลอยกระทง ปีใหม่ เป็นต้น

มีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งมีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งตามข้อกำหนดของเทศบาลเมืองหัวหินเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองหัวหิน ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการและเลขานุการ กรรมการฝ่ายการคลัง กรรมการฝ่ายปกครอง ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่ายการศึกษา กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน กรรมการฝ่ายสาธารณสุข และกรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ช่วยเหลือเทศบาลในการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและรักษาสีน้ำเงินสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม พัฒนา บูรณะ รักษา ศิลปะ จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพการทอผ้าและหารายได้เสริมนอกเหนือจากการประมงเรือเล็ก คณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ฝ่ายขาย ฝ่ายการตลาด และเหรัญญิก คณะกรรมการกลุ่มมีวาระ 2 ปี วัตถุประสงค์การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า มีดังนี้

- 1) เพื่อสืบสานอาชีพพระราชทาน
- 2) เพื่อสร้างงานและกระจายรายได้ให้แก่สมาชิก คนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง
- 3) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานให้อยู่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป

นอกจากนั้น ยังมีวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล ซึ่งมีโครงสร้างคณะกรรมการเหมือนกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า และมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงานและกระจายรายได้ให้แก่สมาชิก คนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง

2. ชุมชนเขาตะเกียบ

เขาตะเกียบ เป็นเขาหินปูนที่มีสองลูกที่อยู่ใกล้กัน และมีเขตกินยื่นออกไปในทะเล ซึ่งชื่อนี้มาจากตำนานตามองถ่าย ที่มีลูกสาวสวยมาก ต่อมาเมียขี้เมาเมาเมาหมายปองและได้มาสู่ขอพร้อมกันถึง 2 คน จนทำให้ยายรำพึงผู้เป็นภรรยาทะเลาะกับตามองถ่ายผู้เป็นสามี เพราะต่างคนก็จะยกลูกสาวให้กับผู้ชายที่ตนชอบ สุดท้ายก็ไม่สามารถเลือกได้ว่า จะยกให้ใคร ด้วยความโมโหสองฟัวเมียจึงฉีกร่างลูกสาว

ออกเป็น 2 ส่วนและขว้างปาของที่มากับขบวนชั้นหมากกระจายไปทุกทิศทาง และหนึ่งในชิ้นส่วนของขบวนฯ คือ ตะเกียบก็ได้มาตกที่แห่งนี้ มีลักษณะเป็นหิน 2 แ่งยาว ๆ จึงเรียกว่า “เขาตะเกียบ” (Huahin Pocket Guide, 2004) ซึ่งเป็นสถานที่ชมวิวที่สามารถมองเห็นชายเขาตะเกียบ อยู่ห่างจากตัวไปทางทิศใต้ประมาณ 14 กิโลเมตร โดยมีชุมชนเขาตะเกียบอยู่ก่อนถึงทางขึ้นเขา เขาตะเกียบเป็นเขาที่ยื่นออกไปในทะเลมีโขดหินสวยงาม เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติขนาดใหญ่หันหน้าออกสู่ทะเลบนยอดเขามีทางเดินขึ้นไปสามารถชมทิวทัศน์ของท้องทะเลและตัวเมืองหัวหินได้อย่างชัดเจน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2560)

1.1 ทิวทากายภาพของชุมชนเขาตะเกียบ ประกอบด้วย ชายหาดเขา วัดเขาตะเกียบ ตะเกียบ ซิเคด้ามาร์เก็ตหรือตลาดจ๊กจั่น และตลาดมะขาม ดังต่อไปนี้

1) ชายหาดเขาตะเกียบ อยู่บริเวณรอบ ๆ เขาตะเกียบทั้งสองฝั่ง ฝั่งด้านทิศเหนือเป็นชายหาดเดียวกับชายหาดหัวหินที่ทอดยาวต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นชายหาดยาวความยาว 1.5 กิโลเมตร โดยมีความลาดชันน้อยซึ่งมีเนื้อทรายขาวละเอียด น้ำไม่ลึก เหมาะกับการลงเล่นน้ำ และสามารถแวนมัสการพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรองค์ใหญ่บริเวณเชิงเขาตะเกียบได้ ส่วนด้านฝั่งทิศใต้จะติดกับหาดสวนสนประดิพัทธ์ ชายทะเลฝั่งด้านนี้ค่อนข้างจะเงียบสงบ และมีความเป็นธรรมชาติ มีบริเวณหาดทรายกว้าง ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งที่เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหัวหินก็绝不会พลาดในการเที่ยวชม (ThaiHRhub, 2015)

ภาพที่ 4.11 ชายหาดเขาตะเกียบ

2) **วัดเขาตะเกียบ** ตั้งอยู่บนเขาตะเกียบที่สูงตระหง่านมีน้ำทะเลล้อมรอบ เล่าต่อ ๆ กันมาว่าวัดแห่งนี้สร้างมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยพระอาจารย์สุต โฆษกะบัณฑิต ได้จาริกมาจากเขมร มาพำนักอยู่และได้สร้างวัดแห่งนี้ ในเวลาต่อมาปี พ.ศ. 2500 ท่านได้มรณภาพลง ทำให้วัดแห่งนี้ร้างจนมาถึงปี พ.ศ. 2521 มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า พระวีระศักดิ์ กิตติวโร (พระครูพิพัฒน์วรกิตติ เจ้าคณะตำบลหนองแก ในปัจจุบัน) ได้เดินธุดงค์มาพำนักครั้งแรกไม่มีญาติให้

พระภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกาอยู่เลย และเปิดเป็นสำนักสงฆ์เพื่ออบรมพระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก และอุบาสิกา ปรากฏว่ามีพระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษาเป็นจำนวนมาก และในปี พ.ศ. 2536 ท่านจึงได้ขอยกขึ้นเป็นวัดเขาตะเกียบ และในปีต่อมาได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และท่านได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส และเจ้าคณะตำบลในเวลาต่อมา หลังจากนั้นชาวบ้านได้ช่วยกันถมทางขึ้นวัด ท่านได้ชักชวนญาติโยมมาร่วมกันสร้างจนเจริญมาถึงปัจจุบันนี้ ปัจจุบันมีญาติโยมทั้งชาวไทยและต่างประเทศขึ้นมาเที่ยวกันมากขึ้น ท่านจึงได้ตัดสินใจทำให้เป็นวัดเปิด ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะนิยมไปกราบสักการะเจดีย์ที่บรรจุพระทันตธาตุ (พระธาตุเขี้ยวแก้ว) ที่ตั้งอยู่บนวิหารบนยอดเขามีบันไดให้เดินถึง 128 ขั้น ส่วนอีกฟากฝั่งหนึ่งทางด้านทิศตะวันออก เป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมพันมือขนาดใหญ่ อีกทั้งศาลเจ้าพ่อกวนอู และพระสังกัจจายน์ ซึ่งบรรยากาศโดยรอบได้สร้างเก๋งจีนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับด้านทิศเหนือก็จะมีปฏิมากรรมทางพระพุทธศาสนาอีกหลากหลายให้เดินเยี่ยมชม ทั้งรอยพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรขนาดใหญ่ ตั้งตระหง่านอยู่ที่บริเวณเชิงเขา ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งจุดเด่น ที่เห็นได้หากมองมาจากชายหาดหัวหิน และอีกหนึ่งเอกลักษณ์ของเขาตะเกียบที่นักท่องเที่ยวต้องพบเจอคือ “ลิง” ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถนั่งอมยิ้มขบขันกับความน่ารักของมัน (Huahin Pocket Guide, 2004)

ภาพที่ 4.12 สิ่งประดิษฐานในวัดเขาตะเกียบ

4) ชิเคด้า มาร์เก็ต หรือตลาดจ๊กจั่น

เป็นตลาดยามค่ำคืนที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกือบ 10 ไร่ เปิดขายทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ตลาดแห่งนี้ได้รับการปรับปรุงจากบ้านพักสุดหรูแนวบูติคอายุกว่า 60 ปี ให้กลายเป็นศูนย์กลางงานศิลปะ งานฝีมือ บรรยากาศโดยรอบบอบอวลด้วยความคิดสร้างสรรค์จากศิลปินที่มาแสดงอย่างเสรีภาพในยามค่ำคืน จากชมรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มเล่นนิทาน กลุ่มละคร กลุ่มเต้นรำ กลุ่มถ่ายภาพ กลุ่มนักแสดงเปิดหมวก เป็นต้น ซึ่งการแสดงเหล่านี้จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาสร้างสีสันและเสริมสร้างสุนทรีภาพในบริเวณ Tropical garden อีกทั้งมีการแสดงนิทรรศการศิลปะ ซึ่งจุดประสงค์ของการสร้างสถานที่นี้เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาที่ศึกษาทางด้านศิลปะมีพื้นที่ในการแสดงผลงานแก่สาธารณชนมากขึ้น รวมถึงการสร้างรายได้ให้กับประชาคมท้องถิ่น (Cicadamarket, 2011)

ภาพที่ 4.13 ร้านขายของที่ระลึกในตลาดชิเคด้า

ที่มา : ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ (2016)

5) ตลาดมะขาม (Tamarind market)

เป็นอีกตลาดหนึ่งที่เปิดขายยามค่ำคืน อยู่ใกล้กับตลาดชิเคด้า โดยอิงกับธรรมชาติของพื้นที่ที่แวดล้อมไปด้วยบรรยากาศใกล้กับทะเล กับต้นมะขามขนาดใหญ่หลายต้นที่ถูกอนุรักษ์เอาไว้ สร้างความรื่นรมย์ให้กับผู้มาจับจ่ายซื้อของในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

ภาพที่ 4.14 บรรยากาศภายในตลาดมะขาม

2. พุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

มีหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ ที่ติดกับเขาตะเกียบ เป็นวิถีชีวิตที่อยู่กันอย่างเรียบง่าย ครอบคลุมจากถนนไปจนถึงเชิงเขา ตลอดแนวถนน ทั้งสองฝั่งรายล้อมไปด้วยร้านค้า และร้านอาหาร ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาแวะเวียนและเลือกซื้อของทะเลสดใหม่ คุณภาพดี ราคาย่อมเยาว์จากพ่อค้าแม่ค้าชาวท้องถิ่นที่วางขายเรียงรายอยู่ระหว่างทางจำนวนมากที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านชาวประมง และเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดสำหรับการขายปูม้าที่ขึ้นชื่ออย่างมากของหัวหิน (ThaiHRhub, 2015) นอกจากนี้ยังสามารถขึ้นเรือจากหมู่บ้านชาวประมงไปเที่ยวยังเกาะสิงโต เพื่อไปตกปลาหรือป็นเขาที่นั่นได้ ด้วยเหตุนี้ ตลาดหมู่บ้านชาวประมง จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.15 หมู่บ้านชาวประมงและวิถีชีวิตของชุมชนเขาตะเกียบ

ในด้านความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรม ลุงเย็น ทองเที่ยง ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนตะเกียบมานานกว่า 80 ปี กล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์โอเคเนชั่นว่า ชุมชนแห่งนี้ถึงจะเป็นในยุคของสังคมแห่งความเจริญหรือยุคคนรุ่นใหม่ แต่ชุมชนแห่งนี้ยังคงอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่ของพ่อแม่ ในแต่ละครอบครัวต้องจัดสร้างวัวเทียมเกวียนขึ้นมาครอบครวละ 1 เล่มหรืออาจมากกว่านั้น ซึ่งใช้วัสดุจากกระบอกลังไม้ไผ่ ตัดเป็นท่อนไม้นานักและเจาะกระบอกลังไม้ไผ่ตรงกลางให้เป็นร่อง สองข้างซ้ายขวาก็เป็นกระบอกลังไม้ไผ่เปรียบเสมือนวัว 2 ตัวเทียมเกวียนอยู่ อีกทั้งตกแต่งด้วยกระดาษสีเพื่อให้เกิดความสวยงาม ใช้ดินเหนียวหรือดินน้ำมันปั้นเป็นหุ่นตุ๊กตาชายหญิงและเด็กตามจำนวนผู้อาศัยของแต่ละครอบครัว หลังจากนั้นนำไปใส่ไว้ในกระบอกลังไม้ไผ่ แล้วยังต้องมีหอม กระเทียม พริก น้ำปลา น้ำข้าวสาร และเครื่องปรุงต่าง ๆ ห่อไว้ในวัวเทียมเกวียนแต่ละเล่ม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเตรียมพร้อมในเวลาเดินทางไกลนั่นเอง โดยจะต้องนำเกวียนทุกเล่มเข้ามาทำในพิธีกรรมทางศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดคาถาจากปาฏิโมกข์ และพระปริยัติทั้ง 8 ทิศ หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะนำเกวียนแต่ละเล่มพากันเดินไปประกอบพิธีไหว้และวางไว้ตามป่า ชายเขา หรือชายทุ่ง ต้องเป็นบริเวณที่ไม่มีผู้คนสัญจรไปมา เพื่อให้สิ่งชั่วร้าย โรคภัยไข้เจ็บหายไป และอธิษฐานให้ได้พบกับความสุขความเจริญ แต่เมื่อชาวบ้านได้วางเกวียนไว้แล้วก็ต้องเดินกลับออกมาโดยไม่ต้องหันหลังกลับไปมองอีก

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมความเจริญจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในชุมชนบ้านตะเกียบ แต่พวกเขายังคงอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่และการประกอบพิธีแบบดั้งเดิมให้คงอยู่สืบต่อไปจนรุ่นลูกหลาน เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของประเพณีที่มีมาแต่โบราณ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านอย่างลุงเย็นเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน เพราะคนในหมู่บ้านมีความเชื่อกันว่าเป็นการสืบชะตาชีวิต ให้พบแต่สิ่งที่ดีงาม เปรียบเสมือนการส่งเคราะห์หรือการสะเดาะเคราะห์ให้หมดไปนั่นเอง

ภาพที่ 4.16 การทำวาวเทียมเกี่ยวจากรอบอกไม้ไฟเพื่อใช้ในพิธีสะเดาะเคราะห์
ที่มา : นายเกาะหลัก (2551)

นอกจากนั้น ชาวบ้านในชุมชนบ้านตะเกียบ ยังคงร่วมกันอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีทำบุญทุ่ง ซึ่งยึดถือสืบทอดปฏิบัติกันมายาวนานกว่า 100 ปี นับเป็นประเพณีท้องถิ่นเก่าแก่หาได้ยาก จัดขึ้นในเดือนเมษายน-เดือนกรกฎาคม ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับความสะดวกของชาวบ้านในชุมชนว่ามีความพร้อมในช่วงเดือนไหน เพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาล และชะล้างสิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน เนื่องจากในอดีตไม่มีหมอ มีเพียงแต่หมอดามบ้าน และหมอไสยศาสตร์ที่ชาวบ้านต้องพึ่งพายามเจ็บป่วย ทำให้ประเพณีทำบุญทุ่งเกิดขึ้นมาในช่วงนั้นสืบมา โดยพิธีกรรมนี้จะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์และฉันภัตตาหารกลางทุ่ง โดยไม่มีการบิณฑบาต ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นการสืบชะตาชีวิตหรือการสะเดาะเคราะห์ เอาสิ่งไม่ดีและความชั่วร้ายออกไปจากครอบครัวเพื่อให้พบแต่สิ่งที่ดีงาม โดยชาวบ้านทั้งคนเฒ่า คนชรา และคนหนุ่มสาวต่างนำอาหารคาวหวานมาทำบุญเลี้ยงพระเพล

การทำบุญเพื่อขอฝน เล่ากันว่าปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลต้องมีการทำบุญเพื่อขอฝน โดยเลือกสถานที่ที่ชาวบ้านไปมาสะดวกและเป็นศูนย์กลางของประชาชน ตั้งศาลเพียงตาและปักฉัตรนำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปปลาช่อน ๒ ตัว เอาวางไว้บนบ่อน้ำหรือแอ่งเก็บน้ำที่ขุดขึ้นใกล้ ๆ แต่บางแห่งก็ตัดพิธีนี้ออกไปจัดเหมือนทำบุญธรรมดา นิมนต์พระมาสวดมนต์เย็น แต่ต้องมีการขอฝน มีชาวบ้านเรียกว่า คาถาปลาช่อน รุ่งเช้าชาวบ้านก็นำสารบิณฑบาตไปถวายพระ เมื่อฉันเสร็จให้พรและสวดคาถาขอฝนอีกก็เสร็จพิธี การทำบุญลาน คือ การทำบุญที่ลานนวดข้าวถือเป็นการทำบุญข้าวใหม่ประจำปี โดยประมาณเดือนสาม ดังนั้นจึงเรียกอีกชื่อว่า ทำบุญเดือนสาม คือเมื่อชาวบ้านเก็บ

เกี่ยวข้าวใหม่เรียบร้อยแล้วก็จะกำหนดวันทำบุญ นิยมเลือกทำที่ลานชายทุ่ง และอยู่ในชุมชนหนาแน่น แล้วไปนิมนต์พระที่วัดในหมู่บ้านของตนมาเจริญพระพุทธมนต์เย็นและฉันเช้า ในวันเจริญพระพุทธมนต์เย็นนั้นชาวบ้านจะนิยมนำข้าวหลาม (เผาข้าวหลาม) เพราะข้าวหลามเป็นข้าวใหม่แต่ละบ้านจะเผากันมาก คือทำแจกจ่ายลูกหลานและนำไปทำบุญข้าวเปลือกด้วย ถือว่าเป็นการบูชาพระคุณแม่โพสพ ในตอนเช้าชาวบ้านก็จะนำสำรับกับข้าวพร้อมข้าวหลาม ข้าวเปลือกถวายพระ เมื่อพระฉันเสร็จก็จะให้พรเป็นอันเสร็จพิธี ประเพณีทำบุญกลางทุ่งแสดงให้เห็นถึงการนึกถึงบุญคุณเป็นการบูชาพระคุณแม่โพสพประเพณีทำบุญกลางทุ่ง มี ๒ อย่าง คือทำบุญเพื่อขอฝน และทำบุญลาน (ทำบุญข้าวใหม่หรือทำบุญข้าวหลาม)

ภาพที่ 4.17 ประเพณีการทำบุญทุ่ง
ที่มา : นายเกาะหลัก (2551)

1.3 ทูทางสังคม ของชุมชนเขาตะเกียบ คือ ความสัมพันธ์อันเครือญาติของคนในชุมชนและรู้จักกันเป็นส่วนใหญ่ มีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งมีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งตามข้อกำหนดของเทศบาลเมืองหัวหินเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองหัวหิน ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการและเลขานุการ กรรมการฝ่ายการคลัง กรรมการฝ่ายปกครอง ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่ายการศึกษา กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน กรรมการฝ่ายสาธารณสุข และกรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ช่วยเหลือเทศบาลในการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและรักษาสีน้ำผึ้ง ส่งเสริม พัฒนา บุรณะ รักษาศิลปะ จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังมีสมาคมประมงเรือเล็ก-หัวดอน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของชาวประมงเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสมาชิกและคนในชุมชน รวมถึงชุมชนใกล้เคียง

3. ชุมชนบางไทรน้อย

คุณลุงสานิต ศรีคำ ประธานชุมชนบางไทรน้อยได้เล่าความเป็นมาของชุมชนแห่งนี้ให้ฟังว่า หมู่บ้านบางควายในชุมชนบางไทรน้อยนี้เริ่มมีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานกันเพียงไม่กี่ครอบครัว แต่ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่ชุมชนแห่งนี้มีแหล่งน้ำจืด และเป็นเส้นทางค้าขายระหว่างเพชรบุรี-หัวหิน-ปราณบุรี หมู่บ้านแห่งนี้จึงเป็นจุดนัดพบของพ่อค้าแม่ค้าแห่งหนึ่งเช่นกัน จนกระทั่งราว ๆ ปี พ.ศ.2450 หมู่บ้านบางควายเริ่มมีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่กันอย่างหนาแน่น จึงมีคนเริ่มทำบุญกันมากขึ้น แต่ในช่วงเวลานั้นมีเพียงแต่วัดโดนดหลวงกับวัดหัวหิน โดยชาวบ้านต้องนั่งเกวียนกันไปทำบุญ ทำให้ค่อนข้างลำบากในการเดินทาง ต่อมาชาวบ้านจึงได้ไปอาราธนากับหลวงพ่อนาคว่าช่วยนิมนต์พระจากวัดหัวหินให้มาเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรที่หมู่บ้านบางควายบ้าง เพื่อเป็นการอนุเคราะห์แก่ชาวบ้านในการทำบุญ และมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงได้เกิดการสร้างวัดไทรน้อยที่ยังคงอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

1.1 ทิวทางกายภาพ ของชุมชนไทรน้อย ประกอบด้วย วัดไทรน้อย ท่าเทียบเรือประมงพื้นบ้านและชายหาด

1) วัดไทรน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านบางไทรน้อย ตำบลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 34 ไร่ 2 งาน 80 ตารางวา ตั้งเมื่อพ.ศ.2452 โดยชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างขึ้น มีหลวงพ่อกเล็ก อินทวัณโณ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2457-2470 และเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินมาที่นี่ เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2505 พระครูอากรวัชรธรรม เจ้าอาวาสวัดไทรน้อย กล่าวถึงเรื่องเล่าขานที่ผ่านมากกว่า 50 ปี ซึ่งทำให้ชาวบ้านที่ต่างปลื้มปิติว่าครั้งหนึ่งเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินได้เสด็จพระราชดำเนินมาโดยไม่มีหมายกำหนดการล่วงหน้า ทำให้คนชุมชนบางไทรน้อยไม่มีวันลืม พระองค์ทรงเสด็จขึ้นกราบนมัสการพระประธานในอุโบสถหลังเก่าและยังทรงมีพระราชปฏิสันถารกับอดีตพระครูวิชิตคุณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดไทรน้อยและทรงพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ถวายเพื่อบำรุงกิจการต่างๆ ของวัดเพราะทรงเห็นว่าวัดมีเพียงอุโบสถไม้หลังเก่า ๆ เจ้าอาวาสจึงเก็บไว้เพื่อสร้างโบสถ์หลังใหม่ในปีพ.ศ. 2514 (ไทยพีบีเอส,2559) เป็นอุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 35 เมตร ลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ภูมิสงฆ์ ครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง ศาลาบำเพ็ญจำนวน 1 หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมไม้ 1 หลัง มีการลอดช่องใต้โบสถ์ยกสูงประมาณ 1 เมตร ช่วยรักษาโรคให้มีสุขภาพที่ดี ขอพรในสิ่งที่ตนปรารถนา และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2528 เขตวิสุงคามสี กว้าง 8 เมตร ยาว 35 เมตร ภายในมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพระประธานปูนปั้นประจำอุโบสถ ขนาดหน้าตักกว้าง 2.15 นิ้ว รอยพระพุทธรูปกว้าง 22 เซนติเมตร กว้าง 22 เซนติเมตร ยาว 1.30 เมตร นอกจากนี้วัดแห่งนี้สนับสนุนด้านการศึกษา โดยมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เปิดสอนเมื่อปี พ.ศ.2482 เป็นโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา

ภาพที่ 4.18 พระอุโบสถที่ได้รับการบูรณะแล้ว

ภาพที่ 4.19 การลอดใต้พระอุโบสถ

2) **ทำเทียบเรือประมงพื้นบ้าน** เป็นหนึ่งในสาธารณูปโภคพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบางทราย้อย ซึ่งที่นี่เป็นทำเทียบเรือเล็ก ๆ ที่ยื่นลงไปในทะเล อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ใกล้กับวัดทราย้อย ที่สามารถชมวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของคนในชุมชนบางทราย้อย

ภาพที่ 4.20 ทำเทียบเรือประมงพื้นบ้าน และวิถีชีวิตของชาวประมง

ที่มา : Pantip 2560

2. ทูทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ชุมชนบางทราย้อย เป็นชุมชนชาวประมงเรือเล็ก ทำประมงชายฝั่ง ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมทะเล มีวิถีชีวิตของชาวประมงเรือเล็กออกไปจับสัตว์ทะเลตามชายฝั่งในช่วงกลางดึก กลับเข้าฝั่งตอนเช้าตรู่

การแปรรูปอาหารทะเล สำหรับชาวประมงที่จับสัตว์ทะเลมาได้เป็นจำนวนมากก็จะมี การเก็บรักษาไว้ ด้วยวิธีการถนอมอาหารทะเล คือ การหมักเกลือ การตากแดด ฯลฯ ซึ่งเป็นการระเหยเอาน้ำออกให้สามารถเก็บไว้ได้นาน และให้รสชาติดีขึ้น เป็นกรรมวิธีของคนสมัยโบราณที่ไม่ซับซ้อน อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนช่วยในการถนอมรักษา แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารทะเล โดยมีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพให้น้อยที่สุด ซึ่งชาวบ้านชุมชนบางทราย้อยเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีการยึดอาชีพนี้มาแต่ดั้งเดิม มี

การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทะเล การทำปลาเค็มเป็นหนึ่งในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เนื่องจากการถนอมอาหารให้สามารถเก็บไว้รับประทานได้ในระยะเวลาที่นานมากขึ้น ที่ชุมชนบางไทรย้อยก็เช่นกันที่นิยมแปรรูปปลาเค็ม จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ขายดีของหมู่บ้านเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและสนใจสั่งซื้อกันเป็นจำนวนมาก เพราะมีรสชาติอร่อย กลมกล่อม กลิ่นหอม ซึ่งชาวบ้านบางไทรย้อยเล่าให้ฟังถึงวิธีการทำปลาเค็ม เริ่มแรกคือการตัดหัว เอาไส้ปลาออก และขอดเกล็ดปลา ส่วนที่เหลือเหล่านี้จะนำไปขายเป็นอาหารให้กับเป็ด หลังจากนั้นนำไปหมักกับเกลือแล้วนำไปตากแห้งที่ตะแกรงในวันที่มีแดดจ้าจะใช้ระยะเวลาเพียงแค่ครึ่งวัน แต่ถ้าวันไหนไม่มีแดดก็จะนำไปผึ่งลม ที่นี่จึงเรียกว่า ปลาแดดเดียว ส่วนจำนวนของปลาเค็มในแต่ละวันขึ้นอยู่กับปลาที่ชาวประมงหามาได้ นอกจากนี้ยังมีปลาหวานไว้จำหน่ายอีกด้วย

ภาพที่ 4.21 การแปรรูปปลาและการตากปลาเค็ม ณ ชายหาดชุมชนบางไทรย้อย

นอกจากนั้น ยังมีการทำปลาทุ้ง ซึ่งเป็นวิธีอาหารที่คนส่วนใหญ่นิยมรับประทานกันมาก เนื่องจากมีรสชาติอร่อย และนิยมนำปลาทุ้งไปทอดกินกับน้ำพริก ซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของคนในทุกรัฐภาค ด้วยกรรมวิธีการแปรรูปปลาทุ้งจากภูมิปัญญาของคนโบราณ โดยการนึ่งด้วยเตาถ่าน หลังจากที่ตั้งเหวี่ยงและไส้ปลาออก นำปลาไปล้างให้สะอาดแล้วไปแช่ในน้ำเกลือ จากนั้นจึงนำมาหั่นคอใส่เซ่งแล้วนำไปนึ่งกับเตาถ่านซึ่งจะมีกลิ่นหอมมาก สำหรับผู้ที่สนใจสามารถลองลิ้มชิมรสผลิตภัณฑ์ปลาทุ้งด้วยกรรมวิธีโบราณ ณ ชุมชนบางไทรย้อยได้ช่วงเช้าของทุก ๆ วัน

ภาพที่ 4.22 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาหนึ่ง

จากวิถีชีวิตชาวประมงของชุมชนบางไทรย้อยที่กล่าวมาข้างต้น กลายเป็นกิจกรรมหลักที่ทำกันทุก ๆ วัน จนได้รับการพัฒนาเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ณ ที่แห่งนี้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนเข้าไปเยี่ยมชม แต่อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันสัตว์น้ำในทะเลมีจำนวนลดลง เนื่องจากมีคนไปจับสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็ก หรือไปจับพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่พร้อมจะวางไข่ ก็อาจทำให้หยุดการเจริญเติบโตลงได้ ซึ่งเป็นการถูกทำลายไปโดยเปล่าประโยชน์ โดยเฉพาะปูม้าที่เป็นสัตว์ทะเลเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนั้น ชุมชนบางไทรย้อยจึงร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูสัตว์ทะเลเหล่านี้ ด้วยการจัดตั้งธนาคารปูม้า บริเวณท่าเทียบเรือประมงพื้นบ้าน โดยชาวบ้านบางไทรย้อยร่วมมือกันก่อตั้งธนาคารปูม้าขึ้นมา ด้วยความต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล โดยเฉพาะปูม้าที่ในปัจจุบันนี้เริ่มจะหาได้ยาก ดังนั้น การที่จะเพิ่มจำนวนปูม้าให้มากขึ้นในท้องทะเล ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของโครงการธนาคารปูม้าได้ทำความตกลงกันว่าถ้าชาวประมงที่เป็นสมาชิกไปออกเรือแล้วได้แม่ปูม้าที่มีไข่แก่ที่อยู่นอกกระดองมาให้นำมาบริจาคแก่ธนาคารปูม้า โดยจับใส่ไว้ในถังออกซิเจน รอจนกระทั่งแม่ปูคายไข่ออกมาและฟักเป็นตัวอ่อนของลูกปู หลังจากนั้นกลุ่มสมาชิกก็จะปล่อยลูกปูไปตามท่อพีวีซีที่มีการต่อเชื่อมจากบ่อฟักตัวลงสู่ทะเล ซึ่งแม่ปู 1 ตัวจะมีไข่เป็นตัวได้ประมาณ 7 แสนตัว แต่อัตราการรอดชีวิตของลูกปูที่ปล่อยไปนั้นมีเพียงร้อยละ 70 เท่านั้น ดังนั้น ธนาคารปูม้าจึงมีความจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา และอนุรักษ์พันธุ์ปูม้าที่กำลังจะหมดไป ถ้าหากยังถ้านำปูม้ามาฝากกับธนาคารมากเท่าใด ปูม้าในทะเลก็จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ และมีความยั่งยืนสืบเนื่องต่อไป

3. ทูทางสังคม

ชุมชนบางไทรย้อยมีความสัมพันธ์อันเครือญาติและรู้จักกันเป็นส่วนใหญ่เหมือนกับชุมชนเขาเต่าและชุมชนเขาตะเกียบ มีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งมีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งตามข้อกำหนดของเทศบาลเมืองชะอำเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองชะอำ ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธานชุมชน กรรมการและเลขานุการ กรรมการฝ่ายการคลัง กรรมการฝ่ายปกครอง ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่าย

การศึกษา กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน กรรมการฝ่ายสาธารณสุข และกรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ช่วยเหลือเทศบาลในการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและรักษาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม พัฒนา บุรณะ รักษาศิลปะ จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขับเคลื่อน เศรษฐกิจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้น ยังมีการรวมกลุ่มประมงเรือเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงานสร้างรายได้แก่ สมาชิก คนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง และการจัดตั้งกลุ่มธนาคารปูม้า มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ปูม้าที่กำลังเหลือน้อยลงทุกทีจากการประมง จึงได้มีข้อกำหนดให้สมาชิกกลุ่มประมงเรือเล็กที่จับปูม้าที่มีไข่ ให้นำปูมาไว้ในถังอนุบาลเพื่อให้ปูไข่ไข่และอนุบาลลูกปู จากนั้น ก็จะนำลูกปูไปปล่อยในทะเลตามความเหมาะสมเพื่อให้สามารถแพร่ขยายพันธุ์ให้ยังคงมีปูให้ทำการประมงต่อไป

โดยสรุปแล้ว ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อ ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนบางไทรน้อย ประกอบด้วย ทนทางกายภาพ ทนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ซึ่งทุนของชุมชนทั้ง 3 ด้าน ก็มีทั้งลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1) ทนทางกายภาพ ที่ทั้ง 4 ชุมชนมีเหมือนกันหรือคล้ายกัน คือ ทะเลและชายหาด เรือประมงที่จอดเรียงรายที่ชายทะเล แต่อย่างไรก็ดี ลักษณะทางกายภาพและภูมิศาสตร์ของพื้นที่และบริเวณโดยรอบในแต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกันไป ชุมชนที่ถือว่ามีทนทางกายภาพที่หลากหลายสวยงาม และน่าสนใจ คือ บ้านเขาเต่า กล่าวคือ มีชายหาดที่สวยงาม น้ำทะเลสวยใส มีจุดชมวิวดูที่วัด ถ้าเขาเต่าที่สามารถชมวิวดูทะเลจากที่สูง ทำให้เห็นวิวดูทะเลได้กว้างไกล สามารถมองเห็นชายหาดและภูเขาและเกาะต่าง ๆ รวมถึงทัศนียภาพโดยรอบได้อย่างน่าประทับใจ นอกจากนี้ ยังมีอ่างเก็บน้ำเขาเต่าซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำจัดเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งมีธรรมชาติแวดล้อมและวิวทิวทัศน์ที่สวยงามสำหรับ ชุมชนสมอเรียง และชุมชนบางไทรน้อย มีสะพานปลาหรือท่าเทียบเรือประมงเพื่อการขนถ่ายสัตว์น้ำ อีกทั้งเป็นสถานที่เพื่อการพักผ่อน ออกกำลังกาย และชมการขนถ่ายปู ปลา กุ้ง หอย หมึก ที่หาดูดุได้ยากในที่อื่น ๆ และชุมชนเขาตะเกียบที่มีภูเขาที่มีลักษณะเหมือนตะเกียบ ซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ ชุมชนที่มีวัด ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนบางไทรน้อย

2) ทนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ที่เป็นลักษณะร่วมของ 4 ชุมชน คือ วิถีชีวิตประมงเรือเล็ก หรือประมงชายฝั่ง และการแปรรูปอาหารทะเล ทั้งอาหารสดและอาหารแห้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำประมง และการแปรรูปอาหารทะเล นอกจากนี้ ยังมีประเพณีต่าง ๆ ที่เป็นมรดกทาง

วัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีทำบุญทุ่ง การทำวัวเทียมเกวียนเพื่อสืบชะตาหรือสะเดาะเคราะห์ ของชุมชนเขาตะเกียบ และประเพณีแข่งเรือยาว ณ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า

3) ทูทางสังคม องค์กรทางสังคมที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ที่มีเหมือนกันทั้ง 3 ชุมชน คือ คณะกรรมการชุมชน ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 5-9 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธาน กรรมการและเลขานุการ กรรมการฝ่ายการคลัง กรรมการฝ่ายปกครอง ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่ายการศึกษา กรรมการฝ่ายพัฒนาชุมชน กรรมการฝ่ายสาธารณสุข และกรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ช่วยเหลือเทศบาลในการสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและรักษาสีน้ำผึ้ง ส่งเสริม พัฒนา บุธนะ รักษา ศิลปะ จารีต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น (กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองหัวหิน, 2553)

นอกจากนั้น ยังมีการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ บ้านเขาเต่า มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล ชุมชนบางไทรย้อย มีสมาชิกกลุ่มประมงเรือเล็ก และโครงการจัดตั้งธนาคารปู ประมงเรือเล็ก (ปูม้า) ชุมชนเขาตะเกียบ มีสมาคมประมงเรือเล็ก-หัวดอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งคือ เพื่อสร้างงานและรายได้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชน รวมถึงชุมชนใกล้เคียง

ส่วนที่ 3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อเมืองหัวหิน คือ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนไทรย้อย โดยมีชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 104 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สถานที่ ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายในการร่วมทำกิจกรรมฯ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่น อาชีพประมงเรือเล็ก อาหารพื้นถิ่น การทอผ้าด้วยมือและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย และการทำผ้าบาติก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) ประวัติศาสตร์บอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวการเสด็จเยือนของรัชกาลที่ 9 ที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่ราษฎรทุกถิ่นที่ที่พระองค์เสด็จไปถึง ดังเช่น การมอบพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อบูรณะปฏิสังขรวัดไทรย้อย การสร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่า เพื่อเป็นแหล่งน้ำจืดให้คนในชุมชนบ้านเขาเต่าได้อุปโภคบริโภค การสร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชนบ้านเขาเต่า โดยการพระราชทานอาชีพทอดผ้าด้วยกี่กระตุกจนกลายเป็นอาชีพหลักและมีศูนย์ฝึกอบรมผ้าทอบ้านเขาเต่าเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การทอผ้าในปัจจุบัน อีกทั้ง การสร้างโรงเรียนเขาเต่า สถานีนอนามัยเขาเต่า และวัดเขาเต่า เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชนและชื่อชุมชนที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักในกลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ เรื่องเล่าและที่มาของ “เขาตะเกียบ” ความเป็นมาของชื่อ “เขาเต่า” บุคคลสำคัญที่กลายเป็นชื่อถนนในชุมชนบ้านเขาเต่า และความเป็นมาของชุมชนบางไทรย้อยและวัดไทรย้อย ซึ่งมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี ที่มีความเชื่อว่าถ้าได้มาลอดใต้โบสถ์แห่งนี้จะทำให้เป็นสิริมงคลและขจัดปัดเป่าสิ่งไม่ดีออกไปจากชีวิต ภายใต้แนวคิด “ตามรอยรัชกาลที่ 9 ฟังเรื่องเล่าจากชุมชน”

1.2) วิธีการทำประมงเรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง ซึ่งพบในพื้นที่ต่าง ๆ ในเมืองหัวหินและพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่ริมทะเล ได้แก่ ชุมชนบางไทรน้อย ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนเขาเต่า การทำประมงเรือเล็กเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนท้องถิ่นในเมืองหัวหิน มีการออกเรือเพื่อหาอาหารทะเลในช่วงเวลากลางวันและกลับมาในตอนเช้า อาหารทะเลที่หาได้ ได้แก่ ปลาหมึก ปูม้า หอยหวาน และปลาชนิดต่าง ๆ อาหารทะเลที่หามาได้จะนำมาขายให้พ่อค้าที่รับซื้อ ร้านอาหาร หรือบุคคลทั่วไป รวมถึงนักท่องเที่ยว บางส่วนก็จะนำมาแปรรูปเพื่อขายหรือบริโภคในครัวเรือน เช่น การทำปลาตากแห้ง การขูดเนื้อปลาเพื่อนำไปทำทอดมัน เป็นต้น นอกจากการทำประมงเรือเล็กแล้ว ในชุมชนเขาเต่ายังมีการ “คาดเคย” เพื่อนำ “เคย” มาทำกะปิตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อบริโภคในครัวเรือนและขายเพื่อให้นักท่องเที่ยวซื้อเป็นของฝาก นอกจากนี้ ยังมีธนาคารปูม้า ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันของชุมชนบางไทรน้อยเพื่อทำสถานที่อนุบาลไข่ปู โดยชาวประมงที่จับปูไข่ได้ จะนำปูมาเลี้ยงในถังอนุบาลจนกลายเป็นลูกปู และจะปล่อยลูกปูออกสู่ทะเล เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไม่ให้ปูม้าหมดไปและชาวประมงก็สามารถทำอาชีพนี้ต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง เริ่มตั้งแต่การเตรียมอุปกรณ์ในการออกเรือ ระยะเวลาที่เหมาะสมในการออกเรือ การจับสัตว์ทะเลที่หาได้ออกจากแห การนำปูม้ามาเลี้ยงในกระชัง เพื่อให้พ่อค้าหรือนักท่องเที่ยวได้ปูม้าสดไปทำอาหารรับประทาน การชุนแห และการแปรรูปอาหารทะเลเพื่อการขายและบริโภคในครัวเรือน นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงได้ทั้งวิถีชีวิตที่อยู่บนฝั่ง และการออกเรือหาปู ปลา กุ้ง หอย พร้อมทั้งการลิ้มรสอาหารทะเลสด ๆ และอาหารทะเลแปรรูป ภายใต้แนวคิด “สัมผัสวิถีประมงเรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง”

1.3) อาหารพื้นถิ่นในเมืองหัวหินที่เน้นเรื่องเล่าจากท้องทะเลเกี่ยวกับวัตถุดิบหลักในการประกอบอาหาร ได้แก่ กุ้ง หอย ปู และปลา วิธีการจับ ช่วงฤดูที่สามารถจับได้ ชนิดของกุ้ง หอย ปู ปลา และความเหมาะสมที่จะประกอบอาหารแต่ละอย่าง เป็นต้น อีกทั้ง มีการแนะนำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ทดลองทำและลิ้มรส อาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ปิ้งปลา หอยเสียบมะละกอ ต้มปลาพริกนก ปลาพวย่าง ต้มส้มพริกนก รวมถึงน้ำพริกที่มีวัตถุดิบหลักมาจากอาหารทะเล ได้แก่ น้ำพริกปลากระพง

น้ำพริกปลากุเลา น้ำพริกปลาฉิ้งฉ้าง น้ำพริกกุ้ง น้ำพริกปลาหมึก และน้ำพริกนรก ภายใต้แนวคิด “เรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด”

1.4) การทอผ้าด้วยมือและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย ในโครงการพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงต้องการส่งเสริมให้แม่บ้านชาวประมงมีอาชีพเสริมด้วยการทอผ้าที่กระตุก โดยเริ่มจากการทอผ้าขาวม้าและผ้าซิ่น จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาผ้าทอและลวดลายต่างๆ ได้แก่ ผ้าขาวม้าที่มีลวดลายทันสมัยสามารถนำไปตัดเสื้อผ้า กระเป๋า และทำของตกแต่งบ้าน ผ้าลายและผ้าสีพื้นสำหรับตัดเสื้อผ้า ผ้ายกดอก จากเดิมมี 3 ลาย ได้แก่ ลายบานชื่น ลายดาหลา และลายแก้วสุวรรณสาร ปัจจุบันมีลายเพิ่มอีก 3 ลาย ได้แก่ ลายเต่า ลายสีทศ และลายดอกเกศ ซึ่งเป็นลายที่เน้นจุดเด่นของชุมชนและจังหวัด ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสินค้าโอท็อป และได้รับรางวัลโอท็อป 5 ดาว ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาผ้าฝ้ายธรรมชาติให้เป็นฝ้ายขัดมันที่มีลักษณะเป็นเส้นเส็ก ไม่มีขน และมีความมันวาวเหมือนผ้าไหม สีไม่ตก และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ปัจจุบันศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่ายังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปในเรื่องการทอผ้า (กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์, 2559) ภายใต้แนวคิด “การทอผ้าด้วยมือที่กระตุก อาชีพพระราชทาน”

1.5) การเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ การทำพิธีสงเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์ และประเพณีการทำบุญทุ่ง ของชุมชนเขาเต่าเกียบ และประเพณีการแข่งขันเรือ ณ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า ภายใต้แนวคิด “ประเพณีท้องถิ่น”

2. ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สถานที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1) เขาเต่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่า พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่เป็นพระมหากษัตริย์คุณอันล้นพ้นต่อชุมชนบ้านเขาเต่า ความเป็นมาของชื่อ “เขาเต่า” วัดถ้ำเขาเต่า อ่างเก็บน้ำเขาเต่า ศูนย์หัตถกรรมโรงทอผ้าเขาเต่าตามพระราชดำริ และเรียนรู้ประเพณีแข่งเรือยาว ณ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า ผู้บอกเล่าประวัติศาสตร์คือ ชุมชนเขาเต่า

- การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การคาดเคย และการทำกะปิ ระยะเวลาในการเรียนรู้ 1-3 ชั่วโมง การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กที่อยู่บนบก ระยะเวลาที่เหมาะสมคือช่วงเช้า และการออกเรือตกปลา ตกหมึก ระยะเวลาที่เหมาะสมตามฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ ค่าใช้จ่ายเริ่มต้น 500 บาทต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป การคาดเคย ตามฤดูกาล ผู้ถ่ายทอดประสบการณ์คือ ชาวประมงเรือเล็ก ชุมชนเขาเต่า

- การเรียนรู้และทดลองทำน้ำพริกจากวัตถุดิบหลักที่มาจากอาหารทะเล เช่น น้ำพริกปลากะพง น้ำพริกปลากุเลา น้ำพริกปลาฉิ้งฉ้าง น้ำพริกกุ้ง น้ำพริกปลาหมึก น้ำพริกนรก สถานที่ คือ ร้านน้ำพริกเด่นวิเชียร ระยะเวลาในการทำน้ำพริกประมาณ 1-2 ชั่วโมง ค่าใช้จ่าย 150 บาท ผู้ถ่ายทอดความรู้ คือ พี่ปุย เจ้าของร้านน้ำพริกเด่นวิเชียร เจ้าของต้นตำรับน้ำพริกที่ได้รับการถ่ายทอดจากแม่และประสบการณ์ในการทำน้ำพริกเป็นเวลามากกว่า 20 ปี

- การเรียนรู้วิธีประวัติความเป็นมาของศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่า การทอผ้าด้วยกี่ กระตุก ลวดลายการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเขาเต่า ลักษณะของผ้าฝ้ายที่พัฒนาขึ้นจนมีความเหมือนกับผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ

2.2) เขาตะเกียบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวและความเป็นมาของ “เขาตะเกียบ” และการเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก และเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ระยะเวลาในการเรียนรู้ 1-3 ชั่วโมง สามารถเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กที่อยู่บนบก ระยะเวลาที่เหมาะสมคือช่วงเช้า และการออกเรือตกปลา ตกหมึก ระยะเวลาที่เหมาะสมตามฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ ค่าใช้จ่ายประมาณ 500 บาทต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป ผู้ถ่ายทอดประสบการณ์คือ สมาคมประมงเรือเล็ก-หัวดอน

- ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด การเรียนรู้และทดลองทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ปังงบ หอยเสียบมะละกอ ต้มปลาทุพริกนก ปลาทุย่าง ต้มส้มพริกนก และผัดฉ่า ค่าใช้จ่ายในการทำอาหารพื้นถิ่น 250 บาท ประกอบด้วยอาหาร 5 อย่าง และข้าวสวย ระยะเวลาในการเรียนรู้และทดลองทำอาหาร 1-3 ชั่วโมง ผู้ถ่ายทอดความรู้ คือ สมาคมประมงเรือเล็ก-หัวดอน เขาตะเกียบ

2.3) บางไทรย้อย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าความเป็นมาของวัดไทรย้อย ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมชายหาดและมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี และประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับการเสด็จเยือนชุมชนและวัดบางไทรย้อยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์

- การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก ธนาคารปู ระยะเวลาในการเรียนรู้ 1-3 ชั่วโมง การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กบนบก ระยะเวลาที่เหมาะสมคือช่วงเช้า และการออกเรือตกปลา ตกหมึก ระยะเวลาที่เหมาะสมตามฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ ค่าใช้จ่ายประมาณ 500 บาทต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป ผู้ถ่ายทอดประสบการณ์คือ กลุ่มประมงเรือเล็ก (บางควาย)

- ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด และการเรียนรู้และทดลองทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ การต้มหรือนึ่งอาหารทะเลสด น้ำจิ้มอาหารทะเล ต้มส้มปลาทุ ปลาทุย่าง ต้มส้มพริกนก และผัดฉ่า ค่าใช้จ่ายในการทำอาหารพื้นถิ่น 250 บาท ประกอบด้วยอาหาร 5 อย่าง และข้าวสวย ระยะเวลาในการเรียนรู้และทดลองทำอาหาร 1-3 ชั่วโมง ผู้ถ่ายทอดความรู้ กลุ่มแม่บ้านประมงเรือเล็ก ชุมชนบางไทรย้อย

ตารางที่ 4.11 สรุปแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองหัวหิน

สถานที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย	ผู้ถ่ายทอด
เขาเต่า	การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าความเป็นมาของชื่อ “เขาเต่า” วัดถ้ำเขาเต่า อ่างเก็บน้ำเขาเต่า และโครงการในพระราชดำริผ้าไทยบ้านเขาเต่า	1-3 ชั่วโมง	-	ชุมชนเขาเต่า
	การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การคาดเคย และการทำกะปิ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กที่อยู่บนบก และประเพณีการแข่งขันเรือ	1-3 ชั่วโมง ช่วงเช้า	-	ชาวประมงเรือเล็ก ชุมชนเขาเต่า
	การออกเรือตกปลา ตกหมึก	2-3 ชั่วโมง ตามสภาพ ดินฟ้า อากาศ	เริ่มต้น 500 บาท ต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป	ชาวประมงเรือเล็ก ชุมชนเขาเต่า
	การเรียนรู้และทดลองทำน้ำพริกจากวัตถุดิบหลักที่มาจากอาหารทะเล เช่น น้ำพริกปลากระพง น้ำพริกปลากุเลา น้ำพริกปลาฉิ้งฉ้าง น้ำพริกกุ้ง น้ำพริกปลาหมึก น้ำพริกนรก จากพี่ปู้ย เจ้าของร้านน้ำพริกเด่นวิเชียร เจ้าของต้นตำรับน้ำพริกที่ได้รับการถ่ายทอดจากแม่และประสบการณ์ในการทำน้ำพริกเป็นเวลามากกว่า 20 ปี	1-2 ชั่วโมง	100-150 บาท	พี่ ปู้ ย เจ้าของร้าน น้ำพริกเด่น วิเชียร
	การเรียนรู้วิถีประวัติความเป็นมาของศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่า การทอผ้าด้วยกี่กระตุก ลวดลายการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเขาเต่า ลักษณะของผ้าฝ้ายที่พัฒนาขึ้น จนมีความเหมือนกับผ้าไหม และผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือ	1-2 ชั่วโมง	-	ศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบ้านเขาเต่า

สถานที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย	ผู้ถ่ายทอด
เขา ตะเกียบ	การฟังเรื่องเล่าและความเป็นมาของ “เขาตะเกียบ” การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กที่อยู่บนบก	1-3 ชั่วโมง ช่วงเช้า	-	สมาคม ประมงเรือ เล็ก-หัว ดอน
	การออกเรือตกปลา ตกหมึก	3 ชั่วโมง ตามสภาพ ดินฟ้า อากาศ	500 บาทต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป	สมาคม ประมงเรือ เล็ก-หัว ดอน
	ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด การเรียนรู้และทดลองทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ปิ้งงับ หอยเสียบมะละกอ ต้มปลาทุพริกนก ปลาทุย่าง ต้มส้มพริกนก และผัดฉ่า	1-3 ชั่วโมง	250 บาท ประกอบด้วย อาหาร 5 อย่าง และข้าวสวย	สมาคม ประมงเรือ เล็ก-หัว ดอน เขา ตะเกียบ
ชุมชน บางไทร ย่อย	การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าความเป็นมาของวัดไทรย้อย ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมชายหาดและมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี และประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับการเสด็จเยือนชุมชนและวัดบางไทรย้อยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์	1-2 ชั่วโมง	-	กลุ่มประมง เรือเล็ก (บางควาย)
	การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็กธนาครปู	1-3 ชั่วโมง ช่วงเช้า	-	กลุ่มประมง เรือเล็ก (บางควาย)
	การออกเรือตกปลา ตกหมึก	3 ชั่วโมง ตามสภาพ ดินฟ้า อากาศ	500 บาทต่อคน จำนวน 4 คนขึ้นไป	กลุ่มประมง เรือเล็ก (บางควาย)
	ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด การเรียนรู้และทดลองทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ การต้มหรี	1-3 ชั่วโมง	250 บาท ประกอบด้วย อาหาร 4 อย่าง	แม่บ้าน กลุ่มประมง เรือเล็ก

สถานที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย	ผู้ถ่ายทอด
	อนึ่งอาหารทะเลสด น้ำจิ้มพื้ณถิ่น ต้มส้มปลาทุ ปลาทุย่าง ต้มส้ม พริกนก และผัดฉ่า		และข้าวสวย สำหรับอาหารทะเล ต้มหรือนึ่ง เช่น ปู ม้า ราคาเริ่มต้น กิโลกรัมละ 350 บาท	(บางควาย)

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนา

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนา ประกอบด้วย 3 ส่วนย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อยและชุมชนเขาเต่า

ส่วนที่ 4.2 ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

ส่วนที่ 4.3 ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า

การจัดทดลองเที่ยวจริงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่าและชุมชนบางไทรย้อย มีรายละเอียดดังนี้

ชุมชนบางไทรย้อย เรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดไทรย้อย ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมชายหาดและมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์ทรงเสด็จพระราชดำเนินและบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์ทำนุบำรุงวัด พร้อมทั้งสัณัฒน์ชีวิตและเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงชายฝั่ง ธาราการปู และร่วมรับประทานอาหารท้องถิ่นจากฝีมือคนในชุมชน ใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง

ชุมชนบ้านเขาเต่า เรียนรู้วิธีการทอผ้าด้วยมือและลวดลายเอกลักษณ์บ้านเขาเต่าในโครงการพระราชดำริผ้าไทยบ้านเขาเต่า เรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ชมวิวดูทะเลจากมุมสูงในวัดถ้ำเขาเต่า ชมโครงการในพระราชดำริอ่างเก็บน้ำเขาเต่า พร้อมลิ้มรสมะพร้าว น้ำหอม ในบรรยากาศอันสวยงาม ชมบ้านเก่า สัณัฒน์ชีวิตหมู่บ้านชาวประมง เรียนรู้และสัณัฒน์ชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การคาดเคย การทำกะปิ การฝักรายบาบัตตามความเชื่อท้องถิ่น ชมบ่อน้ำจืดริมทะเลและวัดเขาเต่า และรับประทานอาหารเย็นฝีมือคนท้องถิ่น ใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมง

ส่วนที่ 4.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรย้อยและชุมชนเขาเต่า

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	8	26.67
หญิง	22	73.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	8	26.67
21-40 ปี	9	30.00
41-60 ปี	13	43.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกือบครึ่งมีอายุ 41-60 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมาคือ อายุ 21-40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	6.66
ปริญญาตรี	13	43.33
สูงกว่าปริญญาตรี	15	50.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกือบครึ่งมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานภาครัฐ	10	33.33
พนักงานธุรกิจเอกชน	7	23.33
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	1	3.33
นักเรียน นักศึกษา	7	23.33
อื่น ๆ	5	16.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ พนักงานธุรกิจเอกชน และนักศึกษา จำนวนอย่างละ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ตัวแทนประกันชีวิตและอาชีพอิสระ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	11	36.67
15,001 – 30,000 บาท	8	26.67
30,001 – 45,000 บาท	2	6.67
45,001 – 60,000 บาท	5	16.67
มากกว่า 60,000 บาท	4	13.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาคือ 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ 45,001 – 60,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนครั้งที่มาเที่ยวหัวหิน

มาเที่ยวหัวหินครั้งนี้เป็นครั้งที่	จำนวน	ร้อยละ
ครั้งที่ 1-2	8	26.67
ครั้งที่ 3-4	6	20.00
ครั้งที่ 5-6	2	6.67
มากกว่า 6 ครั้ง	14	46.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกือบครึ่งหนึ่ง มาเที่ยวหัวหิน มากกว่า 6 ครั้ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ครั้งที่ 1-2 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ ครั้งที่ 3-4 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทการท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามชอบ

ประเภทการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เชิงธรรมชาติ	30	100
เชิงประวัติศาสตร์	23	76.67
เชิงวัฒนธรรม	26	86.67
เชิงสุขภาพ	5	16.67
เชิงกีฬา	1	3.33
เชิงเกษตร	10	33.34
อื่น ๆ เช่น เชิงผจญภัย	1	3.33
จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	30	

จากตารางที่ 4.18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามสนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ร้อยละ 100 รองลงมา ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ร้อยละ 86.67 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ร้อยละ 76.67 และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร้อยละ 33.34 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรู้จักชุมชนไทยย้อยหรือบางควาย

รู้จักชุมชนไทยย้อยหรือบางควาย	จำนวน	ร้อยละ
รู้จัก	7	23.33
ไม่รู้จัก	23	76.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่รู้จักชุมชนบางไทรย่อยหรือบางควาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 รองลงมาคือรู้จักชุมชนบางไทรย่อยหรือบางควาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยมาเที่ยวชุมชนไทรย่อยหรือบางควาย

เคยมาเที่ยวชุมชนไทรย่อยหรือบางควาย	จำนวน	ร้อยละ
เคย	4	13.33
ไม่เคย	26	86.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกือบทั้งหมดไม่เคยมาเที่ยวชุมชนบางไทรย่อยหรือบางควาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และเคยมาเที่ยวชุมชนบางไทรย่อยหรือบางควาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการรู้จักบ้านเขาเต่า

รู้จักบ้านเขาเต่า	จำนวน	ร้อยละ
รู้จัก	20	66.67
ไม่รู้จัก	10	33.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกินครึ่งรู้จักบ้านเขาเต่า จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และไม่รู้จักบ้านเขาเต่า จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตารางที่ 4.22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยมาเที่ยวที่บ้านเขาเต่า

เคยมาเที่ยวบ้านเขาเต่า	จำนวน	ร้อยละ
เคย	11	36.67
ไม่เคย	19	63.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เกินครึ่งไม่เคยมาบ้านเขาเต่า จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และเคยมาเที่ยวบ้านเขาเต่า จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

ตารางที่ 4.23 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
1 สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ	4.53	0.80	มาก
2 ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ	4.72	0.85	มาก
3 วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ	4.66	1.00	มาก
4 อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ	4.72	0.73	มาก
5 อาหารท้องถิ่นรสชาติถูกปากและน่าสนใจ	4.63	0.75	มาก
6 สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม	4.44	0.67	มาก
7 บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงาม น่าสนใจ	4.44	0.95	มาก
8 คนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถี ชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ	4.44	0.91	มาก
9 คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการ ท่องเที่ยว	5.16	0.77	มาก
10 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถี ชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.66	0.79	มาก
11 ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.78	0.83	มาก
12 ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น	4.45	1.15	มาก
13 นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่	4.75	1.14	มาก
14 นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง	4.59	1.07	มาก
15 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.44	0.76	มาก
16 ลำดับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเหมาะสม	4.44	1.01	มาก
รวมเฉลี่ย	4.61	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยรวมในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 5.16$) ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.78$) และนักท่องเที่ยวดำเนินกิจกรรมใหม่ ($\bar{X} = 4.75$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามราคาที่นักท่องเที่ยวคิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนไทรย้อยในครั้งนี้

เคยมาเที่ยวบ้านเขาเต่า	จำนวน	ร้อยละ
150 บาท	1	3.33
200 บาท	7	23.33
250 บาท	6	20.00
300 บาท	10	33.33
350 บาท	3	10.00
400 บาท	1	3.33
มากกว่า 400	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ราคาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบางไทรย้อย คือ 300 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ 200 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ 250 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบางไทรย้อย

ความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
18 ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17)	4.75	0.76	มาก
19 ความคุ้มค่ากับเวลา	4.59	0.76	มาก
20 ความคุ้มค่ากับความคาดหวัง	4.44	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย	4.59	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับชุมชน โดยรวมในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17) ($\bar{X} = 4.75$) ความคุ้มค่ากับเวลา ($\bar{X} = 4.59$) และ ความคุ้มค่ากับความคาดหวัง ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรม
นักท่องเที่ยวของชุมชนบางไทรน้อย

ความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรม นักท่องเที่ยว	Mean	SD	ความหมาย
21 แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยว ในอนาคต	4.47	0.92	มาก
22 แนวโน้มที่ท่านจะบอกต่อและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่ ชุมชนนี้	4.69	0.97	มาก
23 แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี) เช่น ทำอาหารท้องถิ่นออก เรือตกปลา ตกหมึก การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน	4.97	0.86	มาก
รวมเฉลี่ย	4.71	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ความคิดเห็น ด้านความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรม
นักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3
ลำดับแรก ดังนี้ แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี)
เช่น ทำอาหารท้องถิ่นออกเรือตกปลา ตกหมึก การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี ความเชื่อ
พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน ($\bar{X} = 4.97$) แนวโน้มที่ท่านจะบอกต่อและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่
ชุมชนนี้ ($\bar{X} = 4.69$) และ แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยวในอนาคต ($\bar{X} =$
4.47) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรน้อย

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่ชอบหรือประทับใจเกี่ยวกับกิจกรรม
การท่องเที่ยวในชุมชนบางไทรน้อย ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ สถานที่ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน และคน
ท้องถิ่น

ด้านสถานที่

- สถานที่ที่มีความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศดี และได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี
- วัดไทรน้อยมีความน่าสนใจและมีคุณค่าต่อการเรียนรู้และรักษา

ด้านประวัติศาสตร์

- ที่ชุมชนแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ คือ การบอกเล่าถึงเรื่องราวที่พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ร.9 เสด็จมาที่วัดไทรน้อยและการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน

ด้านวิถีชีวิตชุมชนและคนท้องถิ่น

- ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน วิถีชีวิตที่สงบ เป็นธรรมชาติ บรรยากาศดี และมีความน่าสนใจ
- ความเป็นมิตร ความเป็นกันเอง และมีความมีความน้ำใจของคนในชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประมง
- กิจกรรมชมวิถีชีวิตและการทำอาชีพประมงของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และเป็นบรรยากาศจริง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ได้สัมผัส และได้รับประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะธนาคารปู ซึ่งเป็นทั้งอาชีพและกิจกรรมสังคมที่อนุรักษ์พันธุ์ปูม้า
- อาหารท้องถิ่นมีความน่าสนใจ เพราะใช้ทรัพยากรจากคนในชุมชนทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- คนบอกเล่าเรื่องราว เล่าเป็นกันเองมีความน่าสนใจในชุมชนมีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น มีความเป็นกันเองและอธิบายได้เข้าใจง่ายและเห็นภาพ

สิ่งที่ควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย ได้แก่

- พื้นที่ค่อนข้างสะอาด แต่ควรมีการปรับภูมิทัศน์ และจัดพื้นที่และบรรยากาศโดยรวมๆ ชุมชนให้เป็นระเบียบมากกว่านี้
- การต้อนรับจากชุมชนกลุ่มแบบเป็นกลุ่มอาจช่วยให้เห็นถึงความแข็งแรงของการมีส่วนร่วมของชุมชน และสมาชิกของชุมชนในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลนักท่องเที่ยว
- ควรมีกิจกรรมที่ให้ทำร่วมกับชาวบ้านในท้องถิ่น ควรส่งเสริมเยาวชนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนตนเอง
- ผู้นำเสนอข้อมูลหรือให้ความรู้ ควรนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ และตื่นเต้นกว่านี้อาจจะทำให้ผู้ฟังสนใจมากขึ้น ข้อมูลบรรยาย ยังไม่ดึงดูดความสนใจ วิทยากรให้ความรู้ยังไม่ค่อยน่าสนใจมากนัก
- ใช้เวลาในการนำเสนอข้อมูลในบางจุดมากเกินไป เช่น วัด ธนาคารปู
- อาหารมีเมนูปลาประเภทเดียว กรณีนักท่องเที่ยวไม่รับประทานปลา
- แหล่งท่องเที่ยวยังไม่น่าสนใจมาก
- สถานที่รับประทานอาหารควรปรับปรุง
- ควรเพิ่มกิจกรรมในชุมชน
- ควรส่งเสริมความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และอยากเห็นสมาชิกในชุมชนให้ความสำคัญต่อผู้มาเยือนมากกว่านี้
- ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายที่นักท่องเที่ยวสามารถทำร่วมกับคนในชุมชนได้

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
1 สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ	4.97	0.69	มาก
2 ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ	5.00	0.76	มาก
3 วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ	5.03	0.59	มาก
4 อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ	4.81	0.74	มาก
5 อาหารท้องถิ่นรสชาติถูกปากและน่าสนใจ	4.88	0.75	มาก
6 สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม	5.03	0.69	มาก
7 บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงามน่าสนใจ	4.97	0.74	มาก
8 คนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ	5.00	0.76	มาก
9 คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว	4.94	0.72	มาก
10 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.97	0.71	มาก
11 ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.97	0.69	มาก
12 ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น	4.56	0.84	มาก
13 นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่	4.88	0.87	มาก
14 นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง	4.72	0.63	มาก
15 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.63	0.79	มาก
16 ลำดับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ๓ มีความเหมาะสม	4.72	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	4.88	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ความคิดเห็น ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ และสถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสมในจำนวนที่เท่ากันคือ ($\bar{X} = 5.03$) รองลงมาคือประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ และคนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจในจำนวนที่เท่ากันคือ ($\bar{X} = 5.00$) และ สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ บรรยากาศและสภาพแวดล้อม

โดยรอบชุมชนมีความสวยงาม น่าสนใจ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจำนวนที่เท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.97$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามราคาที่พักท่องเที่ยวคิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบางเขาเต่า

เคยมาเที่ยวบ้านเขาเต่า	จำนวน	ร้อยละ
250 บาท	3	10.00
300 บาท	6	20.00
350 บาท	11	36.67
400 บาท	6	20.00
450 บาท	1	3.33
500 บาท	1	3.33
มากกว่า 500	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.28 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่ราคาที่พักคิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบางทราย้อยในครั้งนี้อยู่ที่ 350 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาคือ 300 บาท และ 400 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ 250 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านเขาเต่า

ความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
18 ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17)	4.88	0.66	มาก
19 ความคุ้มค่ากับเวลา	4.81	0.78	มาก
20 ความคุ้มค่ากับความคาดหวัง	4.88	0.71	มาก
รวมเฉลี่ย	4.85	0.60	มาก

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ความคิดเห็น ด้านความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17) และ ความคุ้มค่ากับความคาดหวังในจำนวนที่เท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.88$) และความคุ้มค่ากับเวลา ($\bar{X} = 4.81$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเขาเต่า

ความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรม นักท่องเที่ยว	Mean	SD	ความหมาย
21 แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยว ในอนาคต	4.91	0.93	มาก
22 แนวโน้มที่ท่านจะบอกต่อและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่ ชุมชนนี้	4.91	0.82	มาก
23 แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี) เช่น ทำอาหารท้องถิ่นออก เรือตกปลา ตกหมึก การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน	5.06	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย	4.96	0.75	มาก

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ความคิดเห็น ด้านความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี) เช่น ทำอาหารท้องถิ่นออกเรือตกปลา ตกหมึก การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน ($\bar{X} = 5.06$) แนวโน้มที่ท่านจะบอกต่อและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่ชุมชนนี้ และ แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยวในอนาคต ในจำนวนที่เท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.91$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า ประกอบด้วย ด้านสถานที่ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิถีชีวิตชุมชนและคนท้องถิ่น ดังนี้

ด้านสถานที่

- เดินชมวัดและชีวิตของคนในชุมชน
- สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม บรรยากาศดี น่าสนใจ
- การเดินเล่นชายหาด
- วัดถ้าเขาเต่าสวยดี
- เส้นทางท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำ วัดถ้าเขาเต่าและศูนย์ทอผ้าที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย สามารถพัฒนาได้หลากหลาย เช่น เดิน ปั่น นั่งรถ เพื่อให้น่าสนใจและสนุกมากขึ้น

- การรับประทานอาหารริมอ่างเก็บน้ำที่มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม

ด้านประวัติศาสตร์

- ได้เรียนรู้พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรมินทรมหาภูมิพล อดุยเดชที่พระราชทานความช่วยเหลือกับชุมชน และพิธีกรรมของท้องถิ่นในอดีต

ด้านวิถีชีวิตชุมชนและคนท้องถิ่น

- ได้เรียนรู้การทอผ้า การใช้ฝ้าย 100% มีลวดลายสวยงาม และยังเป็นอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย
- วิทยากรให้ความรู้และบอกเล่าประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและเป็นธรรมชาติ
- ชาวบ้านมีความเป็นมิตร และให้การต้อนรับดีเยี่ยม
- อาหารอร่อย

สิ่งที่ควรปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า ได้แก่

- ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชนมากกว่านี้ เช่น การทำกะปิ การทอผ้า หรือได้เห็นได้สัมผัสอุปกรณ์ในการทำประมงหรือคาดเคย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจมากขึ้น
- ควรมีจักรยานให้เช่าปั่นเที่ยวชมบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำและสถานที่ต่างๆ ในชุมชน
- ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมมากขึ้น เช่นการประกวดวัฒนธรรมของชุมชนโดยกลุ่มเยาวชนเป็นต้น
- คนท้องถิ่นที่บอกเล่าเรื่องราวควรเล่าเรื่องให้น่าสนใจมากขึ้น เรื่องเล่าประวัติศาสตร์บางเรื่องไม่ชัดเจน
- ชุมชนควรจัดสินค้าออกวางขายเพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน
- เวลาควรมีความกระชับมากขึ้น
- เดินไกลไปหน่อย ค่อนข้างเหนื่อย ควรลดเวลาการเดินทาง
- ควรมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนทำความรู้จักกันหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ส่วนที่ 4.2 ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อยประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.31 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพหรือบทบาทในชุมชน

สถานภาพหรือบทบาทในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	10	33.33
ผู้ที่ได้รับการนับถือจากชุมชน	2	6.67
สมาชิกในชุมชน	18	60.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.31 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกในชุมชน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ ผู้ที่ได้รับการนับถือจากชุมชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.32 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	20	66.67
หญิง	10	33.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.32 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตารางที่ 4.33 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	4	13.33
21-40 ปี	6	20.00
41-60 ปี	17	56.67
มากกว่า 60 ปี	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.33 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งมีอายุ 41-60 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือ อายุ 21-40 ปี และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และ มากกว่า 60 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.34 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	27	90.00
ปริญญาตรี	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกือบทั้งหมดมีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และ Missing System จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.35 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ประมง	14	46.67
รับจ้าง	7	23.33
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	7	23.33
อื่นๆ	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีอาชีพ ประมง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือแม่บ้าน/ พ่อบ้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ รับจ้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	6	20.00
5,001 – 10,000 บาท	10	33.33
10,001 – 15,000 บาท	5	16.67
15,001 – 20,000 บาท	7	23.33
20,001 – 25,000 บาท	2	6.67
25,001 – 30,000 บาท	6	20.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.36 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ

15,001 – 20,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท และ 25,001 – 30,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.37 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้

บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
ร่วมวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	13	43.33
ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว เช่น นำ ชมสถานที่ ทำอาหาร	1	3.33
ร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีและดำเนินวิถีชีวิตท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว ได้สัมผัสและเรียนรู้	14	46.67
อื่น ๆ	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.37 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีและดำเนินวิถีชีวิตท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ ร่วมวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 และ อื่น ๆ เช่น ออกประมง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 4.38 ความคิดเห็นของชุมชนต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
1 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.80	0.66	มาก
2 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารทะเลให้นักท่องเที่ยว	4.87	0.63	มาก
3 สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี	4.57	0.73	มาก
4 สามารถนำรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน	4.67	0.61	มาก
5 ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	4.73	0.58	มาก
6 ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น	4.80	0.66	มาก

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	Mean	SD	ความหมาย
7 ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน	4.73	0.69	มาก
8 ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.80	0.55	มาก
9 ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.63	0.61	มาก
10 ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว	4.70	0.60	มาก
11 กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	4.66	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย	4.72	0.54	มาก

ตารางที่ 4.38 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเห็นโดยรวมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารทะเลให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.87$) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.80$) และ ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ($\bar{X} = 4.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 ความคิดเห็นของชุมชนต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน	Mean	SD	ความหมาย
12 การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง	1.60	0.56	น้อยที่สุด
13 สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว	1.40	0.56	น้อยที่สุด
14 นักท่องเที่ยวทำลายความสงบในชุมชน	1.33	0.55	น้อยที่สุด
15 การแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น	1.37	0.56	น้อยที่สุด
16 เพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน	1.30	0.47	น้อยที่สุด
รวมเฉลี่ย	1.40	0.48	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเห็นโดยรวมเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับ อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง ($\bar{X} = 1.60$) สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 1.40$) และการแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 1.37$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย ได้แก่ ควรจัดสถานที่เดินท่องเที่ยวให้เป็นสัดส่วน นักท่องเที่ยวรักที่จะจับจ่ายและเป็นกันเองกับชาวบ้านชาวประมง จึงควรมีสินค้าจากชุมชนไว้รองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว และควรมีการประชาสัมพันธ์ชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ส่วนที่ 4.3 ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า

ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.40 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพหรือบทบาทในชุมชน

สถานภาพหรือบทบาทในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	8	26.67
ผู้ที่ได้รับการนับถือจากชุมชน	2	6.66
สมาชิกในชุมชน	20	66.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.40 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกในชุมชน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และ ผู้ที่ได้รับการนับถือจากชุมชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.41 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	14	46.67
หญิง	16	53.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.41 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกินครึ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และเป็นเพศชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

ตารางที่ 4.42 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
21-40 ปี	14	46.67
41-60 ปี	15	50.00
มากกว่า 60 ปี	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.42 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ครึ่งหนึ่งมีอายุ 41-60 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ อายุ 21-40 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 และ มากกว่า 60 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.43 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	76.67
ปริญญาตรี	7	23.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.43 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย เกือบทั้งหมดมีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.44 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ประมง	4	13.33
ค้าขาย	9	30.00
รับจ้าง	9	30.00
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	5	16.67
อื่น ๆ	3	10.00
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.44 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีอาชีพ ค้าขาย รับจ้าง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคือแม่บ้าน/ พ่อบ้าน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และ ประมง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.45 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	6	20.00
5,001 – 10,000 บาท	7	23.33
10,001 – 15,000 บาท	8	26.67
15,001 – 20,000 บาท	2	6.67
20,001 – 25,000 บาท	4	13.33
25,001 – 30,000 บาท	2	6.67
มากกว่า 30,000 บาท	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.45 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 รองลงมาคือ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.46 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้

บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
ร่วมวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว	11	36.67
ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว เช่น นำชมสถานที่ทำอาหาร	2	6.67
ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหารทะเลแปรรูปให้นักท่องเที่ยว	4	13.33
ร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีและดำเนินวิถีชีวิตท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและการเรียนรู้	11	36.67
อื่น ๆ	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4.46 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย ส่วนใหญ่ร่วมเป็นร่วมวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีและดำเนินวิถีชีวิตท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและการเรียนรู้ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาคือ ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหารทะเลแปรรูปให้นักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน

คิดเป็นร้อยละ 13.33 และ ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว เช่น นำชมสถานที่ ทำอาหาร และอื่น ๆ เช่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 4.47 ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ	Mean	SD	ความหมาย
1 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.60	1.00	มาก
2 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารทะเลให้นักท่องเที่ยว	4.60	0.97	มาก
3 สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี	4.87	1.04	มาก
4 สามารถนำรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน	4.00	1.08	ค่อนข้างมาก
5 ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.93	1.01	ค่อนข้างมาก
6 ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น	4.10	0.99	ค่อนข้างมาก
7 ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน	3.90	1.35	ค่อนข้างมาก
8 ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.33	1.15	มาก
9 ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.40	1.16	มาก
10 ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว	4.40	1.10	มาก
11 กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	4.17	1.05	ค่อนข้างมาก
รวมเฉลี่ย	4.30	0.75	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{X} = 4.87$) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารทะเลให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.60$) และ ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.73$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.48 ความคิดเห็นของชุมชนเขาเต่าต่อผลกระทบที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ด้านผลกระทบ	Mean	SD	ความหมาย
12 การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง	4.07	1.14	ค่อนข้างมาก
13 สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.57	1.10	ค่อนข้างมาก
14 นักท่องเที่ยวทำลายความสงบในชุมชน	2.70	1.18	ค่อนข้างน้อย
15 การแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น	2.70	0.95	ค่อนข้างน้อย
16 เพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน	4.47	1.43	มาก
รวมเฉลี่ย	3.50	0.88	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านผลกระทบ มีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ เพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = 4.47$) การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง ($\bar{X} = 4.07$) และ สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า คือ ควรมีการให้ความรู้กับชุมชนในการให้ข้อมูลต่าง ๆ กับนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 5 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้นำและผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดรายนำเที่ยวและทดลองเที่ยวเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรย้อยและชุมชนเขาเต่า สามารถสรุปสิ่งที่นักท่องเที่ยวพอใจ และสิ่งที่ควรปรับปรุงจากมุมมองของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้ง แนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรย้อยและชุมชนเขาเต่า ดังนี้

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นในชุมชนไทรย้อย ประกอบด้วย เรียนรู้ประวัติศาสตร์ บอกเล่าจากคนท้องถิ่นเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดไทรย้อย ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมชายหาดและมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเสด็จพระราชดำเนินและบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์ทำนุบำรุงวัด พร้อมทั้งสัมผัสวิถีชีวิตและเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำประมงเรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง การแปรรูปอาหารทะเล ธนาคารปู และร่วมรับประทานอาหารท้องถิ่นจากฝีมือคนในชุมชน ใช้เวลาประมาณทั้งสิ้นประมาณ 4 ชั่วโมง

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวและสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น พบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและชุมชนควรรักษาไว้ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความน่าสนใจ ได้แก่ ทะเล ชายหาด วัดไทรย้อย และธนาคารปู ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีความน่าสนใจ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ รสชาติถูกปากและน่าสนใจ คนท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและได้รับประสบการณ์ที่ดีจากท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนท้องถิ่นควรรักษาและพัฒนาให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว

แนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อยเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจและประทับใจมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความคุ้มค่าและแนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือบอกต่อ แนะนำให้ผู้เข้ามาท่องเที่ยว ได้แก่ ควรจัดพื้นที่ในบริเวณชุมชนและโดยรอบชุมชนให้สะอาดและเป็นระเบียบ พร้อมทั้งปรับปรุงทัศนียภาพเพื่อสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีโดยรอบชุมชน ควรจัดหาสถานที่รับประทานอาหารให้มีความเหมาะสม ควรพัฒนาคนท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนให้มีความรู้และสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การทำอาหารท้องถิ่น การปล่อยปูม้าที่ได้รับการอนุบาลจากธนาคารปูลงสู่ทะเล การชุนแห่ ถักแห การออกเรือตกปลา ตกหมึก และการเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น โดยกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว และจัดลำดับกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม เช่น การเรียนวิถีชีวิตประมงชายฝั่ง การอนุรักษ์พันธุ์ปูม้าด้วยธนาคารปู และเรียนรู้ประวัติศาสตร์และชมวัดไทรย้อย ลอดโบสถ์ไม้สักอายุเกือบร้อย จัดให้นักท่องเที่ยวทำอาหารท้องถิ่นร่วมกับชุมชน การบอกเล่าเรื่องราวจากทะเลสู่อาหารจานโปรด เป็นต้น นอกจากนี้ การต้อนรับนักท่องเที่ยวจากคนในชุมชนเป็นกลุ่มทำให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นในชุมชนบ้านเขาเต่า ประกอบด้วย เรียนรู้วิธีการทอผ้าด้วยมือและลวดลายเอกลักษณ์บ้านเขาเต่าในโครงการพระราชดำริผ้าไทยบ้านเขาเต่า เรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ชมวิวทะเลจากมุมสูงในวัดถ้ำเขาเต่า ชมโครงการในพระราชดำริอ่างเก็บน้ำเขาเต่า พร้อมลิ้มรสมะพร้าว น้ำหอม ในบรรยากาศอันสวยงาม ชมบ้านเก่า สัมผัสวิถีชีวิตหมู่บ้านชาวประมง เรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การคาดเคย การทำกะปิ การฝังทรายบำบัดตามความเชื่อท้องถิ่น ชมบ่อน้ำจืดริมทะเลและวัดเขาเต่า และรับประทานอาหารเย็นฝีมือคนท้องถิ่น ใช้เวลาประมาณทั้งสิ้นประมาณ 5 ชั่วโมง

จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวและสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นพบว่า สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและชุมชนควรรักษาไว้ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ ได้แก่ วัดถ้ำเขาเต่า ทะเล ชายหาด อ่างเก็บน้ำ ศูนย์ทอผ้า ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ รสชาติถูกปากและน่าสนใจ สถานที่รับประทานอาหารริมอ่างเก็บน้ำเขาเต่ามีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงามและน่าสนใจ คนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมได้อย่างน่าสนใจ คนท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง

นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนและได้รับประสบการณ์ที่ดี เช่น การทำกะปิ หรือเรียนรู้การคาดเคยและทำกะปิโดยได้เห็นและได้สัมผัสอุปกรณ์และขั้นตอนวิธีการทำเพื่อความน่าสนใจและเข้าใจมากยิ่งขึ้น การทดลองทอผ้าด้วยกี่กระตุก มีรถจักรยานให้เช่าปั่นเพื่อชมธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ วิถีชีวิต และสถานที่โดยรอบชุมชนเขาเต่า เนื่องจากถ้าให้นักท่องเที่ยวเดินก็จะไกลและเหนื่อยเกินไป นอกจากนี้ ชุมชนควรจัดสินค้าท้องถิ่นออกมาวางขายตามเส้นทางที่นักท่องเที่ยวเดินจากอ่างเก็บน้ำไปวัดถ้ำเขาเต่าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชอบชมและซื้อสินค้าท้องถิ่นและเพื่อส่งเสริมรายได้ในชุมชน

ในแง่ของประโยชน์และผลกระทบต่อชุมชน ควรมีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมพัฒนาคนในชุมชนให้ศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า และอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ในขณะเดียวกัน ก็ควรมีการบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบเกี่ยวกับการกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว และการลดปริมาณขยะมูลฝอยอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การทำประมงชายฝั่ง การคาดเคย การทำกะปิ การออกเรือตกปลาตกหมึก การทอดผ้าด้วยกี่กระตุก และการปั่นจักรยานชมรอบอ่างเก็บน้ำและสถานที่ต่าง ๆ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในแง่ส่วนบุคคลและส่วนรวม

ในแง่ของผลกระทบต่อชุมชน ควรพิจารณาถึงการกระจายอย่างทั่วไปถึงและเสมอภาค เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว อีกทั้ง ควรคำนึงถึงวิธีการรองรับและจัดการปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้นักท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน โดยที่ส่งผลกระทบด้านลบให้น้อยที่สุด

สรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวม

โดยสรุปแล้ว แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรคำนึงถึงลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบที่ชุมชนได้รับ ดังต่อไปนี้

ลักษณะการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- 1) สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ
- 2) ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีความน่าสนใจ
- 3) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ
- 4) อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ รสชาติถูกปาก และน่าสนใจ
- 5) สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม
- 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงาม น่าสนใจ
- 7) คนท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว
- 8) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 9) ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 10) นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่
- 11) นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง

ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

- 1) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2) สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี
- 3) สามารถนำรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน
- 4) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 5) ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
- 6) ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
- 7) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 8) ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว
- 9) กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พึงระวัง

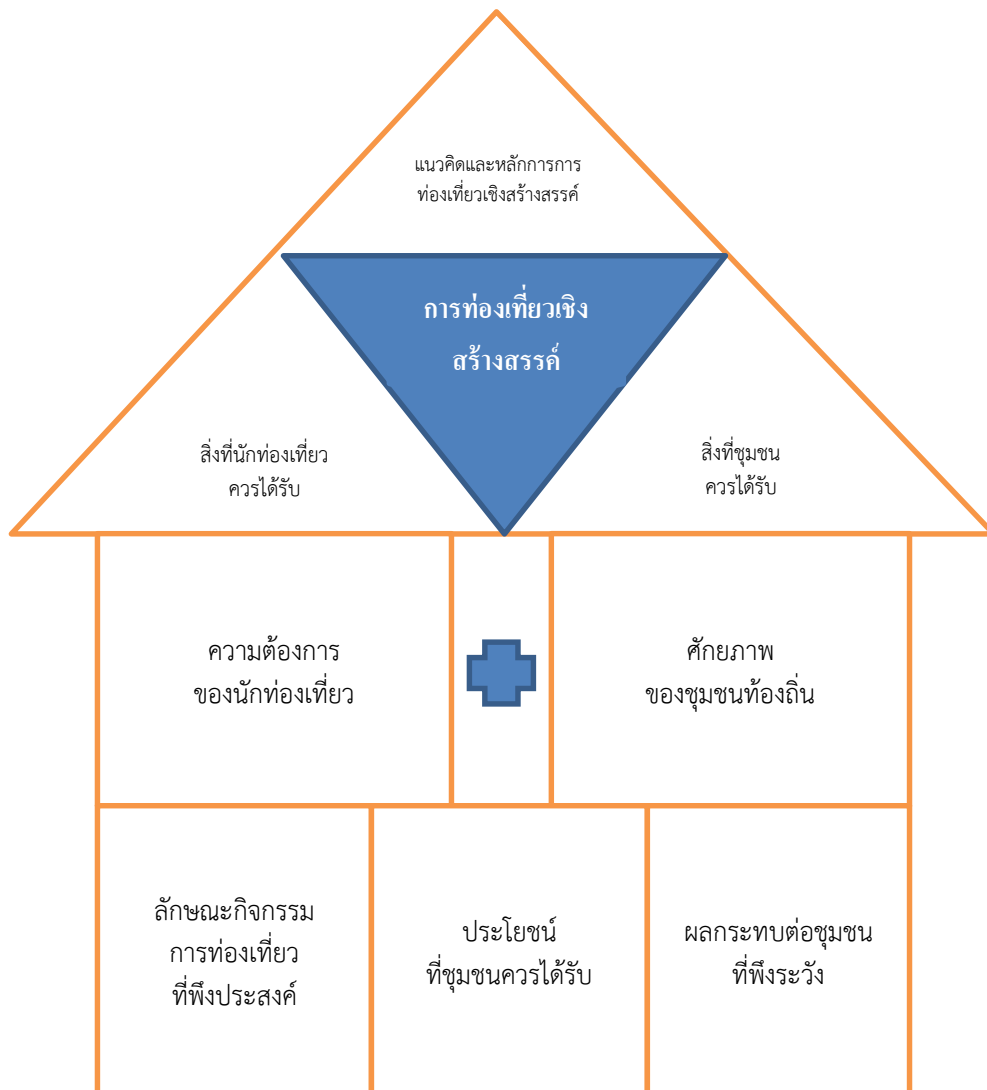
- 1) การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง
- 2) สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว
- 3) นักท่องเที่ยวทำลายความสงบในชุมชน
- 4) การแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 5) การเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้จัดทำขึ้นบนฐานความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ความต้องการของนักท่องเที่ยว และศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพชุมชนท้องถิ่น ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีดังนี้

- 1) สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 2) ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
- 4) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยว
- 5) มีกระบวนการนำไปสู่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
- 7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 8) ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน
- 9) ชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง
- 10) สามารถจัดกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

สิ่งที่นักท่องเที่ยวควรได้รับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- 1) มีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกับชุมชน
- 2) มีโอกาสพัฒนาศักยภาพและการสร้างสรรค์ผ่านการลงมือทำด้วยตนเอง
- 3) ร่วมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวกับคนในชุมชน และเกิดความประทับใจและความผูกพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน

สิ่งที่ชุมชนควรได้รับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

- 1) ชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง
- 2) ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเพื่อรักษาตัวตนที่แท้จริง
- 3) การท่องเที่ยวของท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน

ความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงร้อยละ 53.60 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 57.32 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 89.33 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 66.50 อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 29.53 รายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 50.62 และส่วนใหญ่มาเที่ยวหัวหินเป็นครั้งที่ 1-2 ร้อยละ 39.95

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 62.53 ต้องการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหิน เหตุผลหรือแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยวต้องการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล (ร้อยละ 57.57)

เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน (ร้อยละ 57.07) เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 56.33) เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน (ร้อยละ 54.09) และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ (ร้อยละ 46.15) ตามลำดับ

ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการทำร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง (ร้อยละ 43.42) การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต เช่น งานบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีส่งเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน การแข่งขันเรือยาว (ร้อยละ 38.21) การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ ศรัทธา และความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ (ร้อยละ 36.23) การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ วิถีชีวิตชาวประมง การปลูกสับปะรดและอ้อย (ร้อยละ 35.98) และการเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การแสดงแห่เรือบก การเล่นผีฟุ้งได้ (ร้อยละ 34.99) ตามลำดับ

ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับจากการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ เพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 203 คน (ร้อยละ 50.37) เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 40.20) เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่น (ร้อยละ 36.23) เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของตนเอง (ร้อยละ 34.24) และ เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ / สืบทอด / ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 24.57) ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่าระยะเวลาที่เหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ 1-3 ชั่วโมง (ร้อยละ 36.48) ค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เต็มใจจ่ายคือ 201-400 บาท (ร้อยละ 36.02)

นอกจากนั้น ข้อเสนอแนะที่นักท่องเที่ยวแนะนำเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย ควรมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาลการท่องเที่ยวมากกว่านี้ ควรจัดสถานที่สำหรับศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้เด็กๆ ในหัวหินได้มีการแสดงความสามารถ ควรจัดกิจกรรมเพิ่มให้เด็กๆ สามารถเข้าร่วมสนุกได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สร้างจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรจัดชมเมือง สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ควรอยู่ติดถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นต่าง ๆ ให้รับทราบโดยทั่วถึงกัน

ตารางที่ 5.1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประเด็น	ข้อมูล / ความต้องการของนักท่องเที่ยว
ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม	นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ - เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.60 - มีอายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 57.32 - นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 89.33 - การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 66.50 - อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 29.53 - รายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 50.62 - ส่วนใหญ่มาเที่ยวหัวหินเป็นครั้งที่ 1-2 ร้อยละ 39.95
ความต้องการต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 62.53 ต้องการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหิน
เหตุผลหรือแรงจูงใจ	เหตุผลหรือแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยวต้องการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ - เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล (ร้อยละ 57.57) - เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน (ร้อยละ 57.07) - เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 56.33) - เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน (ร้อยละ 54.09) - เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ (ร้อยละ 46.15)
ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องการ	ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการทำร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ - การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง (ร้อยละ 43.42) - การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต เช่น งานบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีสงเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน การแข่งขันเรือยาว (ร้อยละ 38.21) - การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ ศรัทธา และความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ (ร้อยละ 36.23)

ประเด็น	ข้อมูล / ความต้องการของนักท่องเที่ยว
	- การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ วิถีชีวิตชาวประมง การปลูก สับปะรดและอ้อย (ร้อยละ 35.98) - การเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรม ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การแสดงแห่เรือบก การเล่นผีฟุ้งได้ (ร้อยละ 34.99)
ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการ	ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวต้องการได้จากการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ - เพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 203 คน (ร้อยละ 50.37) - เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 40.20) - เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่น (ร้อยละ 36.23) เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของตนเอง (ร้อยละ 34.24) - เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ / สืบทอด / ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (ร้อยละ 24.57)
ระยะเวลาที่เหมาะสม	นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดวาระเวลาที่เหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ 1-3 ชั่วโมง (ร้อยละ 36.48)
ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม	ค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เต็มใจจ่ายคือ 201-400 บาท (ร้อยละ 36.02)
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	ข้อเสนอแนะที่นักท่องเที่ยวแนะนำเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ - ควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย - ควรมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาลการท่องเที่ยวมากกว่านี้ - ควรจัดสถานที่สำหรับศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ในหัวหินได้มีการแสดงความสามารถ - ควรจัดกิจกรรมเพิ่มให้เด็ก ๆ สามารถเข้าร่วมสนุกได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - สร้างจุดเด่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว - ควรจัดชมเมืองและบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและวิถีชีวิตชุมชน - สถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมควรอยู่ติดถนนเพื่อความสะดวกในการเดินทาง - ควรประชาสัมพันธ์สื่อท้องถิ่นต่าง ๆ ให้รับทราบโดยทั่วถึงกัน

ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนไทรย้อย โดยมุ่งศึกษาศักยภาพของชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3 ด้าน ได้แก่ ทุนทางกายภาพ และทุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม และทุนทางสังคม พบว่า

ชุมชนเขาเต่า เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ติดชายทะเลเขาเต่า สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบลาดเอียงสู่ทะเล มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ ชาวบ้านมีอาชีพประมงเรือเล็กมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย ชุมชนนี้มีทุนทางกายภาพที่หลากหลาย สวยงาม มีเอกลักษณ์ และน่าสนใจ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า วัดถ้ำเขาเต่าหาดทรายน้อย โครงการในพระราชดำริหาดทรายใหญ่ เกาะสิงโต และเกาะเต่า สำหรับทุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนี้ยังคงเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและสงบ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมงเรือเล็ก และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการประมงที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษและการสั่งสมประสบการณ์มาเป็นเวลาช้านาน มีการแปรรูปอาหารทะเล การคาดเคยและการทำกะปิ นอกจากนี้ ยังมีการทอผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นอาชีพพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เพื่อเป็นอาชีพเสริมการจนกลายมาเป็นอาชีพหลัก อีกทั้งยังมีศูนย์ฝึกรอบมทอผ้าบ้านเขาเต่าซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้การทอผ้าที่กระตุกสำหรับนักเรียนนักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจและมีร้านค้าจำหน่ายผลผลิตจากงานหัตถกรรมจากชุมชน ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ผ้าโสร่ง ผ้าฝ้ายยกดอก และผ้าฝ้ายสีต่างๆ สำหรับการตัดเย็บเสื้อผ้า รวมถึง เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายทอมือในศูนย์ฝึกรอบมทอผ้าแห่งนี้ ด้านทุนทางสังคม ชุมชนเขาเต่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน และมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล และมีคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งตามข้อกำหนดของเทศบาลเมืองหัวหินเพื่อกำลึงสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองหัวหิน

ชุมชนเขาตะเกียบ เป็นชุมชนชาวประมงเล็ก ๆ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย อยู่ติดเขาตะเกียบ จากถนนไปจนถึงเชิงเขาตะเกียบ สองข้างทางเต็มไปด้วยร้านค้าและร้านอาหารทะเลสดใหม่จากชุมชน และเป็นแหล่งขายปูม้าที่ขึ้นชื่อของเมืองหัวหิน ทุนทางกายภาพของชุมชนแห่งนี้ประกอบด้วย เขาตะเกียบ ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ มีเขาหินปูนสองลูกอยู่ใกล้กันและมีโขดหินยื่นออกไปในทะเล ชายหาดเขาตะเกียบ วัดเขาตะเกียบ หมู่บ้านชาวประมงที่มีเรือประมงจอดอยู่ริมทะเล นอกจากนี้ ยังมีตลาดจักจั่นหรือซิเคด้า มาร์เก็ต และตลาดมะขาม เป็นแหล่งจับจ่ายสินค้าและชมการแสดง งานศิลปะ งานฝีมือ ที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติและบรรยากาศใกล้ทะเล ด้านทุนทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนี้เป็นหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ ทำประมงชายฝั่ง และยังคงอนุรักษ์ประเพณีเก่าแก่ตามความเชื่อท้องถิ่น คือ การทำวัวเทียมเกวียนจากกระบอกลอยไม้เพื่อทำพิธีส่งเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์เพื่อสืบชะตา ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนานกว่า 100 ปี จัดขึ้นในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงกรกฎาคม ตามความสะดวกของชาวบ้าน ด้านทุนทางสังคม ชุมชนนี้มีสมาคมประมงเรือเล็ก-หัวดอน และคณะกรรมการชุมชนดังเช่นชุมชนเขาเต่า

ชุมชนไทรย้อย เป็นชุมชนชาวประมงเรือเล็ก ทำประมงชายฝั่ง ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมทะเล มีการแปรรูปอาหารทะเลที่ได้จากการทำประมงและนอกเหนือจากที่ขายเป็นอาหารทะเลสด ทูน่าทางกายภาพของชุมชนนี้ ประกอบด้วย ชายหาด ท่าเทียบเรือประมงพื้นบ้าน และวัดไทรย้อยที่มีรอยพระพุทธบาทและโบสถ์ไม้สักอายุเกือบร้อยปี ทูน่าทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ณ ชุมชนแห่งนี้สามารถพบเห็นวิถีชีวิตชาวประมงเรือเล็กที่ออกเรือไปทำประมงช่วงกลางวันและกลับเข้าฝั่งในเช้านั้น มีการชุมชนแห่ทำแห และแปรรูปอาหารทะเล ให้พบเห็นโดยทั่วไปในชุมชนแห่งนี้ รวมถึงมีธนาคารปูม้า ที่ชุมชนชาวบางไทรย้อยร่วมกันก่อตั้งเพื่อการอนุรักษ์ปูม้าให้มีสืบไปและสามารถจับมาค้าขายได้อย่างต่อเนื่อง และในด้านทุนทางสังคม ชุมชนบางไทรย้อยมีการรวมกลุ่มประมงเรือเล็ก และจัดตั้งกลุ่มธนาคารปูม้า รวมถึงมีคณะกรรมการชุมชนดังเช่น ชุมชนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาข้างต้นประกอบกับการจัดทดลองเที่ยวจริงในชุมชนเขาเต่าและชุมชนไทรย้อย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น สามารถสรุปแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อ ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนบางไทรย้อย ดังนี้

ตารางที่ 5.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

ชุมชน	ประวัติศาสตร์บอกเล่า	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
เขาเต่า	- การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่า การเสด็จเยือนบ้านเขาเต่าของรัชกาลที่ 9 พระราชมหานครนิวยอร์ก และพระมหากษัตริย์ของรัชกาลที่ 9 และพระนางเจ้าสิริกิติ์ - ความเป็นมาของชื่อ “เขาเต่า” วัดถ้ำเขาเต่า อ่างเก็บน้ำเขาเต่า และโครงการพระราชดำริผ้าไทยบ้านเขาเต่าจนกลายเป็นศูนย์หัตถกรรมผ้าทอบางเขาเต่า	- การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การคาดเคย และการทำกะปิ การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็กที่อยู่ - การออกเรือตกปลา ตกหมึก - การเรียนรู้และทดลองทำอาหารพื้นถิ่น - การเรียนรู้เรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด ได้แก่ วัตถุดิบที่มาจากท้องทะเลคืออะไร ชนิดไหน สามารถจับได้ที่ใด อย่างไร และเหมาะสมจะทำอาหารชนิดใด - เรียนรู้และทดลองการทอผ้าด้วยกี่กระตุก ลวดลายการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเขาเต่า ลักษณะของผ้าฝ้ายที่พัฒนาขึ้นจน

ชุมชน	ประวัติศาสตร์บอกเล่า	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
		มีความเหมือนกับผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากผ้าฝ้ายทอมือ - การเรียนรู้ประเพณีแข่งเรือยาวของชุมชนเขาเต่า - การปั่นจักรยานชมอ่างเก็บน้ำและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น
เขาตะเกียบ	ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวและความเป็นมาของ “เขาตะเกียบ”	- การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำประมงเรือเล็ก การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงเรือเล็ก - การออกเรือตกปลา ตกหมึก - การเรียนรู้ ทดลองทำ และชิมอาหารท้องถิ่น ได้แก่ ปิ้งงูบ หอยเสียบมะละกอ ต้มปลาทุพริกนก ปลาทุย่าง ต้มส้มพริกนก และผัดฉ่า เป็นต้น ในแบบฉบับของชุมชนท้องถิ่น - การเรียนรู้เรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด ได้แก่ วัตถุดิบที่มาจากท้องทะเลคืออะไร ชนิดไหน สามารถจับได้ที่ใด อย่างไร และเหมาะสมจะทำอาหารชนิดใด - การเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ของชุมชนเขาตะเกียบ ได้แก่ การทำวู้เทียมเกวียนจากกระบอกไม้ไผ่เพื่อทำพิธีส่งเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์เพื่อสืบชะตา และประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน
บางไทรย้อย	การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่าความเป็นมาของวัดไทรย้อย ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมชายหาดและมีโบสถ์ไม้สักอายุเกือบ 100 ปี และประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับการเสด็จเยือน	- การเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ธนาคารูป การทำประมงเรือเล็ก และการแปรรูปอาหารทะเล - การออกเรือตกปลา ตกหมึก

ชุมชน	ประวัติศาสตร์บอกเล่า	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
บางไทรน้อย	ชุมชนและวัดบางไทรน้อยของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์	- การเรียนรู้ ทดลองทำ และชิมอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ การต้มหรือนึ่งอาหารทะเลสด ต้มส้มปลาทุปลาทุย่าง ต้มส้มพริกนก และผัดฉ่า เป็นต้น - การเรียนรู้เรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารจานโปรด ได้แก่ วัตถุดิบที่มาจากท้องทะเลคืออะไร ชนิดไหน สามารถจับได้ที่ใด อย่างไร และเหมาะสมจะทำอาหารชนิดใด

นอกจากนั้น จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรพิจารณาถึงลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พึงประสงค์ ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับ และผลกระทบต่อชุมชนที่พึงระวัง ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 สิ่งที่ต้องพิจารณาสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	รายละเอียด
ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์	1) สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ 2) ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมีความน่าสนใจ 3) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ 4) อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ รสชาติถูกปาก และน่าสนใจ 5) สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม 6) บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงามน่าสนใจ 7) คนท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว 8) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น 9) ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น 10) นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่

การท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	รายละเอียด
ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์	11) นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง
ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับ	1) ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี 3) สามารถนำรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน 4) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว 5) ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น 6) ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน 7) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น 8) ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว 9) กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
ผลกระทบต่อชุมชนที่พึงระวัง	1) การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง 2) สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว 3) นักท่องเที่ยวทำลายความสงบในชุมชน 4) การแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น 5) การเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.53) มีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวประกอบด้วยปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Pike, 2008) ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ อาชีพ รายได้ เวลาว่าง และข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์แปลกใหม่จากการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันไปตามสถานที่และภูมิภาค ได้แก่ “การท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลิ้งค์” เป็นการส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ ในปี 2560 ซึ่งต่อยอดมาจาก “การท่องเที่ยวไทยเก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร” ในปีที่ผ่านมา (โพสท์ทูเดย์, 2560) โดยมีการจัดงาน “เทศกาลเที่ยวเมืองไทย 2560” ในวันที่ 25-29 มกราคม 2560 ณ สวนลุมพินี โดยรวบรวมของดีของเด่นจากทุกภูมิภาคมาไว้ด้วยกันในงาน มีความเป็นที่สุดทั้งอาหารการกิน การแสดงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น เพื่อปลูกกระแสท่องเที่ยวในเมืองไทย (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2560) จนกระทั่งในปี พ.ศ.2561 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน : Amazing Thailand Year 2018” โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกื้อกูลเรื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยาและการต่างประเทศ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยนำรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างแข็งแกร่ง (Manager Online, 2560) ในขณะที่ ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ราคา และความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจแนวโน้มความต้องการของนักท่องเที่ยวโดย TripAdvisor (2015) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการประสบการณ์แปลกใหม่ มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากขึ้นเนื่องจาก “ความคุ้มค่า” ที่ได้รับ และการเลือกจุดหมายปลายทางจากวัฒนธรรมและผู้คนในประเทศนั้น ๆ

จากการศึกษาพบว่า ความต้องการและแรงกระตุ้นต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยการมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวต้องการหรือเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ศรัทธา ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และการเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน ตามลำดับ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในคุณค่าของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (นาฬิกาอดิศักดิ์, 2557; Richards & Wilson, 2006; UNESCO, 2010) นอกจากนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรสอดคล้องกับความต้องการและแรงกระตุ้นของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในด้านกายภาพเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียด ด้านความสัมพันธ์เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือคนรัก ด้านการเรียนรู้และเข้าใจเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงความสวยงามของสิ่งแวดล้อมและวิวทิวทัศน์ของสถานที่ที่ทำการ (Pike, 2008)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินที่พัฒนาขึ้นจากความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีลักษณะร่วมกัน คือ การท่องเที่ยวตามรอยเสด็จรัชกาลที่ 9 ฟังเรื่องเล่าความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น สัมผัสวิถีประมง

เรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง ฟังเรื่องเล่าจากทะเลสู่อาหารต่างๆ ในบรรยากาศหาดทรายชายทะเลที่สวยงาม นอกจากนั้น ในแต่ละชุมชนยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ ในแต่ละชุมชนยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การทอผ้าด้วยกี่กระตุก อาชีพพระราชทานในชุมชนเขาเต่า การอนุรักษ์พันธุ์ปูม้าด้วยธนาคารปูของชุมชนบางไทรน้อย และการเรียนรู้ประเพณีทำบุญทุ่งและพิธีส่งเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์ในชุมชนเขาตะเกียบ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และประสบการณ์จริงเกี่ยวกับชุมชน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะและความเชี่ยวชาญในชุมชน (นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2557; องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2554; Richards & Wilson, 2006; UNESCO, 2010) และสอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการ ได้แก่ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่า ชื่อบ้านนามเมือง เทศกาลงานประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน พิธีกรรม การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงเรือเล็กหรือประมงชายฝั่ง และการทำอาหาร โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานแห่งความเป็นไทย ได้แก่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่แล้ว ยิ่งใช้ ยิ่งก่อให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญ (นาฬิกาอติภักดิ์ แสงสนิท, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินที่เป็นผลจากการวิจัย ประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ การใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว (Using creativity as backdrop for tourism) และการใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) (Richards, 2010) การใช้การสร้างสรรค์เป็นฉากหลังของการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่น การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บอกเล่า ชื่อบ้านนามเมือง การเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น วัด และซื้อของฝากจากชุมชน สำหรับการใช้การสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมของนักท่องเที่ยว (Using creativity as a tourist activity) คือ กิจกรรมการสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินประกอบด้วย การทำอาหาร การทอผ้าด้วยกี่กระตุก การทำกะปิ การออกเรือตกปลา ตกหมึก และการฝั่งทรายบำบัด เป็นต้น

สำหรับการเปรียบเทียบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินที่เป็นผลจากการทำงานวิจัยกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในต่างประเทศและในประเทศ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในเมืองหัวหินและพื้นที่ติดต่อ ได้แก่ ชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนไทรน้อย มีลักษณะที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชนเผ่าโฮปี (Hopi) ในรัฐอริโซนา คือ มีการบริการพานักท่องเที่ยวเดินชมสถานที่และวิวทิวทัศน์ในชุมชน เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ ลองชิมอาหารท้องถิ่น และซื้องานหัตถกรรมซึ่งทำในท้องถิ่น โดยชนเผ่าโฮปีมีปรัชญาด้านการท่องเที่ยว คือ มาถึง เยี่ยมชม และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของ Hopi และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหิน คือ การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 9 เพื่อเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นในเมืองหัวหินที่เป็นผลจากงานวิจัยนี้แตกต่างจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย (อ.พ.ท. 2558) ที่มีประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การเรียนรู้ลวดลายสังคโลกผ่านการวาดลงบนผืนผ้า และการเรียนรู้งานปั้นและเขียนลายสังคโลก เมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย การเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิมจาม บ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด การทำผ้าหม่นวม ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และการเรียนรู้การทำตุ๊กตาคิงวัดพระเกิด ในเวียง จังหวัดน่าน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินมีลักษณะสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน บ้านบางละมุง เมืองพัทยา (อ.พ.ท. 2558) ซึ่งชาวบ้านยังยืนยันที่จะยึดถืออาชีพทำการประมง ด้วยการสืบทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตประมงชายฝั่ง และมีการจัดตั้งธนาคารปูม้า นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งการวิถีชีวิตการทำประมง เรียนรู้การถักอวน ชวนอวน การปล่อยลูกปูที่ได้รับการอนุบาลจากธนาคารปู การตกปลา ตกหมึก กิจกรรมดังกล่าวนี้นอกจากเป็นการสืบสานเรียนรู้การทำอาชีพประมงแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของการทำความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประมง แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิตประมงชายฝั่งที่แตกต่างกันไปตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหินคือ ประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับรัชกาลที่ 9 ความเป็นมาของชุมชน ชื่อบ้านนามเมือง วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีท้องถิ่น ที่หล่อหลอมให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่สงบ เรียบง่าย แต่เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ ประโยชน์ที่ชุมชนควรได้รับ และผลกระทบต่อชุมชนที่พึงระวัง ซึ่งปัจจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน” (Sustainable Creative Tourism) (Korez-Vide, 2013) ซึ่งประกอบด้วย 12 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่ การสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขัน (Economic viability) การสร้างและกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด (Local prosperity) การส่งเสริมการจ้างงานให้แก่ชุมชนท้องถิ่น (Employment quality) การกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมในชุมชนท้องถิ่น (Social equity) การสร้างประสบการณ์ที่ดีและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว (Visitor fulfilment) ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยว (Local control) เคารพและส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Cultural richness) การรักษาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical integrity) การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Biological diversity) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดแคลนหรือทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างใหม่ได้ให้น้อยที่สุด (Resource efficiency) และการลดมลภาวะทางอากาศ ทางน้ำ และลดปริมาณขยะจากการท่องเที่ยว (Environmental purity) การพัฒนาการท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิด

นี้ย่อมส่งผลการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนโดยส่งผลกระทบน้อยที่สุด โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนท้องถิ่น และท้ายที่สุดก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ เทศบาลเมืองหัวหิน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาเมืองหัวหิน สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนเขาเต่า ชุมชนเขาตะเกียบ และชุมชนบางไทร้อย ไปบรรจุไว้ในแผนที่และข้อมูลการท่องเที่ยวของเมืองหัวหิน และร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2561 “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ลึกลับ” และส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวนักท่องเที่ยวและรายได้ไปสู่ชุมชนที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดกระตือรือร้น เห็นคุณค่า และเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นสืบไป

นอกจากนั้น คู่มือ “ประวัติศาสตร์บอกเล่า เรื่องราวท่องเที่ยว” ของชุมชนเขาเต่า และชุมชนบางไทร้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเห็นคุณค่า และเพื่อการอนุรักษ์และสืบสานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

- 1) ควรจัดทดลองการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ในเมืองหัวหิน และศึกษาความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น

- 2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวและรายได้ไปสู่ชุมชนที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก
- 3) ควรศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในทางปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560. 15 มีนาคม 2556. http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2558-2560.pdf.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559. 15 มีนาคม 2556. http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-2559.pdf.
- กระทรวงกลาโหม. (มปป.). ภาษาและวรรณกรรม. 17 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.thaiheritage.net/nation/oldcity/prachuapkhirikhan7.htm>
- กาญจนา แสงลัมสุวรรณ และศรัณยา แสงลัมสุวรรณ. (2557). แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว. กรุงเทพมหานคร: หน่วยบริการวิชาการ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (มปป.). น้ำตกป่าละอู. สืบค้นออนไลน์วันที่ 12 ธันวาคม 2559 จาก <http://thai.tourismthailand.org/225>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2012). วัดห้วยมงคล จ.ประจวบคีรีขันธ์. 12 ธันวาคม 2559. <http://www.thailandtemples.org/wathuaimongkol/index.html>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). งานทำบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีสงเคราะห์ทางทะเล ประจำปี 2557. 20 มีนาคม 2560. <https://thai.tourismthailand.org>.
- การประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2. (พ.ศ.2560 – 2564) (2559). (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2564). กรุงเทพมหานคร. วันที่ 22 กรกฎาคม 2559.
- กรมการท่องเที่ยว. (2559). กลุ่มข้อมูลสถิติด้านการท่องเที่ยว. International Tourism January-December 2013-2014. 22 กันยายน 2558. <http://www.tourism.go.th>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). สรุปแผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2552. 19 ธันวาคม 2553. <http://thai.tourismthailand.org/about-tat-page/about-tat/policy-marketing-plan/>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). ข้อมูลการท่องเที่ยวหัวหิน. 15 มีนาคม 2556. <http://thai.tourismthailand.org>
- กิตติพัฒน์ สุขศรี. (2552). โครงการศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเมืองหัวหิน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์. (3 พฤษภาคม 2559). กลุ่มสตรีทอผ้า บ้านเขาเต่า กับความสำเร็จที่เริ่มจาก “ศูนย์”. *มติชนออนไลน์*. 30 พฤศจิกายน 2560.
<http://www.matichon.co.th/news/124669>.
- กองบรรณาธิการนายรอบรู้. (2552). *ประวัติความเป็นมา. นายรอบรู้" นักเดินทาง : ประจวบคีรีขันธ์*. 9 กุมภาพันธ์ 2560. http://www.visithuahin.com/th/th_history.php.
- กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองหัวหิน. (2553). การปกครองส่วนท้องถิ่น. 20 พฤศจิกายน 2559.
<http://www.huahin.go.th/site/>
- โคมพัสตร์. (2011). *History*. 3 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.khomapastrfabrics.com/web/history.php>.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). *วัฒนธรรมไทย (Thai Culture)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คมชัดลึก. (2554). *พาเหรดรถโบราณเมืองหัวหิน*. 17 กุมภาพันธ์ 2560.
<HTTP://WWW.KOMCHADLUEK.NET/NEWS/LIFESTYLE/117312>
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองหัวหิน. (2556). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557-2559)*. 2 มกราคม 2560.
www.huahin.go.th/huahin/document/planall-57-59.pdf.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองหัวหิน. (2557). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560)*. 2 มกราคม 2560.
www.huahin.go.th/huahin/document/planall58-60.pdf.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2550). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร. (2013). *หัวหิน : พัฒนาการของสถานตากอากาศกว่าร้อยปี*. 3 กุมภาพันธ์ 2560. <http://kingprajadhipokstudy.blogspot.com/2013/05/blog-post.html>
- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2545). ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการจัดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ซิลไปไหน. (ม.ป.ป.). *วัดเขาตะเกียบ*. 10 พฤศจิกายน 2560. <http://www.chillpainai.com/travel>
- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2539). *สถิติพื้นฐาน*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- โชคนิติ แสงลออ และสุชาดา กรเพชรปาณี. (2558). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความจงรักภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกของนักท่องเที่ยวชาวไทย. *วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*. 12(2), 23-33.
- ณรงค์ เสี่ยงประชา. (2541). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดรชณิ เอมพันธุ์. (2546). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). Pros และ Cons ในการวัดมาตรฐานประเมินรวมค่าโดยให้ผู้ตอบรายงานตนเอง. บทความวิชาการประกอบการอภิปรายเรื่อง “Pros และ Cons ในการวัดมาตรฐานประเมินรวมค่า” ในการประชุมปฏิบัติการนักวิจัย รุ่นที่ 1 ครั้งที่ 3 เรื่อง “แผนการวิจัยเพื่อเพิ่มพูนจริยธรรม ปัญญา และสุขภาพจิต แก่เยาวชนไทย” 23-26 มกราคม 2550
- โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วช.
- ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. (26 เมษายน 2016). ชิเคด้า มาร์เก็ต หัวหิน (ประจวบคีรีขันธ์). 26 เมษายน 2559. <http://m.suvarnabhumiairport.com/th/popular-destinations/1992/cicada-market>.
- ที่พักหัวหิน. (ม.ป.ป.) หาดทรายน้อย. 8 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.ที่พักหัวหิน.net/หาดทรายน้อย>
- เทศบาลเมืองหัวหิน. (ม.ป.ป.) *ความเป็นมาเมืองหัวหิน*. 8 กุมภาพันธ์ 2560. http://www.huahin.go.th/huahin/about_history.php.
- เทศบาลเมืองหัวหิน. (2555). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองหัวหิน พ.ศ.2556-2560*. 15 มีนาคม 2556. <http://www.huahin.go.th/document/3-56.PDF>.
- ท่องเที่ยวสะกดตา. (ม.ป.ป.). *อ่างเก็บน้ำเขาเต่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. 20 สิงหาคม 2560. <http://sadoodta.com/info/อ่างเก็บน้ำเขาเต่า-อันเนื่องมาจากพระราชดำริ>
- ไทยตำบลดอทคอม. (2558). *ข้อมูลตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์*. 9 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.thaitambon.com/tambon/770701>.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (28 มกราคม 2560). *เทศกาลเที่ยวเมืองไทย 2560*. 3 มกราคม 2561. <https://www.thairath.co.th/content/844928>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2553). *ชมพัสดร์ สานตำนานผ้าพื้นเมืองของหัวหิน*. 3 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.thairath.co.th/content/88765>.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2550). *การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน...จุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืน. การประชุมเทศกาลท่องเที่ยวไทย*. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ธนกฤต ภัทรธรร. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน): อพท.
- ธัมมามนตร์ คุณรัตนารักษ์. (2556). *อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด และภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีต่อความภักดีในบริการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ*. ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์ (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- นภาพร จันทร์ฉาย .(2558). *ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว จากนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- นภาพร จันทร์ฉาย. (2559). *ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว จากนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2559.
- นายเกาะหลัก. (2551). *ประเพณีทำบุญทุ่ง บ้านตะเกียบ หัวหิน*. เอพีนิวส์ประจวบฯ. 15 กุมภาพันธ์ 2560. <http://oknation.nationtv.tv/blog/prachup/2008/07/09/entry-3>.
- นาฬิกาอรรถกฤต แสงสนิท. (2556). *ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. 7 กุมภาพันธ์ 2558. <http://www.dasta.or.th/creativetourism/531.html>.
- นิตา ชัชกุล. (2555). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บริษัท ไทยทัวร์ อินโฟ จำกัด. (มปป.) *ประวัติหัวหิน*. 8 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.huahin.org/history>.
- บริษัท เพิร์ลแอทคลองวาฬ จำกัด. เขาเต่า. 10 พฤศจิกายน 2560. <http://www.pearlbythesea.in.th/Default.aspx? pageid=866>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Marketing Management for Tourism Industry)*. นนทบุรี: หจก. เพ็รินซ์ชาลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปณิศา มีจินดา, ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และณัฏฐ์ กุลิสร. (2551). *โครงการความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดภูเก็ต: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2549). *กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน: รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปานจิตร จินศิริ และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2556). *ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพัง*. บทความวิจัยเสนอในการประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556. หน้า 158-165.
- ปิยนฎ ไร่ไสว. (2536). *ขนมไทย ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทย กรณีศึกษา ร้านแม่เก็บ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*. 1(2).
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558). ร่วมสัมผัสความคลาสสิกในงานพาหุทรรศน์โบราณ หัวหิน. 17 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.manager.co.th/travel/ViewNews.aspx?NewsID=9540000154444>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557). เอาความทุกข์ไปทิ้งทะเลผ่านตุ๊กตาส่งเคราะห์ในงาน “ทำบุญ แห่เรือ ส่งเคราะห์ทางทะเล” หัวหิน. 14 กุมภาพันธ์ 2560. <http://m.manager.co.th/Travel/detail/9570000112847>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2556). เริ่มแล้วแข่งขันเรือยาวประเพณีอ่างเก็บน้ำเขาเต่า ชิงถ้วยพระราชทาน “ในหลวง”. 25 กันยายน 2556. สืบค้น 12 ธันวาคม 2559. <http://www.manager.co.th/south/ViewNews.aspx?NewsID=9560000120950>
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook)*. กรุงเทพมหานคร: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พยอม ธรรมบุตร. (2548). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญกานต์ นามวงศ์. (2552). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง*. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- โพสท์ทูเดย์ (2560). *ท่องเที่ยวเมืองไทย “เก้ไก๋ สไตลส์ลิกซิ่ง”*. วันที่ 18 มิถุนายน 2560. 3 มกราคม 2561. <https://40plus.posttoday.com/eatandtrip/6259/>
- ภัทรพร ทิมแดง และวินัย ปัญจจรศักดิ์. (2554). โมเดลการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2554. หน้า 89-101.
- มติชนออนไลน์. (2555). *วัยรุ่น หัวหิน เล่นวิ่ง ผีพุ่งได้ไล่ทุกขโคกสงกรานต์*. 15 กุมภาพันธ์ 2560. http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1334383252.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ม.ป.ป.). *โครงการต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. 10 ธันวาคม 2559. www.dasta.or.th/attachments/article/1599/CTBook.pdf.
- มิสกรีนชิตี. (2553). *ตลาดนัดรัชชี่ ตลาดเก่าแก่สถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 7*. 11 ธันวาคม 2559. <http://oknation.nationtv.tv/blog/Huahin-Chaam/2010/08/30/entry-2>.
- มณฑนา เทียมทัด. (2551). *ศึกษาการเล่นผีพุ่งไต้ในอำเภอกะลา หัวหิน จังหวัดประจวบฯ*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุพร แสงทักษิณ. (2555). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- รชพร จันทร์สว่าง. (2546). *เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รสิกา อังกร. (2549). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารการวิจัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 19(1), หน้า 79-88.
- ราณี อีสัยกุล. (2546). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว (Professional experience in tourism management)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรารณ บัญเชียง. (ม.ป.ป.). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น. 20 ธันวาคม 2559. <http://www.crc.ac.th/2015/pdf/5.1.5-8-Par>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). *ได้รู้หัวหิน*. 11 ธันวาคม 2559. <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). *ประเพณีไหว้แม่ย่านางเรือ*. 17 กุมภาพันธ์ 2560. <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเพณีไหว้แม่ย่านางเรือ>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). *หาดหัวหิน*. 12 ธันวาคม 2559. <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *อำเภ หัวหิน*. 12 กุมภาพันธ์ 2560. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. *อำเภ หัวหิน*. 12 ธันวาคม 2559. <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิภาดา ศุภรัฐปรีชา. (2553). ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกต เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์, ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). *วิถีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์, ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิมล ทับคง และอภิชาติ หงษ์สกุล. (2559). พ่อเจ้าอยู่หัว พ่อผู้ชุบชีวิตคนเขาเต่า. คมชัดลึก เจาะประเด็น 5 พฤษภาคม 2559. 18 ตุลาคม 2560. <http://www.komchadluek.net/news/scoop/247995>
- วิไลพร สาคริก. (2545). *การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน*. ปรินญาณพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ จันทรกิ่งทอง. (2557). ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับความภักดีของนักท่องเที่ยว. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*. ปีที่ 34 (2): 131-146
- วรวิธ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ. (2549). *วิถีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์
- วรรณานา วิกรม. (2555). วัฒนธรรมพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น. *ไทยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 173-188.
- ศูนย์การทหารราบ. (ม.ป.ป.). *โครงการพระราชดำริสว่นป่าหาดทรายใหญ่*. 12 ธันวาคม 2559. <http://www.infantry-center.com/infan/king.html>

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน. การพัฒนาชุมชน. 20 ตุลาคม 2559.

<https://www.sites.google.com/a/life.ac.th/main/home/>

สิน พันธุ์พินิจ. (2551). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์

สิริพิชญ์ สุขผล. (2557). การศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความภักดีในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สีลาภรณ์ บัวสาย. (2547). พลังท้องถิ่น: บทสังเคราะห์งานวิจัยด้านชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์. (2551). คู่มือการวัดทางจิตวิทยา: Manual of Psychological Testing. กรุงเทพมหานคร: เมติคัล มีเดีย.

สุภาวดี ทรงพาณิชย์. (2547). นิเวศวัฒนธรรม รากฐานใหม่แห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2531). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทธิ ชิตยะ และวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์. (2553). แบบแผนการวิจัยและสถิติ. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮ้าส์

สุมาลี ไชยศุภรากุล. (2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

สุรพล กาญจนะจิตร. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ตีรกันันท์. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism). กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ 17 ตุลาคม พ.ศ.2546 ณ กรุงปารีส. แปลโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage. Paris. 17 October 2003. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- สำนักข่าวเจ้าพระยา. (2016). *วังไกลกังวล วังที่ในหลวงเสด็จแปรพระราชฐานบ่อยที่สุด*. 12 ธันวาคม 2559. <http://www.chaoprayanews.com/>.
- สำนักข่าวไทย. (2016). *เตรียมจัดแข่งขันเรือใบรายการหัวหิน รีเกตต้า 2016*. 17 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.tnamcot.com/content/435348>.
- สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. หน้า 10-11. 2 กุมภาพันธ์ 2558. <http://nesdb.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2555). *แนวคิดและประเด็นเกี่ยวกับ “วัฒนธรรม”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *สถานการณ์ท่องเที่ยวไทย 2558*. 2 กุมภาพันธ์ 2558. <http://www.tourism.or.th>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *คู่มือการดำเนินงานโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศของกระทรวงวัฒนธรรม โครงการรากวัฒนธรรม*. 2 กุมภาพันธ์ 2558. <http://www.tourism.or.th>.
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (มปป.) *ข้อมูลทั่วไปของผังเมืองรวมเมืองหัวหิน*. 10 กุมภาพันธ์ 2560. www.dpt.go.th/prachuapkhirikhan/main/./HUAHIN_MODEL_1.pdf.
- หนังสือพิมพ์ข่าวสดทีวี. (3 มิถุนายน 2016). ททท. นำทีมสื่อมวลชนเที่ยวชมเขาตะเกียบ หัวหิน. 26 เมษายน 2559. <http://www.khaochad.com/20211?r=1&width=1600>.
- หนังสือพิมพ์ประจวบโพสต์. (2010). *พลับพลาพระมงกุฎเกล้าฯ ของที่ระลึกผู้นำอาเซียนครั้งที่ 15*. 12 ธันวาคม 2559. <http://www.prachuppost.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539020166&Ntype=1>.
- หัวหินคลับ. (2551). *อดีตของหัวหิน*. 11 ธันวาคม 2559. <http://huahinclub.exteen.com/20081125/entry>.
- อพท. (2555). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. 16 พฤศจิกายน 2559. <http://www.dasta.or.th/th/theory/489-489.html>.
- อพท. (2559). *องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
- อพท. (2558). *องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 13 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับ 13 สถานที่น่าเรียนรู้สวย ๆ ในเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2547). *มนุษย์กับวัฒนธรรม. สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรุณรุ่ง วงศ์กังวาน และคณะ. (2556). บุพปัจจัยและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 5 (1), 85-99.
- องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. (2554). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. 2 (2554), หน้า 14-16.
- โอเคเนชั่น. (มปป.). หัวหิน. 1 ธันวาคม 2559. <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=648065>
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2549). *เอกสารประกอบคำสอนรายวิชาท้องถิ่นศึกษา*. สุรินทร์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อัจฉรวรรณ งามญาณ. (2554). อันเนื่องมาแต่สูตรของยามาเน. *วารสารบริหารธุรกิจ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. ปีที่ 34 ฉบับที่ 131 กรกฎาคม-กันยายน 2554 หน้า 46-60.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- อัญญา กลั่นเกลตา. (2554). *แนวทางเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัญญารัตน์ ธีรารรรณ และมริวรรณ ผิวนิม. (2557). การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการจัดการท่องเที่ยว กรศึกษา เมืองเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. Graduate Research Conference Khon Kaen University 2014. หน้า 2880-2886.
- ไอแอมหัวหิน. (มปป.). หัวหิน. 1 ธันวาคม 2559. <http://www.lamhuahincom/forum.php?mod=viewthread&tid=49>.

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ

- Alegre, J, & Cladera, M. (2009). Analysing the effect of satisfaction and previous visits on tourist intentions to return. *European Journal of Marketing*. 43(5/6), 670-685.
- Blank, U. (1989). *The Community Tourism Industry Imperative: The Necessity, The Opportunity, Its Potential*. New York: Venture Publishing.
- Boo, E. (1991). Marketing Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington D.C.: Island Press.

- Boit, J. C. (2013). *The Role of Destination Attributes and Visitor Satisfaction on Tourist Repeat Visit Intentions to Lake Nakuru National Park*. Master Thesis. Western Illinois University.
- Boniface, P. (2012). *Managing Quality Cultural Tourism*. London: Routledge.
- Cathy Hsu et al. (2008). *Tourism Marketing An Asia-Pacific Perspective*. Australia: John Wiley & Sons Australia, Ltd.
- Chang, L. L., Backman, K. F. and Huang C. Y. (2014). Creative tourism: a preliminary examination of creative tourists' motivation, experience, perceived value and revisit intention. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*. Vol.8, No.4, 2014, pp.401-419.
- Chaoprayoon, P. and Panyadee, C. (2013). The local economic promotion through the creative tourism travelling route: The practical application for Chiangrai Province, Thailand. *International Journal on Business Review*. Vol.3 No.1, November 2013.
- Cicada Market. (2011). *ความเป็นมา*. 20 พฤศจิกายน 2559.
<http://www.cicadamarket.com/photo/090cb16206a4e60df604f5a7ae7f2bd7?page=5>
- Couple scape together everywhere. (2017). 10 ที่เที่ยวหัวหิน แนะนำที่เที่ยวดังแต่เข้ากันค่ามาถึงแล้ว. 26 เมษายน 2016. <http://www.couplescape.com/travel/10-ที่เที่ยวหัวหิน>.
- Gallarzar, M.G., Gil, I. and Calderon, H. (2002). Destination Image: Toward a Conceptual Framework. *Annals of Tourism Research*. 29(1).
- Hall, C.M. and Lew, A.A. (1998). *Sustainable Tourism*. A Geographical Perspective. New York: Longman.
- Hsu, L. K. & Graham, B. & Michael, J. G. & Sam, H. (2008). *Tourism Marketing: An Asia Pacific Perspective*. Sydney: John Wiley & Son Australia, Ltd.
- Huahin Pocket Guide. (2004) เขาตะเกียบ. 20 พฤศจิกายน 2559.
<https://huahinpocketguide.com/>
- Jenkins, O.H. (1999). Understanding and Measuring Tourist Destination Image. *International Journal of Tourism Research*. 1(1).
- Korez-Vide, R. (2013). Enforcing sustainability principles in tourism via creative tourism development. *Journal of tourism challenges and trends*. Vol. VI, No.1, 2013, pp.35-58
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2012). *Marketing Management*. London: Pearson Prentice Hall.

- Kulars, J. T., & Stachowski, A. A. (2013). Middle category endorsement in odd-numbered Likert response scales : Associated item characteristics, cognitive demands, and preferred meaning. *Journal of Research in Personality*. 43, 489-493.
- Kurtz, D.L. (2012). *Principles of Contemporary Marketing*. London: South-Western Cengage Learning.
- Lertwannawit, A. & Gulid, N. (2014). A Structural Relationship between Domestic Tourist Satisfaction, Trust, Switching Barriers and Retention. *International Business & Economics Research Journal*. 13(6), 1375-1382.
- McIntosh, R.W., Goeldner, C.R. and Richi, Jr.B. (1995). *Tourism: Principle, Practices, and Philosophies*. New York: John Wiley and Sons.
- Mowforth, M. and Munt, I. (2008). *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World*. London: Routledge.
- Mowforth, M. and Munt, I. (2009). *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Manager Online. (2560). 2561 “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” จัด 15 กิจกรรมใหญ่ ส่งเสริมการท่องเที่ยว. 13/09/2560. 3 มกราคม 2561.
<https://today.line.me/th/pc/article/2561>
- Noe, F.P. & Uysal, M. & Magnini, V.P. (2010). *Tourist Customer Service Satisfaction: An Encounter Approach*. London: Routledge.
- Nykiel, R. A. (2005). *Hospitality Management Strategies*. New Jersey: Pearson & Prentice Hall.
- Nzama, A.T. Magi, L.M. and Ngcobo, N.R. (2005). *Workbook-I Tourism Workbook for Educators: 2004 Curriculum Statement*. Centre for Recreation and Tourism, UZ. And Tourism KwaZulu-Natal, University of Zululand.
- Painaidii. (ม.ป.ป.). รีวิว เกาะสิงโต. 10 พฤศจิกายน 2560.
<http://www.painaidii.com/review/114696/lion-island-/lang/th/>
- Pantip. (27 เมษายน 2560). ทำไมต้องไปเขาตะเกียบ. 10 พฤศจิกายน 2560.
<https://pantip.com/topic/36390880>
- Pike, S. (2008). *Destination Marketing: An Integrated Marketing Communication Approach*. Oxford: Elsevier.
- Preston, C. C., & Colman, A. M. (2000). Optimal number of response categories in rating scales: reliability, validity, discriminating power, and respondent preferences. *Acta psychological*, 104 (1), 1-15.

- Pizan, A. and Mansfeld, Y. (1999). *Consumer Behavior in Travel and Tourism*. Oxford: The Haworth Press.
- Pride, W.M. & Ferrell, O. C. (2010). *Marketing*. (15th ed.). London: South-Western Cengage Learning.
- Prideaux, B. et. al. (2008). *Cultural and Heritage Tourism in Asia and the Pacific*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Quintal, V. A. (2010). Factors influencing tourists' revisit intentions. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistic*. 22(4), 554-578.
- Ranjit, Kumar. (2014). *Research Methodology A Step-By-Step Guide for Beginners*. London: SAGE Publication Ltd.
- Raymond, C. (2010). The Practical Challenges of Developing Creative Tourism A Cautionary Tale From New Zealand. *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travels Worldwide*. Santa Fe, New Mexico: Sunstone Press. Pp.63-69
- Raymond, C. (2007). Creative Tourism New Zealand. *Tourism, Creativity and Development*. London: Routledge.
- Reichheld, F.F. & Schefter, P. (2547). *Loyalty วิธีที่ถูกต้อง Harvard Business Review*. (แปล โดย นรินทร์ องค์อินทร์ และวีรยุทธ มาฆะศิริรานนท์). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์ปอร์ตเน็ต จำกัด
- Richards, G. (2010) Creative Tourism and Local Development. In *Creative Tourism A Global Convention How to Provide Unique Creative Experience for Travelers Worldwide*. Santa Fe: Sunstone Press, pp.78-90.
- Richards, G. (2011). Creativity and Tourism: The State of the Art. *Annals of Tourism Research*. 38, 4, pp.1225-1253.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). *Creative Tourism and Local Development*. Santa Fe, New Mexico: Sunstone Press.
- Richards, G. and Wilson, J. (2006). Developing Creativity in Tourist Experiences: A Solution to the Serial Reproduction of Culture? *Tourism Management*. 27, pp. 1408-1413.
- Richardson, J. (1993). *Ecotourism and Nature Based Holidays*. Sydney: Australia Print Group.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). *Creative Tourism and Local Development*. Santa Fe: Sunstone Press.
- Sanook. (2556). ชม ชิม แซะ อาหารพื้นบ้าน ขนมพื้นเมืองในงานหัวหินรำลึก. 10 พฤษภาคม 2560. <https://www.sanook.com/travel/1329293/>.
- Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?*, UK: Earthscan.

- Siambeing. (2004), *สถานีต่อไป สถานีหัวหิน*. 12 ธันวาคม 2559.
<http://www.huahinpocketguide.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539320996>
- Siambeing, (2010), *จุดชมวิวเขาหินเหล็กไฟ*. 12 ธันวาคม 2559.
<http://www.huahinpocketguide.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539323602>
- Siambeing. (2010). *ชีม้เลียบชายหาดหัวหิน*. 10 กุมภาพันธ์ 2560. <http://www.huahinpocketguide.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539332491>
- Siambeing. (2010). *ไปเที่ยวเขาเต่า กันเถอะ*. HuaHinPocketguide. 10 พฤศจิกายน 2560.
<http://www.huahinpocketguide.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539993425&Ntype=4>
- Stipanovic, C. and Rudan, E. (2014). Development concept and strategy for creative tourism of the Kvarner destination. *Tourism and Hospitality 2014*, CONGRESS PROCEEDINGS Trends in Tourism and Hospitality Industry, pp.507-517
- Telfer, D. J. & Sharpley, R. (2008). *Tourism and Development in the Developing World*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- ThaiHRhub. (2015). *ชายหาดเขาตะเกียบ หัวหิน*. 13 สิงหาคม 2015. 25 พฤศจิกายน 2560.
<http://www.thaihrhub.com/hua-hin/beach-hh>.
- Thailand topvote. (25 พฤศจิกายน 2560). *วัดเขาตะเกียบ*. 25 พฤศจิกายน 2560.
<http://thailandtopvote.com/วัดเขาตะเกียบ>.
- TripAdvisor. (2015). *6 แนวโน้มการท่องเที่ยวที่สำคัญในปี 2016*. 8 มีนาคม 2561.
<http://th.tripadvisor.com>.
- Tsai, C. (2015). The Relationships among Destination Image, Perceived Quality, Emotional Place Attachment, Tourist Satisfaction, and Post-visiting Behavior Intentions. *Marketing Review (Xing Xiao Ping Lun)*. 12(4), 455-479.
- UNESCO. (2010). *The Ethical Travel Guide*. London: Earthscan.
- Wurzburger, R. (2010). *Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences for Travels Worldwide*. Santa Fe, New Mexico: Sunstone Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจความต้องการนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

แบบสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
โครงการวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากฐานวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำชี้แจง แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหิน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ความต้องการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีต่าง ๆ ของชุมชน ในเชิงของการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่และเป็นจริงในชุมชน นอกจากนั้น ชุมชนจะต้องสามารถใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในชุมชน และชุมชนจะได้รับผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน

โปรดเติมข้อความในช่องว่าง หรือ ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()

ตอนที่ 1 ความต้องการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1. ท่านต้องการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวหัวหินหรือไม่
 () 1. ต้องการ () 2. ไม่แน่ใจ () 3. ไม่ต้องการ
2. กรุณาระบุเหตุผลที่ท่านต้องการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 1. เพื่อเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น
 () 2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างสมดุล.
 () 3. เพื่อส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีกับชุมชน
 () 4. เพื่อเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริง โดยมีส่วนร่วมและลงมือทำกิจกรรมกับชุมชน
 () 5. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวกับชุมชนและสร้างมิตรภาพ
 () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

3. จากข้อ 1 ถ้าตอบ “ต้องการ” ท่านต้องการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่นในลักษณะใด (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. การทำอาหารท้องถิ่น เช่น จับหลัก ปังบ หอยเสียบ ต้มปลาทุพริกนก ข้าวเม่ามะพร้าว ขนมปลากริม ไข่เต่า ข้าวเหนียวมะม่วง เป็นต้น
 - () 2. การทำผลิตภัณฑ์จากผ้า เช่น ผ้าพิมพ์ลายไทย (ไหมพัสตร์) ผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องแต่งกาย
 - () 3. การเรียนรู้เกี่ยวกับบ้านโบราณ ย่านเมืองเก่า สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม
 - () 4. การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต การทำมาหากิน เช่น งานบุญประจำปีศาลเจ้าแม่ทับทิมและงานพิธีส่งเคราะห์ทางทะเล ประเพณีทำบุญทุ่งเพื่อขอให้ฝนตกตามฤดูกาลและชะล้างสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากหมู่บ้าน การแข่งขันเรือยาว
 - () 5. การเรียนรู้วรรณกรรมพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์บอกเล่า นิทานพื้นบ้าน ชื่อบ้านนามเมือง
 - () 6. การเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ ได้แก่ วิถีชีวิตชาวประมง การปลูกสับปะรดและอ้อย
 - () 7. การเรียนรู้ความเชื่อ พิธีกรรม ได้แก่ โหราศาสตร์ ศรัทธา ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น เช่น พิธีไหว้แม่ย่านางเรือ
 - () 8. การเรียนรู้ศิลปะพื้นถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะท้องถิ่น ศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ การละเล่นพื้นบ้าน เช่น การแสดงแห่เรือบก การเล่นผีฟุ้งได้
 - () 9. การเรียนรู้กิจกรรมการขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน ผ่านประสบการณ์ชีวิตคนเลี้ยงม้า เริ่มตั้งแต่การขี่ม้า การศึกษาพันธุ์ม้า ที่อยู่อาศัยของม้า การเลี้ยงดูม้า การขี่ม้าทำงาน เป็นต้น
 - () 10. อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. ระยะเวลาที่ท่านคิดว่าเหมาะสมในการร่วมทำกิจกรรมที่ท่านต้องการกับชุมชนท้องถิ่น
- () 1. 1-3 ชั่วโมง () 2. 4-6 ชั่วโมง () 3. 1 วัน () 4. 2 วัน
5. สิ่งที่ท่านต้องการได้รับการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น
- () 1. เพื่อเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - () 2. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของตนเอง
 - () 3. เพื่อการประกอบอาชีพ
 - () 4. เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่น
 - () 5. เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ / สืบทอด / ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - () 6. อื่นๆ โปรดระบุ
6. ท่านคิดว่าค่าใช้จ่ายโดยประมาณที่ท่านเต็มใจจ่ายในการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น คือ
- () 1. ไม่เกิน 200 บาท () 2. 201-400 บาท () 3. 401-600 บาท
 - () 4. 601-800 บาท () 5. 801-1,000 บาท () 6. มากกว่า 1,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเมืองหัวหิน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

7. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
8. อายุ
() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี () 2. 21-40 ปี
() 3. 41-60 ปี () 6. มากกว่า 60 ปี
9. ศาสนา
() 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. อิสลาม () 4. อื่นๆ โปรดระบุ
10. ระดับการศึกษา
() 1. น้อยกว่าปริญญาตรี () 2. ปริญญาตรี () 3. สูงกว่าปริญญาตรี
11. อาชีพ
() 1. ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานภาครัฐ () 2. พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
() 3. พนักงานธุรกิจเอกชน () 4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 5. เกษียณอายุการทำงาน () 6. อื่นๆ โปรดระบุ
12. รายได้ต่อเดือน
() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท () 2. 15,001 – 30,000 บาท () 3. 30,001–45,000 บาท
() 4. 45,001 – 60,000 บาท () 6. มากกว่า 60,000 บาท
13. ท่านมาเที่ยวหัวหินครั้งนี้เป็นครั้งที่
() 1. ครั้งที่ 1-2 () 2. ครั้งที่ 3-4
() 3. ครั้งที่ 5-6 () 6. มากกว่า 6 ครั้ง
14. สถานที่ท่องเที่ยว ในเมืองหัวหินที่เคยไป (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. ชายหาดหัวหิน () 2. เขาตะเกียบ
() 3. เขาหินเหล็กไฟ () 4. เขาเต่า
() 5. สวนสนประดิพัทธ์ () 6. น้ำตกป่าละอู
() 7. สถานีรถไฟหัวหิน () 8. วัดห้วยมงคล
() 9. สะพานปลา () 10. หมู่บ้านศิลปิน
() 11. ไร่่องุ่นหัวหิน ฮิลล์ วินยาร์ด () 12. ตลาดน้ำหัวหิน
() 13. ตลาดน้ำหัวหิน สามพันนาม () 14. ตลาดโต้รุ่งหัวหิน
() 15. เพลินวาน () 16. ตลาดซีเค็ด้า
() 17. รถมอเตอร์หัวหิน () 18. เดอะเวเนเซีย หัวหิน
() 19. ปางช้างหัวหิน () 20. อื่นๆ โปรดระบุ
15. เทศกาลต่างๆ ในเมืองหัวหินที่ท่านเคยไปเที่ยว (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. เทศกาลว่านานาชาติ () 2. เทศกาลกินหอย
() 3. เทศกาลอาหารหัวหิน () 4. เทศกาลหัวหิน แจ๊ส เฟสติวล
() 5. งานแข่งขันเรือใบหัวหิน รีกัตตา () 6. เทศกาลกอล์ฟหัวหิน ชะอำ
() 7. มหกรรมขี่ม้าบนชายหาดหัวหิน () 8. งานหัวหินไตรกีฬา นานาชาติ
() 9. งานสืบสานวัฒนธรรมไทย หัวหิน () 10. เทศกาลแข่งขันเรือยาว
() 11. อื่นๆ (โปรดระบุ)

***** ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสำรวจ *****

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

**แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักท่องเที่ยว
โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
ออร์แกนิกส์ เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”**

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ โดยเน้นการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ

() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	() 2. 21-40 ปี
() 3. 41-60 ปี	() 4. มากกว่า 60 ปี
3. ระดับการศึกษา

() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	() 2. ปริญญาตรี	() 3. สูงกว่าปริญญาตรี
-------------------------	------------------	-------------------------
4. อาชีพ

() 1. ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานภาครัฐ	() 2. พนักงาน/ลูกจ้าง หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
() 3. พนักงานธุรกิจเอกชน	() 4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 5. เกษียณอายุการทำงาน	() 6. อื่นๆ โปรดระบุ
5. รายได้ต่อเดือน

() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท	() 2. 15,001 – 30,000 บาท
() 3. 30,001 – 45,000 บาท	() 4. 45,001 – 60,000 บาท
() 5. มากกว่า 60,000 บาท	

6. ท่านมาเที่ยวหัวหินครั้งนี้เป็นครั้งที่.....

() 1. ครั้งที่ 1-2 () 2. ครั้งที่ 3-4 () 3. ครั้งที่ 5-6 () 6. มากกว่า 6 ครั้ง

7. ประเภทการท่องเที่ยวที่ท่านสนใจ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. เชิงธรรมชาติ () 2. เชิงประวัติศาสตร์ () 3. เชิงวัฒนธรรม

() 4. เชิงสุขภาพ () 5. เชิงกีฬา () 6. เชิงเกษตร

() 7. อื่นๆ โปรดระบุ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบางไทรน้อย

ประเด็นการประเมิน		ระดับความคิดเห็น					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์							
1	สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ						
2	ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ						
3	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ						
4	อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ						
5	อาหารท้องถิ่นรสชาติถูกปากและน่าสนใจ						
6	สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม						
7	บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงาม น่าสนใจ						
8	คนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ						
9	คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว						
10	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น						
11	ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น						
12	ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น						
13	นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่						
14	นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง						
15	ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม						
16	ลำดับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเหมาะสม						

17. ราคาที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบางไทรน้อยในครั้งนี้ (ช่วงเช้า)

- () 1. 150 บาท () 2. 200 บาท () 3. 250 บาท () 4. 300 บาท
 () 5. 350 บาท () 6. 400 บาท () 7. มากกว่า 400 (โปรดระบุจำนวนเงิน)

ประเด็นการประเมิน		ระดับความคิดเห็น					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
ความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์							
18	ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17)						
19	ความคุ้มค่ากับเวลา						
20	ความคุ้มค่ากับความคาดหวัง						
ความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว							
21	แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี้ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยวในอนาคต						
22	แนวโน้มที่ท่านจะบอกเล่าและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่ชุมชนนี้						
23	แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี) เช่น ทำอาหารท้องถิ่น ออกเรือตกปลา ตกหมึก เรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงาน ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน						

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ท่านชอบหรือประทับใจเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนไทรย้อย

.....

.....

.....

.....

สิ่งที่ควรปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนไทรย้อย

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านเขาเต่า

ประเด็นการประเมิน		ระดับความคิดเห็น					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์							
1	สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความน่าสนใจ						
2	ประวัติศาสตร์บอกเล่าจากคนท้องถิ่นมีความน่าสนใจ						
3	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความน่าสนใจ						
4	อาหารท้องถิ่นสด สะอาด ถูกสุขลักษณะ						
5	อาหารท้องถิ่นรสชาติถูกปากและน่าสนใจ						
6	สถานที่รับประทานอาหารมีความเหมาะสม						
7	บรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรอบชุมชนมีความสวยงาม น่าสนใจ						
8	คนท้องถิ่นสามารถบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างน่าสนใจ						
9	คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรและสร้างบรรยากาศที่ดีในการท่องเที่ยว						
10	ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น						
11	ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น						
12	ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น						
13	นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่						
14	นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ แนวคิด และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง						
15	ระยะเวลาในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม						
16	ลำดับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความเหมาะสม						

17. ราคาที่ท่านคิดว่าเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเขาเต่า (ช่วงบ่าย)

- () 1. 250 บาท () 2. 300 บาท () 3. 350 บาท () 4. 400 บาท
 () 5. 450 บาท () 6. 500 บาท () 7. มากกว่า 500 (โปรดระบุจำนวนเงิน).....

ประเด็นการประเมิน		ระดับความคิดเห็น					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
ความคุ้มค่าในการร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์							
18	ความคุ้มค่ากับเงิน (ตามข้อ 17)						
19	ความคุ้มค่ากับเวลา						
20	ความคุ้มค่ากับความคาดหวัง						
ความภักดีของนักท่องเที่ยว / แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยว							
21	แนวโน้มที่ท่านจะกลับมาเที่ยวที่นี่ซ้ำหรือพาผู้อื่นมาเที่ยวในอนาคต						
22	แนวโน้มที่ท่านจะบอกต่อและแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวที่ชุมชนนี้						
23	แนวโน้มที่ท่านจะร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ ในหัวหิน (ถ้ามี) เช่น ทำอาหารท้องถิ่น ออกเรือตกปลา ตกหมึก การเรียนรู้เกี่ยวกับเทศกาลงาน ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม และการละเล่นพื้นบ้าน						

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

สิ่งที่ท่านชอบหรือประทับใจเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของบ้านเขาเต่า

.....

.....

.....

.....

สิ่งที่ควรปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของบ้านเขาเต่า

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

**แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สำหรับชุมชนท้องถิ่น
โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
กรณีศึกษา เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”**

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

.....
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพหรือบทบาทในชุมชน

() 1. ผู้นำชุมชน	() 2. ปราชญ์ท้องถิ่น
() 3. ผู้ที่ได้รับการนับถือจากชุมชน	() 4. สมาชิกในชุมชน
() 5. อื่นๆ	

2. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง

3. อายุ

() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	() 2. 21-40 ปี
() 3. 41-60 ปี	() 6. มากกว่า 60 ปี

4. ระดับการศึกษา

() 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	() 2. ปริญญาตรี	() 3. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

() 1. ประมง	() 2. ค้าขาย	() 3. รับจ้าง
() 4. แม่บ้าน/พ่อบ้าน	() 5. อื่นๆ โปรดระบุ	

6. รายได้ต่อเดือน

() 1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	() 2. 5,001 – 10,000 บาท
() 3. 10,001 – 15,000 บาท	() 4. 15,001 – 20,000 บาท
() 5. 20,001 – 25,000 บาท	() 6. 25,001 – 30,000 บาท
() 7. มากกว่า 30,000 บาท	

7.บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ร่วมวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
- () 2. ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้โดยตรงจากการท่องเที่ยว เช่น นำชมสถานที่ ทำอาหาร
- () 3. ร่วมทำกิจกรรมที่มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เช่น ขายอาหารทะเลแปรรูปให้นักท่องเที่ยว
- () 4. ร่วมเป็นเจ้าบ้านที่ดีและดำเนินวิถีชีวิตท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้
- () 5. อื่นๆ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นการประเมิน		ระดับความคิดเห็น					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ							
1	ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว						
2	ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จากการขายอาหารทะเลให้นักท่องเที่ยว						
3	สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี						
4	สามารถนำรายได้จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน						
5	ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว						
6	ส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น						
7	ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน						
8	ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น						
9	ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น						
10	ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว						
11	กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม						
ผลกระทบต่อชุมชน							
12	การกระจายรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง						
13	สามารถสร้างความขัดแย้งระหว่างผู้ที่มีรายได้และไม่มีรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว						
14	นักท่องเที่ยวทำลายความสงบในชุมชน						
15	การแต่งกายและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวขัดต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น						
16	เพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

This image shows a full page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings on the page.

***** ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน *****

หากมีข้อสงสัยประการใด กรุณาติดต่อ ผศ.ดร.นภาพร จันท์ฉาย 089-8412655

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร จันทร์ฉาย
วันเดือนปีเกิด	7 ธันวาคม 2519
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2542: บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2546: Master of Cultural Management (International Programme) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2552: Doctor of Philosophy (Sustainable Tourism Planning and Management) Oxford Brookes University, United Kingdom
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ทุนวิจัย	ปีงบประมาณ 2560: ทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลงานทางวิชาการ

นภาพร จันทร์ฉาย. (2554). Sustainable Tourism Development based on Community Participation. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นภาพร จันทร์ฉาย. (2554). The crucial factors influencing local participation in tourism planning and management: A case study of Doi Inthanon National Park, Thailand". *National Institute of Development Administration (NIDA), NIDA International Conference for Case Studies on Development Administration 2011 (NIDA-ICCS)*. Pages 253-277.

นภาพร จันทร์ฉาย. (2557). การประเมินคุณภาพบัณฑิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

นภาพร จันทร์ฉาย. (2558). ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวจากนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

นภาพร จันทร์ฉาย. (2558). การประเมินคุณภาพบัณฑิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552.

วารสารวิจัย มสค. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2558 .

นภาพร จันทร์ฉาย. (2559). ประสิทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวจากนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิจัย มสค สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2559.

นภาพร จันทร์ฉาย. (2560). การจัดการธุรกิจน้ำเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

นภาพร จันทร์ฉาย. (2560). เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับมัธยมศึกษา 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ประสบการณ์ทำงาน

2543 – ปัจจุบัน: อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ดร.อัครารวรรณ เพ็ญวันศุกร์
วันเดือนปีเกิด	21 ตุลาคม 2522
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2544: ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีการศึกษา 2546: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนานาชาติซิลเลอร์-แสดมป์ฟอร์ด ปีการศึกษา 2559: ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต (การจัดการ) (แขนงวิชา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการ โรงแรม โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน
ทุนวิจัย	ปีงบประมาณ 2560: ทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผลงานทางวิชาการ	อัครารวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2558). การศึกษาการจัดการตลาดผลิตภัณฑ์จากใบลั้บประรด ในอำเภอ ปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. อัครารวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2560). การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา สาขาธุรกิจการบิน มหาวิทยาลัย สวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งหัวหิน ในเวทีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. อัครารวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2559). การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการธุรกิจนำเที่ยวของ ผู้ประกอบการในประเทศไทย. <i>Veridian E-Journal, Silpakorn University</i> . สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2559. อัครารวรรณ เพ็ญวันศุกร์. (2559). เอกสารประกอบการสอนวิชาการเป็นผู้ประกอบการตัวแทน ธุรกิจท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
ประสบการณ์ทำงาน	2549 – ปัจจุบัน: อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการโรงแรม โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางร็มภา จำลองราช
วันเดือนปีเกิด	6 มิถุนายน 2510
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2550,รัฐประศาสนศาสตร : วุฒิการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2557,รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม) สาขาวิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร : มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตปม์ฟอร์ด
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทุนวิจัย	ปีงบประมาณ 2560: ทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลงานทางวิชาการ

- 15-19 กรกฎาคม 2557 หลักสูตร “การจัดการสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุผู้พิการอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” รุ่นที่ 2 : มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 24-26 ธันวาคม 2557 หลักสูตร “เจาะลึกปัญหาในการเบิกจ่ายเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางการตรวจสอบและข้อสังเกตจากความผิดพลาดในการใช้จ่ายเงินจาก สตง. รวมทั้งแนวทางปฏิบัติตามระเบียบ มท.ว่าด้วย การฝึกอบรมของท้องถิ่น ฉบับใหม่ 2557” สาขาการพัฒนาสังคม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 11-14 มีนาคม 2558 หลักสูตร “การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและสตรีเพื่อยุติปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตามแนวพระราชดำริ พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา” รุ่นที่ 2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสำนักอัยการสูงสุดร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- 22 มิถุนายน – 31 กรกฎาคม 2558 หลักสูตร “นักบริหารท้องถิ่นระดับสูง รุ่นที่ 21 : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- 21-23 กรกฎาคม 2560 หลักสูตร “การพัฒนาการเงินการคลัง การสวัสดิการสังคมระบบสารสนเทศ การจัดการฐานข้อมูลเป็ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : สาขาวิชารัฐศาสตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประสบการณ์ทำงาน	ปัจจุบัน: ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
-----------------	--

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุชาดา อภิรัตน์
วันเดือนปีเกิด	8 กันยายน 2527
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2553 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2550 เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ทุนวิจัย	ปีงบประมาณ 2559: ทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลงานวิชาการ

หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง:

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (วิจัยกลุ่ม) ปีที่สำเร็จ 2552 ทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

- ลงบทความวิจัยที่วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม –
มิถุนายน 2555) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติแม่วงก์ จังหวัด
กำแพงเพชร – นครสวรรค์ (วิจัยกลุ่ม) ปีที่สำเร็จ 2555 ทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
ดุสิต

- ลงบทความวิจัยที่วารสารที่ปรึกษาสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 กันยายน –
ธันวาคม 2557 ของคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

ศักยภาพพื้นที่เขาแม่กระทุ อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ต่อการพัฒนาเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วิจัยเดี่ยว) ปีที่สำเร็จ 2557 ทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ร่วมวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งมรดกโลก กรณีศึกษา: นครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร” (วิจัยกลุ่ม) ทุน
สนับสนุนงานวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2553 ปีที่สำเร็จ
2554

ประสบการณ์ทำงาน	2553 - ปัจจุบัน: อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
-----------------	---

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ดร.รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์
วันเดือนปีเกิด	27 ตุลาคม 2519
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2541: วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ส่งเสริมและนิเทศศาสตร์ เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2545: ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปี ก า ร ศึ ก ข า 2557: Doctor of Philosophy (Tourism and Leisure) University of Newcastle, Australia
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา Hospitality Management โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัย สวนดุสิต
ทุนวิจัย	ปีงบประมาณ 2560: ทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผลงานทางวิชาการ	รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย สวนดุสิต. รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์, สุตติมา อ่อนแก้ว และพิมพ์ชนก สีหา (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจีนอย่างมีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษาเขตพัฒนาการ ท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์. (2560). การศึกษาบริบทชุมชน เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา วัดพระธาตุจอมปิง จังหวัดลำปาง. <i>วารสารวิชาการ สถาบันการพล ศึกษา</i>. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2560. หน้า 199 -211.
ประสบการณ์ทำงาน	2543 – ปัจจุบัน: อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา Hospitality Management โรงเรียนการท่องเที่ยวและ การบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต